HIERONYMI FRACASTORII SYPHILIDIS, SIVE MORBI GALLICI LIB. TRES,

AD PETRVM BEMBVM.

LIBER PRIMVS.

VI casus rerum varij, quæ semina morbũ
Insuetum, nec longa ulli per secula visum
Attulerint: nostra qui tempestate per oẽm
Europã, partimq; Asiæ, Libyæq; per urbes
Sæuijt: in Latium vero per tristia bella
Gallorum irrupit, nomenque à gente recepit:
Necnon & quæ cura, & opis quid comperit usus,
Magnaq; in angustis hominum solertia rebus,
Et monstrata Deûm auxilia, & data munera cœli
Hinc canere, & longe secretas quærere causas
Aëra per liquidum, & vasti per sydera Olympi
Incipiam: dulci quando nouitatis amore
Correptum, placidi naturæ suauibus horti
Floribus inuitant, & amantes mira Camœnæ.
BEMBE decus clarum Ausoniæ, si fortè vacare
Consultis Leo te à magnis paulisper, & alta
Rerum mole sinit, totum qua sustinet orbem:
Et iuuat ad dulces paulum secedere Musas:
Ne nostros contemne orsus, medicumq; laborem,
Quicquid id est. Deus hæc quondam dignatus Apollo est:
Et paruis quoq; rebus inest sua sæpe voluptas.
Scilicet hac tenui rerum sub imagine multum
Naturæ, fatiq; subest, & grandis origo.
Tu mihi, quæ rerum causas, quæ sydera noscis,
Et cœli effectus varios, atq; aëris oras,
Vranie, (sic dum puro spatiaris olympo,
Metirisq; vagi lucentes ætheris ignes,

Concentu tibi diuino cita sydera plaudant)
Ipsa ades, & mecum placidas Dea lude per vmbras,
Dum tenues auræ, dum myrtea sylua canenti
Aspirat, resonatq; cauis Benacus ab antris.
Dic Dea, quæ causæ nobis post secula tanta
Insolitam peperere luem? num tempore ab illo
Vecta mari occiduo nostrum peruenit in orbem,
Ex quo lecta manus soluens de littore Ibero
Ausa fretum tentare, vagiq; incognita ponti est
Aequora, & orbe alio positas perquirere terras?
Illic nanque ferunt æterna labe per omnes
Id morbi regnare vrbes, paßimq; vagari
Perpetuo cœli vitio, atq; ignoscere paucis.
Commercí ne igitur causa accesßisse putandum est
Delatam contagem ad nos, quæ parua sub ipsis
Principijs, mox & vires & pabula sensim
Suscipiens, sese in terras diffuderit omnes?
Vt sæpe in stipulas cecidit quum fortè fauilla
De face, neglectam pastor quam liquit in aruo,
Illa quidem tenuis primum, similisq; moranti
Incedit: mox, vt paulatim increuit eundo,
Tollitur, & victrix messem populatur & agros,
Vicinumq; nemus, flammasq; sub æthera iactat.
Dat sonitum longe crepitans Iouis auia sylua,
Et cœlum latè circùm, campiq; relucent.
At vero, si rite fidem obseruata merentur,
Non ita censendum: nec certe credere par est
Esse peregrinam nobis, transq; æquora vectam
Contagem: quoniam in primis ostendere multos
Possumus, attactu qui nullius hanc tamen ipsam
Sponte sua sensere luem, primiq; tulere.
Præterea & tantum terrarum tempore paruo
Contages non vna simul potuisset obire.
Aspice per Latij populos, quiq; herbida Sagræ
Pascua, & Ausonios saltus, & Iapygis oræ
Arua colunt: specta, Tyberis quà labitur, & quà
Eridanus centum fluuijs comitatus in æquor,
Centum vrbes rigat, & placidis interfluit vndis:
Vno nón ne vides vt tempore pestis in omnes

Sæuijt? vt sortem pariter transegimus vnam?
Quinetiam externos eadem per tempora primum
Excepisse ferunt: nec eam cognouit Ibera
Gens prius, ignotum quæ scindere puppibus æquor
Ausa fuit, quàm quos disterminat alta Pyrene,
Atque freta, atque Alpes cingunt, Rhenusq; bicornis:
Quàm reliqui, quos lata tenet gelida ora sub Arcto.
Tempore non alio Pœni sensistis, & omnes
Qui lætam Aegyptum metitis, fœcundaq; Nilo
Arua, & palmiferæ syluas tondetis Idumes.
Quæ quum sic habeant sese, nempe altius isti
Principium labi, rerumq; latentior ordo,
(Ni fallor) grauiorq; subest, & maior origo.
Principio quæq; in terris, quæq; æthere in alto
Atque mari in magno Natura educit in auras,
Cuncta quidem nec sorte vna, nec legibus ijsdem
Proueniunt, sedenim, quorum primordia constant
E paucis, crebro ac passim pars magna creantur:
Rarius ast alia apparent, & non nisi certis
Temporibúsue, locisue, quibus violentior ortus,
Et longè sita principia: ac nonnulla prius, quàm
Erumpant tenebris & opaco carcere noctis,
Mille trahunt annos, spaciosaq; secula poscunt.
Tanta vi coëunt genitalia semina in vnum.
Ergo & morborum quoniam non omnibus vna
Nascendi est ratio, facilis pars maxima visu est,
Et faciles ortus habet, & primordia præstò.
Rarius emergunt alij, & post tempore longo
Difficiles causas, & inextricabile fatum,
Et serò potuere altas superare tenebras.
Sic Elephas sacer Ausonijs incognitus oris,
Sic Lichen latuere diu, quibus incola Nili
Gens tantum, regioq; omnis vicina laborat.
De genere hoc est dira lues, quæ nuper in auras
Exijt, & tandem sese caligine ab atra
Exemit, durosq; ortus, & vincula rupit.
Quam tamen (æternum quoniam dilabitur æuum)
Non semel in terris visam, sed sæpe fuisse
Ducendum est, quanquam nobis nec nomine nota

Hactenus

Hactenus illa fuit: quoniam longæua vetustas
Cuncta situ inuoluens, & res, & nomina delet:
Nec monumenta patrum seri videre nepotes.
Oceano tamen in magno sub sole cadente,
Quà misera inuentum nuper gens accolit orbem,
Paßim oritur, nullisq; locis non cognita vulgo est.
Vsqueadeo rerum causæ, atque exordia prima
Et cœlo variare, & longo tempore poßunt.
Quodq; illic fert sponte aer, & idonea tellus,
Huc tandem annorum nobis longa attulit ætas.
Cuius fortè suo si cunctas ordine causas
Nosse cupis, magni primum circunspice mundi
Quantum hoc infecit vitium, quot adiuerit vrbes.
Quumq; animaduertas tam vastæ semina labis
Esse nec in terræ gremio, nec in æquore posse,
Haud dubie tecum statuas reputesq;, necesse est,
Principium, sedemq; mali consistere in ipso
Aëre, qui terras circum diffunditur omnes,
Qui nobis sese insinuat per corpora vbiq;,
Suetus & has generi viuentum immittere pestes.
Aër quippe pater rerum est, & originis autor.
Idem sæpe graues morbos mortalibus affert,
Multimode natus tabescere corpore molli,
Et facile affectus capere, atque inferre receptos.
Nunc vero, quonam ille modo contagia traxit,
Accipe: quid mutare queant labentia secla.
In primis tum Sol rutilus, tum sydera cuncta
Tellurem, liquidasq; auras, atq; æquora ponti
Immutant, agitantq;: vtq; ipso sydera cœlo
Mutauere vicem, & sedes liquere priores,
Sic elementa modis varijs se grandia vertunt.
Aspice, vt, hybernus rapidos vbi flexit in Austrum
Phœbus equos, nostrumq; videt depreßior orbem,
Bruma riget, duratq; gelu; spargitq; pruina
Tellurem, & gelida glacie vaga flumina sistit.
Idem, vbi nos Cancro propior spectauit ab alto,
Vrit agros, arent nemora, & sitientia prata,
Siccaq; puluereis æstas squallescit in aruis.
Nec dubium, quin & noctis nitor, aurea Luna,

Cui

Cui maria alta, omnis cui rerum obtemperat humor:
Quin & Saturni graue sydus, & æquior orbi
Stella Iouis: quin pulchra Venusq; & Martius ignis,
Ac reliqua astra etiam mutent elementa, trahantq;
Perpetuum, & late magnos dent vndiq; motus:
Præcipue sedem si quando plurima in vnam
Conuenere, suo vel multum deuia cursu
Longe alias tenuere vias. hæc scilicet annis
Pluribus, & rapidi post multa volumina cœli
Eueniunt, Dijs fata modis voluentibus istis.
Vt vero euenisse datum est, numerumq; diesq;
Exegere suos, præfixaq; tempora fatis,
Proh quanta aërios tractus, salsa æquora quanta,
Telluremq; manent: alibi quippe omnia late
Cogentur spatia in nubes, cœlum imbribus omne
Soluetur, summisq; voluti montibus amnes
Præcipites secus syluas, secum aspera saxa,
Secum armenta trahent: medius pater impete magno
Aut Padus, aut Ganges super & nemora alta, domosq;
Turbidus, æquabit pelago freta lata sonante.
Aestates alibi magnæ condentur, & ipsæ
Flumina speluncis flebunt arentia Nymphæ.
Aut venti cuncta inuertent, aut obice clausi
Excutient tellurem imam, & cum turribus vrbes.
Forsitan & tempus veniet, poscentibus olim
Natura, fatisq; Deum, quum non modo tellus
Nunc culta, aut obducta mari, aut deserta iacebit,
Verum etiam Sol ipse nouum (quis credere possit)
Curret iter, sua nec per tempora diffluet annus.
Ast insueti æstus, insuetaq; frigora mundo
Insurgent, & certa dies animalia terris
Monstrabit noua, nascentur pecudesq; feræq;
Sponte sua, primaq; animas ab origine sument.
Forsitan & maiora audens producere tellus
Cœumq;, Enceladumq; feret, magnumq; Typhoëa,
Ausuros patrio superos detrudere cœlo,
Conuulsumq; Ossan nemoroso imponere Olympo.
Quæ quum perspicias, nihil est, cur tempore certo
Admirere nouis magnum marcescere morbis

Aëra, contagesq; nouas viuentibus ægris
Sydere sub certo fieri, & per secula longa.
Bis centum fluxere anni, quum flammea Marte
Lumina Saturno tristi immiscente, per omnes
Auroræ populos, per quæ rigat æquora Ganges,
Insolita exarsit febris, quæ pectore an[illegible]
Sanguineum sputum exagitans (miserabile visu)
Quarta luce frequens fato perdebat acerbo.
Illa eadem Assyriæ gentes, & Persidos, & quæ
Euphratem, Tigrimq; bibunt, pòst tempore paruo
Corripuit, ditesq; Arabas, mollemq; Canopum:
Inde Phrygas, inde & miserum trans æquora vecta
Infecit Latium, atq; Europa sæuijt omni.
Ergo age iam mecum, semper sese æthera circum
Voluentem, superumq; domos, ardentiaq; astra
Contemplare, animumq; agitans per cuncta, require,
Quis status illorum fuerit, quæ signa dedere
Sydera, quid nostris cœlum portenderit annis.
Hinc etenim tibi fortè nouæ contagis origo
Omnis, & euentus tanti via prima patescet.
Aspice, candentes magni qua Cancer olympi
Excubat ante fores, & brachia pandit aperta.
Hinc diræ facies, hinc se diuersa malorum
Ostendent portenta: vna hac sub parte videbis
Magna coisse simul radijs ardentibus astra,
Et coniuratas sparsisse per aëra flammas:
Flammas, quas longe tumulo Sirenis ab alto
Prospiciens senior vates, quem dia per omnes
Cœlicolumq; domos duxit, docuitq; futura
Vranie: miseras, inquit, defendite terras
O superi, insolitam video per inania ferri
Illuuiem, & magnos cœli tabescere tractus.
Bella etiam Europæ miseræ, bella impia, & agros
Ausoniæ paßim currentes sanguine cerno.
Dixit, & illa etiam scriptis ventura notauit.
Mos superûm est, vbi secla vagus sol certa peregit,
Ab Ioue decerni fata, & cuncta ordine pandi,
Quæcunq; euentura manent terrasq;, polumq;.
Quod tempus quum iam nostris venientibus annis

Instaret,

Instaret, rerum summus sator, & superum rex
Iuppiter acciri socios in rebus agendis
Saturnum, Martemq; iubet: bipatentia Cancer
Limina portarum reserat, dijsq; atria pandit.
Conueniunt, quibus est fatorum cura gerenda.
Impiger ante alios flammis ferroq; coruscans
Bellipotens Mauors, animis cui prælia & arma,
Vindictæq; manent, & ouantes sanguine cædes.
Post placidus curru inuectus rex Iuppiter aureo
Insequitur (ni fata obstent) pater omnibus æquus.
Postremus, longaq; via tardatus & annis
Falcifer accedit senior, qui haud immemor iræ
In natum veteris, nato & parêre recusans,
Sæpe etiam cessit retro, & vestigia torsit,
Multa minans, multumq; animo indignatus iniquo.
Iuppiter at solio ex alto, quo se solet vno
Tollere, percenset fata, & ventura resoluit,
Multum infœlicis miserans incommoda terræ,
Bellaq;, fortunasq; virûm, casuraq; rerum
Imperia, & prædas, adapertaq; limina morti:
In primis ignota noui contagia morbi:
Morbi, qui humanæ nulla mansuescat opis vi.
Assensere Dei reliqui: concussus Olympus
Intremuit, tactusq; nouis defluxibus æther.
Paulatim aerij tractus, & inania lata
Accepere luem, vacuasq; insuetus in auras
Marcor ijt, cœlumq; tulit contagia in omne.
Siue quòd ardenti tot concurrentibus astris
Cum Sole, è pelago multos terraq; vapores
Traxerit ignea vis, qui misti tenuibus auris
Correptiq; nouo vitio, contagia visu
Perrara attulerint: aliud siue æthere ab alto
Demissum late aerias corruperit oras.
Quanq; animi haud fallor, quid agat, quóue ordine cœlũ,
Dicere, & in cunctis certas perquirere causas
Difficile esse: adeò interdum per tempora longa
Effectus trahit, interdum (quod fallere possit)
Miscentur fors, & varij per singula casus.
Nunc age non id te lateat, super omnia miram

Naturam, & longe variam contagibus esse.
Solis nam sæpe arboribus fit noxius aer,
Et tenerum germen, florumq; infecit honorem:
Interdum segetem, & sata læta, anniq; labores
Corripuit, scabraq; vßit rubigine culmos,
Et vitiata parens produxit semina tellus.
Interdum pœnas animalia sola dedere,
Aut multa, aut certa ex ipsis. memini ipse malignam
Luxuriem vidisse anni, multoq; madentem
Autumnum perflatum Austro, quo perditus omne
Caprigenum genus è cunctis animantibus vnum
Corruit. à stabulis lætas ad pabula pastor
Ducebat: tum fortè, alta securus in vmbra
Dum caneret, tenuiq; gregem mulceret auena,
Ecce aliquam tußis subitò irrequieta tenebat,
Nec longe mora mortis erat: nanq; acta repente
Circùm præcipiti lapsu, reuomensq; supremam
Ore animam, socias inter moribunda cadebat.
Vere autem (dictu mirum) atq; æstate sequenti
Infirmas pecudes, balantumq; horrida vulgus
Pestis febre mala miserum penè abstulit omne.
Vsqueadeo varia affecti sunt semina cœli,
Et variæ rerum species, numerusq; vicißim
Inter mota subest, interq; mouentia certus.
Nónne vides, quamuis oculi sint pectore anhelo
Expositi mollesq; magis, non attamen ipsos
Carpere tabem oculos, sed sese immergere in imum
Pulmonem? & pomis quanquam sit mollior vua,
Non tamen ijs vitiatur, at ipsa liuet ab vua.
Nempe alibi vires, alibi sua pabula desunt:
Ast alibi mora certa, nec ipsa foramina multum
Non faciunt, hinc densa nimis, nimis inde soluta.
Ergo contagum quoniam natura genusq;
Tam varium est, & multa modis sunt semina miris,
Contemplator & hanc, cuius cœlestis origo est:
Quæ, sicut desueta, ita mira erupit in auras.
Illa quidem non muta maris, turbamq; natantum,
Non volucres, non bruta altis errantia syluis,
Non armenta boum, pecudésue, armentáue equorum
Infecit,

Infecit, ſed mente ingens ex omnibus vnum
Humanum genus, & noſtros eſt paſta ſub artus.
Porrò homine è toto, quod in ipſo ſanguine craſſum
Et ſordens lentore foret, fœdiſsima primum
Corripuit, ſeſe paſcens vligine pingui.
Tali ſe morbus ratione & ſanguis habebant.
Nunc ego te affectus omnes, & ſigna docebo
Contagis miſeræ: atq; vtinam concedere tantum
Muſa queat, tantumq́; velit defendere Apollo,
Tempora qui longa euoluit, cui carmina curæ,
Hæc multas monumenta dies vt noſtra ſuperſint.
Fortè etenim noſtros olim legiſſe nepotes,
Et ſigna, & faciem peſtis nouiſſe iuuabit.
Nanq; iterum, quum fata dabunt, labentibus annis
Tempus erit, quum nocte atra ſopita iacebit
Interitu data: mox iterum poſt ſecula longa
Illa eadem exurget, cœlumq́; auraſq́; reuiſet,
Atq; iterum ventura illam mirabitur ætas.
In primis mirum illud erat, quod labe recepta,
Sæpe tamen quater ipſa ſuum compleuerat orbem
Luna prius, quàm ſigna ſatis manifeſta darentur.
Scilicet extemplo non ſeſe prodit aperte,
Vt ſemel eſt excepta intus, ſed tempore certo
Delitet, & ſenſim vires per pabula captat.
Interea tamen inſolito torpore grauati,
Sponteq́; languentes animis & munera obibant
Aegrius, & toto ſegnes ſe corpore agebant.
Ille etiam ſuus ex oculis vigor, & ſuus ore
Deiectus color haud læta de fronte cadebat.
Paulatim caries fœdis enata pudendis
Hinc atq; hinc inuicta locos, aut inguen edebat.
Tum manifeſta magis vitij ſe prodere ſigna,
Nam, ſimulac puræ fugiens lux alma diei
Ceſſerat, & noctis triſtes induxerat vmbras,
Innatuſq́; calor noctu petere intima ſuetus
Liquerat extremum corpus, nec membra fouebat
Obſita mole pigra humorum, tum vellier artus
Brachiaq́;, ſcapulæq́;, graui, ſuræq́; dolore.
Quippe, vbi per cunctas ierant contagia venas,

Humoreſq́;

Humoresq; ipsos, & nutrimenta futura
Polluerant, Natura malum secernere sueta
Infectam partem pellebat corpore ab omni
Exterius: verum crasso quia corpore tarda
Hæc erat, & lentore tenax, multa inter eundum
Hærebat membris exanguibus, atq; lacertis.
Inde graues dabat articulis extenta dolores.
Parte tamen leuiore, magisq; erumpere nata,
Summa cutis pulsa, & membrorum extrema petebat.
Protinus informes totum per corpus achores
Rumpebant, faciemq; horrendam, & pectora fœde
Turpabant: species morbi noua: pustula summæ
Glandis ad effigiem, & pituita marcida pingui:
Tempore quæ multo non post adaperta dehiscens,
Mucosa multum sanie, taboq; fluebat.
Quinetiam erodens alte, & se funditus abdens
Corpora pascebat miserè: nam sæpius ipsi
Carne sua exutos artus, squallentiaq; ossa
Vidimus, & fœdo rosa ora dehiscere hiatu,
Ora, atq; exiles reddentia guttura voces.
Tum sæpe aut cerasis, aut Phyllidis arbore tristi
Vidisti pinguem ex vdis manare liquorem
Corticibus, mox in lentum durescere gummi.
Haud secus hac sub labe solet per corpora mucor
Diffluere: hinc demum in turpem concrescere callum.
Vnde aliquis ver ætatis, pulchramq; iuuentam
Suspirans, & membra oculis deformia toruis
Prospiciens, fœdosq; artus, turgentiaq; ora,
Sæpe Deos, sæpe astra miser crudelia dixit.
Interea dulces somnos, noctisq; soporem
Omnia per terras animalia fessa trahebant:
Illis nulla quies aderat, sopor omnis in auras
Fugerat: ijs oriens ingrata Aurora rubebat:
Iis inimica dies, inimicaq; noctis imago.
Nulla Ceres illos, Bacchi non vlla iuuabant
Munera: non dulces epulæ, non copia rerum,
Non vrbis, non ruris opes, non vlla voluptas,
Quamuis sæpe amnes nitidos, iucundaq; tempe,
Et placidas summis quæsissent montibus auras.

Dijs etiam sparsæq; preces, incensaque templis
Thura, & diuitibus decorata altaria donis:
Dij nullas audire preces, donis'ue moueri.
Ipse ego Cænomanum memini, quà pinguia diues
Pascua Sebina præterfluit Ollius vnda,
Vidisse insignem IVVENEM, quo clarior alter
Non fuit, Ausonia nec fortunatior omni:
vix pubescentis florebat vere iuuentæ,
Diuitijs, proauisq; potens, & corpore pulchro:
Cui studia aut pernicis equi compescere cursum,
Aut galeam induere, & pictis splendescere in armis,
Aut iuuenile graui corpus durare palæstra,
Venatuq; feras agere, & præuertere ceruos:
Illum omnes Olliq; Deæ, Eridaniq; puellæ
Optarunt, nemorumq; Deæ, rurisq; puellæ:
Omnes optatos suspirauere hymenæos.
Forsan & vltores superos neglecta vocauit
Non nequicquam aliqua, & votis pia numina mouit.
Nam nimium fidentem animis, nec tanta timentem
Inuasit miserum labes, qua sæuior vsquam
Nulla fuit, nulla vnquam alijs spectabitur annis.
Paulatim ver id nitidum, flos ille iuuentæ
Disperijt, vis illa ni: tum squallida tabes
Artus (horrendum) miseros obduxit, & alte
Grandia turgebant fœdis abscessibus ossa.
Vlcera (proh diuûm pietatem) informia pulchros
Pascebant oculos, & diæ lucis amorem,
Pascebantq; acri corrosas vulnere nares.
Illum Alpes vicinæ, illum vaga flumina flerunt.
Illum omnes Olliq; Deæ, Eridaniq; puellæ
Fleuerunt, nemorumq; Deæ, rurisq; puellæ:
Sebinusq; alto gemitum lacus edidit amne.
Ergo hanc per miseras terras Saturnus agebat
Pestem atrox, nec sæua minus crudelis & ipse
Miscebat Mauors, coniunctaq; fata ferebat.
Quippe lue hac nascente putem simul omnia diras
Eumenidas cecinisse fera & crudelia nobis.
Tartareos etiam barathro dira omnia ab imo
Exciuisse lacus, Stygiaq; ab sede laborem,

Pestemq;

Pestemq́; , horribilemq́; famem , bellumq́; , necemq́;.
Dij patrij, quorum Ausonia est sub numine , tuq́;
Tu Latij Saturne pater , quid gens tua tantum
Est merita ? an quicquam superest diriq́; grauisq́; ,
Quod sit inexhaustum nobis ? ecquod genus vsquam
Auersum vsqueadeo cœlum tulit ? ipsa labores
Parthenope dic prima tuos , dic funera regum ,
Et spolia , & prædas , captiuaq́; colla tuorum .
An stragem infandam memorem , sparsumq́; cruorem
Gallorumq́; , Italûmq́; pari discrimine , quum iam
Sanguineum , & defuncta virûm , defunctaq́; equorum
Corpora voluentem , cristasq́; atq́; arma trahentem
Eridanus pater acciperet rapido agmine Tarrum ?
Te quoq́; spumantem , & nostrorum cæde tumentem
Abdua , non multo post tempore , te pater idem
Eridanus gremio infœlix suscepit , & altùm
Indoluit tecum , & fluuio solatus amico est .
Ausonia infœlix, en quò discordia priscam
Virtutem , & mundi imperium perduxit auitum .
Angulus an'ne tui est aliquis , qui barbara non sit
Seruitia , & prædas , & tristia funera passus ?
Dicite vos , nullos soliti sentire tumultus ,
Vitiferi colles , quà flumine pulcher amœno
Erethenus fluit , & plenis lapsurus in æquor
Cornibus , Euganeis properat se iungere lymphis.
O patria , ô longùm felix , longumq́; quieta
Ante alias , patria ô diuûm sanctissima tellus ,
Diues opum , fœcunda viris , lætissima campis
Vberibus , rapidoq́; Athesi , & Benacide lympha ,
Aerumnas memorare tuas , summamq́; malorum
Quis queat , & dictis nostros æquare dolores ,
Et turpes ignominias , & barbara iussa ?
Abde caput Benace , tuo & te conde sub amne ,
Victrices nec iam Deus interlabere Lauros .
En etiam , ceu nos agerent crudelia nulla ,
Nec lachrymæ , planctus'ue forent , en dura tot inter ,
Spes Latij : spes & studiorum , & Palladis illa
Occidit ; ereptum Musarum è dulcibus vlnis
Te miserum ante diem crudeli funere MARCE

ANTONI, ætatis primo sub flore cadentem
Vidimus extrema positum Benacide ripa,
Quam media inter saxa sonans sarca abluit vnda.
Te ripæ fleuere Athesis, te voce vocare
Auditæ per noctem vmbræ, manesq; Catulli,
Et patrios mulcere noua dulcedine lucos.
Tempestate illa Ausoniam rex Gallus opimam
Vertebat bello, & Ligurem ditione premebat.
Parte alia, Cæsar ferro superabat & igni
Euganeos, placidumq; Silim, Carnumq; rebellem:
Et totum luctus Latium, mœrorq; tenebat.

LIBER II.

NVNC age, quæ vitæ ratio, quæ cura adhibenda
Perniciem aduersus tantam, quid tempore quoque
Conueniat (nostri quæ pars est altera cœpti)
Expediam, & miranda hominum comperta docebo.
Quippe noua quum re attoniti, multa irrita primùm
Tentassent, tamen angustis solertia maior
In rebus, crescensq; vsu experientia longo
Euicere: datumq; homini protendere longè
Auxilia, & certis pestem compescere vinclis,
Victorem & sese claras attollere in auras.
Credo equidem & quædam nobis diuinitus esse
Inuenta, ignaros fatis ducentibus ipsis.
Nam, quanquam fera tempestas, & iniqua fuerunt
Sydera, non tamen omnino præsentia diuûm
Abfuit à nobis, placidi & clementia cœli.
Si morbum insolitum, si dura & tristia bella
Vidimus, & sparsos dominorum cæde penates,
Oppidaq;, incensasq; vrbes, subuersaq; regna,
Et templa, & raptis temerata altaria sacris:
Flumina deiectas si perrumpentia ripas
Euertêre sata, & medijs nemora eruta in vndis,
Et pecora, & domini, correptaq; rura natarunt:
Obseditq; inimica ipsas penuria terras:

Hæc eadem tamen, hæc ætas (quod fata negarunt
Antiquis) totum potuit sulcare carinis
Id pelagi, immensum quod circuit Amphitrite.
Nec visum satis extremo ex Atlante repostos
Hesperidum penetrare sinus, Prassumq; sub Arcto
Inspectare alia, præruptaq; littora Rhapti,
Atq; Arabo aduehere, & Carmano ex æquore merces,
Auroræ sed itum in populos Titanidis vsque est
Supra Indum, Gangemq; supra, quà terminus olim
Catygare noti orbis erat: superata Cyambe,
Et dites ebeno, & fœlices macere syluæ.
Deniq; & à nostro diuersum gentibus orbem,
Diuersum cœlo, & clarum maioribus astris
Remigio audaci attigimus ducentibus & Dijs.
Vidimus & vatem egregium, cui pulchra canenti
Parthenope, placidusq; cauo Sebethus ab antro
Plauserunt, vmbræq; sacri manesq; Maronis,
Qui magnos stellarum orbes cantauit, & hortos
Hesperidum, cœliq; omnes variabilis oras.
Te vero vt taceam, atque alios, quos fama futura
Post mutos cineres, quos & venientia secla
Antiquis conferre volent, at BEMBE *tacendus*
Inter dona Deûm nobis data non erit vnquam:
Magnanimus LEO, *quo Latium, quo maxima Roma*
Attollit caput alta, paterq; ex aggere Tybris
Assurgit, Romæq; fremens gratatur ouanti.
Cuius ab auspicijs iam nunc mala sydera mundo
Cessere, & læto regnat iam Iuppiter orbe,
Puraq; pacatum diffundit lumina cœlum.
Vnus, qui ærumnas post tot, longosq; labores
Dulcia iam profugas reuocauit ad ocia Musas,
Et leges Latio antiquas, rectumq;, piumq;
Restituit: qui iusta animo iam concipit arma
Pro re Romana, pro relligione Deorum.
Vnde etiam Euphrates, etiam latè ostia Nili,
Et tantum Euxini nomen tremit vnda refusi,
Atque Aegæa suos confugit Doris in Isthmos.
Ergo, alij dum tanta canent, dumq; illius acta
Inclyta component, dum fortè accingeris & tu

Condere,

Condere, & æternis victurum intexere chartis,
Nos, quos fata vocant haud tanta ad munera, lusus
Inceptos, quantum tenuis fert Musa, sequamur.
Principio, quoniam affecti non sanguinis vna
Est ratio, tibi sit morbo spes maior in illo,
Sanguine qui insedit puro: verum, quibus atra
Bile tument, spissoq; resultant sanguine venæ,
Maior in ijs labor est, pestisq; tenacius hæret.
Quare operæprecium est validis atq; acribus vti
Omnibus hos contra, miseris nec parcere membris.
Quinetiam meliora sibi promittere cuncta
Ille potest, qui principijs nouisse sub ipsis
Serpentem tacite valuit per viscera labem.
Nanque, vbi pasta diu, vires per pabula longa
Auxerit, & iam se vitium firmauerit intra,
Heu quanto tibi libertas speranda labore est.
Ergo omnem impendes operam te opponere paruis
Principijs, memoriq; animo hæc præcepta reconde.
In primis ego non omni te assuescere cœlo
Exhorter: fuge, perpetuo quod flatur ab Austro,
Quod cœno, immundæq; graue est sudore paludis.
Protenti potius campi mihi liber & agri
Tractus, & apricis placeant in collibus auræ,
Et molles Zephyri, pulsusq; Aquilonibus aer.
Hîc (iubeo) tibi nulla quies, nulla otia sunto.
Rumpe moras, agita aßiduis venatibus apros
Impiger, aßiduis agita venatibus vrsos.
Nec tibi sit labor aerij cursu ardua montis
Vincenti, rapidum in valles deflectere ceruum,
Et longa lustrare altos indagine saltus.
Vidi ego sæpe malum, qui iam sudoribus omne
Finisset, syluisq; luem liquisset in altis.
Sed nec turpe puta dextram summittere aratro,
Et longum trahere incuruo sub vomere sulcum:
Néue bidente solum, & duras proscindere glebas,
Et valida aëriam quercum exturbare bipenni,
Atque imis altam eruere ab radicibus ornum.
Quinetiam, exercere domi quo te quoq; poßis,
Paruam mane pilam versa mihi, vespere versa,

Et saltu, & dura potes exudare palæstra.
Vince malum: nec te fallat, quòd desidis oci
Assidue desiderium, lectiq; sequetur.
Tu lecto ne crede, graui ne crede sopori.
His alitur vitium, & placidæ sub imagine pacis
Decipit, è dulciq; trahit fomenta quiete.
Necnon interea effugito, quæ tristia mentem
Sollicitant: procul esse iube curasq;, metumq;
Pallentem, vltricesq; iras, omnemq; Mineruæ
Addictum studijs animum, sed carmina, sed te
Delectent iuuenumq; chori, mixtæq; puellæ.
Parce tamen Veneri, mollesq; ante omnia vita
Concubitus, nihil est nocuum magis: odit & ipsa
Pulchra Venus, teneræ contagem odere puellæ.
Quod sequitur, victus ratio tibi maxima habenda est,
Nec sit cura tibi, néue obseruantia maior.
Principio, quoscunque amnes, quoscunque paludes,
Quosq; lacus liquidi pascunt, quosq; æquora, pisces
Omne genus procul amoueo. sunt, quos tamen vsus
Liberius, quum res cogit, concedere possit.
Omnibus his est alba caro, non dura, tenaxq;,
Quos petræ & fluuiorum aduersa marisq; fatigant.
Tales nant pelago phycides, rutilæq; per vndas
Auratæ, gobijq;, & amantes saxea percæ.
Talis dulcifluûm fluuiorum scarus ad ora
Solus saxa inter depastas ruminat herbas.
Sed neq;, quæ stagnis volucres, quæq; amnibus altis
Degere amant, liquidisq; cibum perquirere in vndis,
Laudarim: tibi pinguis anas, tibi crudior anser
Vitetur, potiusq; vigil Capitolia seruet:
Viteturq; graui coturnix tarda sagina.
Tu teneros lactes, tu pandæ abdomina porcæ,
Porcæ heu terga fuge, & lumbis ne vescere aprinis,
Venatu quamuis toties confeceris apros.
Quin neq; te crudus cucumis, non tubera captent,
Néue famem cinara, bulbísue salacibus exple.
Non placeat mihi lactis amor, non vsus aceti,
Non fumosa mero spumantia pocula Baccho,
Qualia Cyrnæi colles, campiq; Falerni,

Et Pucinus ager mittunt: aut qualia nostris
Rhetica dat paruo de collibus vua racemo.
Nempe Sabina magis placeant, dilutaq; tellus
Quæ tulit, & multo domuerunt Naiades amne.
At, tibi si ex horto victus, mensæq; Deorum
Sunt animo, atq; olerum simplex & inempta voluptas,
Non mentæ virides, non læta sisymbria desunt,
Intybaq;, & toto florentes frigore sonchi,
Et sia fontanis semper gaudentia riuis,
Et thymbræ suaues, & odoriferæ calaminthæ:
Læta meliphylla, & riguo buglossus ab horto
Carpantur, plenisq; ferax erucula palmis,
Atq; olus, atq; rumex, & salsi gramina crithmi.
Ipsa lupum dumeta ferent: hinc collige primos
Asparagos, albæ asparagos hinc collige vitis,
Quum nondum explicuit ramos, vmbracula nondum
Texuit, & virides iussit pendere corymbos.
Singula sed longum est, nec percensere necesse,
Iamq; aliud vocor ad munus, iuuat in noua Musas
Naturæ nemora Aonijs deducere ab vmbris:
Vnde mihi si non è lauro intexere fronti
Serta volent, tantaq; caput cinxisse corona,
At saltem ob seruata hominum tot millia, dignum
Censuerint querna redimiri tempora fronde.
Vere nouo, si quem morbus tenet, aut & in ipso
Autumno, si firma ætas, si sanguis abundat,
Regalem, mediam'ue lacerti incidere venam
Proderit, atq; extra fœdatum haurire cruorem.
Præterea, quocunq; habeat te tempore pestis,
Corruptum humorem, & contagem educere turpem
Ne pigeat, faciliq; luem deponere ab aluo:
Ante tamen ducenda para: concreta resolue,
Et crassa attenua, & lentore tenacia frange.
Ergo Coryciumq; thymum sit cura, thymumq;
Pamphylium, thymbræ similis qui durior exit,
Prima tibi coxisse, lupiq; volubile gramen,
Fœniculumq;, apiumq;, & amari germina capni.
His polyporum hirtos imitata filicula cirros
Additur, & Lymphis tangi renuens adiantus:

His

His sterile asplenum, his pictam phyllitida iunge:
Quorum vbi decoctum permultis ante diebus
Ebiberis, crudumq; humorem incoxeris omnem,
Tum scilla medicare acri, & colocynthide amara,
Helleboroq; graui, necnon quæ in littore surgens,
Quà ludit maris vnda, ter euariata colorem,
Ter flores mutata die rem nomine signat,
Herba potens radice, suum cui zinziber adde:
Adde etiam anguineum cucumin, Nabathæaq; thura,
Myrrhamq;, bdelenq;, hammoniaciq; liquorem,
Et lachrymam panaceam, & dulci colchica bulbo.
His actis, si fortè tibi frigentia corda
Et molles animi fuerint, nec acerba placebit
In primis tentare, breuiq; extinguere pestem,
Sed placidis agere, & per tempora lenibus vti,
Tum superest tibi cura animum ad fomenta relicta
Vertere, contagisq; ad tenuia semina cæcæ,
Illa quidem consueta modis inserpere miris.
Profuerint igitur, quæq; exiccantia, quæq;
Marcori resinosa solent obsistere putri.
Tales sunt myrrhæ lachrymæ, sunt talia thura,
Cedrusq;, aspalathusq;, immortalisq; cupressus,
Et bene cum calamo spirans redolente cyperus.
Ergo nec desint casiæ, nec desit amomum,
Macér ue, agalocúm ue tibi, nec cinnama odora.
Est etiam in pratis illud, iuxtaq; paludes
Scordion, omnigenis quod tantum obstare venenis,
Contagiq; solet, paruo quærenda labore
Herba tibi: viret ipsa comis imitata chamædryn,
Flore rubens, referensq; alli cum voce saporem.
Aurora nascente huius frondemq; comantem
Radicesq; coque, atque haustu te prolue largo.
Sed neque carminibus neglecta silebere nostris
Hesperidum decus, & Medarum gloria citre
Syluarum: si fortè sacris cantata poetis
Parte quoque hac medicam non dedignabere Musam
Sic tibi sit semper viridis coma, semper opaca,
Semper flore nouo redolens: sis semper onusta
Per viridem pomis syluam pendentibus aureis.

Ergo, vbi nitendum est cæcis te opponere morbi
Seminibus, vi mira arbor cithereia præstat.
Quippe illam Cytherea, suum dum plorat Adonim,
Munere donauit multo, & virtutibus auxit.
Quorundam inuentum est, vitrei intra concaua vasis,
Cui collum oblongum est venter turgescit in orbem,
Aut hederæ folia, aut Ida mittente maniplos
Dictamni, Illyricámue irim, rhamníue nigrantem
Radicem, aut inulas coquere: in sublime solutus
Effertur vapor, & tenuis vacua omnia complet:
Ast, vbi frigenti occursauit ab aëre vitro,
Cogitur, & rorem liquidus densatur in vdum,
Decurritq; vagis per aperta canalia riuis.
Destillantis aquæ cyathum sub lumina prima
Luciferi potare iubent, stratisq; parare
Sudorem: nec certe ab re: vis vtilis olli est
Relliquias morbi tenues dispergere in auras.
Interea, si membra dolor conuulsa malignus
Torqueat, œsypo propera lenire dolorem,
Masthichinoq; oleo: lentum quibus anseris vnguen,
Emulsumq; potes lini de semine mucum,
Narcissumq;, inulamq;, liquentiaq; addere mella,
Coryciumq; crocum & vilem componere amurcam.
At, fauces atq; ora malus si eroserit herpes,
Tange nitro, & viridi medicata ærugine lympha
Semina inure mala, & serpentem interfice pestem.
Verum ipsos ope non alia consumere achores,
Vrentum quàm vi, poteris, quibus addere debes
Pingue aliquid, quod secum intus siccantia portet.
Hæc eadem, & miseros artus si qua vlcera pascunt,
Tollere, concretosq; valebunt soluere callos.
Si vero aut hæc nequicquam tentasse videbis,
Aut vires animiq; valent ad fortia quæq;,
Nec differre cupis, quin te committere acerbis
Festines, diramq; breui consumere pestem,
Hinc alia inuenta expediam, quæ tristia quanto
Sunt magis, hoc tanto citius finire labores
Aerumnasq; mali poterunt: quippe effera labes
Inter prima tenax, & multo fomite viuax

Nedum

Nedum se haud vinci placidis & mitibus, at nec
Tractari sinit, & mansuescere dura repugnat.
Sunt igitur styracem in primis qui, cinnabarimq;,
Et minium, & stymmi agglomerant, & thura minuta,
Quorum suffitu pertingunt corpus acerbo,
Absumuntq; luem miseram, & contagia dira.
At vero & partim durum est medicamen & acre,
Partim etiam fallax, quo faucibus angit in ipsis
Spiritus, eluctansq; animam vix continet ægram.
Quocirca totum ad corpus nemo audeat vti
Iudice me: certis fortasse erit vtile membris,
Quæ Papulæ informes, Chironiaq; vlcera pascunt.
Argento melius persoluunt omnia viuo
Pars maior: miranda etenim vis insita in illo est:
Siue quòd id natum est subitò frigusq; caloremq;
Excipere, vnde in se nostrum citò contrahit ignem,
Quodq; est condensum, humores dissoluit, agitq;
Fortius, vt candens ferrum flamma acrius vrit:
Siue acres, vnde id constat compagine mira,
Particulæ nexuq; suo vinclisq; solutæ
Introrsum, vt potuere seorsum in corpora ferri,
Colliquant concreta, & semina pestis inurunt.
Siue aliam vim fata illi, & natura dedere:
Cuius & inuentum medicamen munere Diuûm
Digressus referam. quis enim admiranda Deorum
Munera prætereat? Syriæ nam fortè sub altis
Vallibus, vmbrosi nemora inter glauca salicti,
Callirhoë qua fonte sonans decurrit amœno,
Fama est cultorem Dijs sacri agrestibus horti,
Cultorem nemorum, sectatoremq; ferarum,
Ilcea labe grauem tanta, dum molle cyperum,
Et casiam, & syluam late fragrantis amomi
Irrigat, hæc orasse Deos, & talia fatum.
Dij, quos ipse diu colui, tuq; optima tristes
Callirhoë, quæ sancta soles depellere morbos,
Cui nuper ramosa ferens ego cornua cerui
Aëria victor fixi capita horrida quercu:
Dij mihi crudelem misero si tollere pestem
Hanc dabitis, quæ me afflictat noctesq; diesq;,

Ipse ego purpureas, ipse albas veris & horti
Primitias, vobis violas, ego lilia vobis
Alba legam, primasq; rosas, primosq; hiacynthos,
Vestraq; odoratis onerabo altaria sertis.
Gramen erat iuxtà viridans, Sic fatus, vt æstu
Fessus erat, viridi desedit graminis herba.
Hic Dea, vicino quæ sese fonte lauabat,
Callirhoë liquido ex antro per lubrica musco
Saxa fluens, iuueni dulci blandita susurro,
Lethæum immisit somnum, sparsitq; sopore
Graminea in ripa, & salicum nemus inter opacum:
Atque illi visa est sacro se flumine tollens
In somnis coràm esse, pia & sic voce locuta.
Ilceu in extremo Dijs tandem audite labore
Cura mei, tibi nulla salus, quacunq; videt Sol,
Speranda est terram magnam super. hoc tibi pœnæ
Dat Triuia, & precibus Triuiæ exoratus Apollo,
Ob sacrum iaculo percussum ad flumina ceruum,
Et nostris affixa tibi capita horrida truncis.
Nam, postquam illa feram exanimem per gramina vidit
Abscisso capite, & sacro sparsa arua cruore,
Omnibus ingemuit syluis, dirumq; precata est
Authori. oranti Latous tanta sorori
Affuit, & pestem misero immisere nefandam
Durus vterque tibi: quin &, quacunq; videt Sol,
Interdixit opem: quare tellure sub ima,
Si qua salus superest, cæca sub nocte petenda est.
Est specus arboribus tectum, atq; horrore verendum
Vicina sub rupe, Iouis quà plurima sylua
Accubat, & raucum reddit coma cedria murmur.
Huc, vbi se primis aurora emittet ab vndis
Ire para, & nigrantem ipsis in faucibus agnam
Mactato supplex, atque Ops tibi maxima, dic, hanc,
Dic, ferio. nigram tum Noctem, vmbrasq; silentes,
Vmbrarumq; Deos, ignotaq; numina Nymphas
Et Thia venerare, atræ & nidore Cupreßi.
Hic tibi narranti causam, auxiliumq; vocanti
Haud aberit Dea, quæ cæcæ in penetralia terræ

Deducat te sancta, & opem tibi sedula præstet.
Surge age, nec vani speciem tibi concipe somni.
Illa ego sum, quæ culta vago per pinguia fonte
Dilabor, Dea vicinis tibi cognita ab vndis.
Sic ait, & se cæruleo cita condidit amne.
Ille autem, vt placidus cessit sopor, omnia lætus
Accipit, & Nympham precibus veneratur amicam.
O sequor, ò quocunque vocas pulcherrima fontis
Vicini Dea Callirhoë. Tum, postera primum
Exurgens aurora, suos vbi protulit ortus,
Monstratum Iouis in sylua sub rupibus altis
Antrum ingens petit, & nigrantem tergora primo
Vestibulo sistit pecudem, magnæq; trementem
Mactat Opi: tibiq;, inquit, ego hanc Ops maxima macto.
Tum Noctem, Noctisq; Deas, ignota precatur
Numina. iamq; simul Thian, atramq; Cupressum
Vrebat, quum vox terræ reuoluta cauernis
Longe audita sacras Nympharum perculit aures:
Nympharum, quibus æra solo sunt condita curæ.
Extemplo commotæ omnes, ac cœpta reponunt,
Sulphureos fortè vt latices, & flumina viui
Argenti, mox, vnde nitens concresceret aurum,
Tractabãt, gelidoq; promentes fonte coquebant.
Centum ignis spissi radios, centum ætheris vsti,
Bis centum concretorum terræq; marisq;
Miscuerant, nostros fugientia semina visus.
At Lipare, Lipare, argenti cui semina & auri
Cura data, & sacrum flammis adolere bitumen,
Continuò obscuræ latebrosa per auia terræ
Ilcea adit, firmansq; animum sic incipit ipsa.
Ilceu (nanque tuum nec nomen, nec mihi labes
Ignota est, nec, quid venias) iam corde timorem
Exue, nequicquam non te huc charissima mittit
Callyrhoë: tibi parta salus tellure sub ima est.
Tolle animos, & me per opaca silentia terræ
Insequere: ipsa adero, & præsenti numine ducam.
Sic ait, & se antro gradiens præmittit opaco.
Ille subit, magnos terræ miratus hiatus,

Squallentesq; situ æterno, & sine lumine vastas
Speluncas, terramq; meantia flumina subter.
Tum Lipare: hoc quodcunque patet, q; maxima terra est:
Hunc totum sine luce globum, loca subdita nocti
Dij habitant: imas retinet Proserpina sedes,
Flumina supremas, quæ sacris concita ab antris
In mare per latas abeunt resonantia terras.
In medio dites Nymphæ, genera vnde metalli,
Aerisq;, argentiq;, auriq; nitentis origo:
Quarum ego nunc ad te miserans ipsa vna sororum
Aduenio, illa ego, quæ venas per montis hiantes,
Callirhoæ haud ignota tuæ, fumantia mitto
Sulphura. sic ibant terra & caligine tecti.
Iamq; exaudiri crepitantes sulphure flammæ,
Conclusiq; ignes, stridentiaq; æra caminis.
Hæc regio est late, varijs vbi fœta metallis,
Virgo ait, est tellus: quorum vos tanta cupido
Exercet, superas cœli qui cernitis auras.
Hæc loca mille Deæ cecis habitamus in antris,
Nocte Deæ & Tellure satæ, quîs munera mille,
Mille artes. studium est alijs deducere riuos,
Scintillas alijs rimari, & sparsa per omnem
Semina tellurem flammarum, ignisq; corusci.
Materiam miscent aliæ, massamq; coërcent
Obicibus, multa & gelidarum inspergine aquarum.
Non procul eruptis fumantia tecta caminis
Aetnæi Cyclopes habent, versantq; coquuntq;
Vulcano stridente, atque æra sonantia cudunt.
Læua hæc abstrusum per iter via ducit ad illos.
Dextera sed sacri fluuij te sistet ad vndam,
Argento fluitantem vndam, viuoq; metallo,
Vnde salus speranda. & iam aurea tecta subibant,
Rorantesq; domos spodijs, fuligineq; atra
Speluncas varie obductas, & sulphure glauco.
Iamq; lacus late vndantes, liquidoq; fluentes
Argento iuxta astabant, ripasq; tenebant.
Hic tibi tantorum requies inuenta laborum,
Subsequitur Lipare, postquam ter flumine viuo

Perfusus, sacra vitium omne reliqueris vnda.
Sic fatur, simul argenti ter fonte salubri
Perfundit, ter virgineis dat flumina palmis
Membra super, iuuenem toto ter corpore lustrat
Mirantem exuuias turpes, & labe maligna
Exutos artus, pestemq́; sub amne relictam.
Ergo age, quum primum cœli te purior aer
Accipiet, nitidamq́; diem, Solemq́; videbis,
Sacra para, & castam supplex venerare Dianam,
Indigenasq́; Deos, & numina fontis amici.
Sic virgo, & iuuenem tanto pro munere grates
Soluentem è nocte ætherias educit in oras,
Dimittitq́; alacrem, atque optata in lumina reddit.
Accepit noua fama fidem, populosq́; per omnes
Prodijt haud fallax medicamen: cœptaq́; primum
Misceri argento fluitanti axungia porcæ.
Mox etiam Oriciæ simul adiuncta est terebinthi,
Et laricis resina aeriæ. sunt, qui vnguen equinum
Vrsinúmve adhibent, bdelæ, cedriq́; liquorem.
Nonnulli & myrrhæ guttas, & mascula thura
Adijciunt, miniumq́; rubens, & sulphura viua.
Haud vero mihi displiceat, componere si quem
Trita melampodia, atque arentem iuuerit irim,
Galbanaq́;, & lasser graue olens, oleumq́; salubre
Lentisci, atque oleum haud experti sulphuris ignem.
His igitur totum oblinere, atq; obducere corpus
Ne obscœnum, ne turpe puta: per talia morbus
Tollitur, & nihil esse potest obscœnius ipso.
Parce tamen capiti, & precordia mollia vita.
Tum super & vittas astringe, & stuppea necte
Vellera: dein stratis tegmento imponere multo,
Dum sudes, fœdæq́; fluant per corpora guttæ.
Hæc tibi bis quinis satis est iterasse diebus.
Durum erit: at, quicquid tulerit res ipsa, ferendum est.
Aude animis. tibi certa salus stans limine in ipso
Signa dabit: liquefacta mali excrementa videbis
Assidue sputo immundo fluitare per ora,
Et largum ante pedes tabi mirabere flumen.

Ora

Ora tamen fœda erodent vlcuscula: sed tu
Lacte foue, & cocto cytini, viridisq; ligustri.
Tempore non alio generosi pocula Bacchi
Annuerim sumenda tibi, purumq; Falernum,
Et Chia, & pateris spumantia Rhetica largis.
Sed iam age vicinæ victor gratare saluti:
Vltima adest tibi cura, eadem & placidissima, corpus
Abluere, & lustrare artus, ac membra piare
Stœchade, amaracinisq; comis, & rore marino,
Verbenaq; sacra, & bene olentibus heracleis.

LIBER III.

ED iam me nemora alterius fœlicia mundi,
Externique vocant saltus: longe assonat æquor
Herculeas vltra metas, & littora longe
Applaudũt semota. mihi nunc magna Deorũ
Munera, & ignoto deuecta ex orbe canenda,
Sancta arbos, quæ sola modum, requiemq; dolori,
Et finem dedit ærumnis. age diua beatum
Vranie venerare nemus, crinesq; reuinctam
Fronde noua, iuuet in medica procedere palla
Per Latium, & sanctos populis ostendere ramos:
Et iuuet haud vnquam nostrorum ætate parentum
Visa prius, nullíue vnquam memorata referre.
Vnde aliquis forsan nouitatis imagine mira
Captus, & heroas, & grandia dicere facta
Assuetus, canat auspicijs maioribus ausas
Oceani intacti tentare pericula puppes.
Nec non & terras varias, & flumina, & vrbes,
Et varias memoret gentes, & monstra reperta:
Dimensasq; plagas, altoq; orientia cœlo
Sydera, & insignem stellis maioribus Arcton.
Nec taceat noua bella, omnemq; illata per orbem
Signa nouum, & positas leges, & nomina nostra.
Et canat (auditum quod vix venientia credant
Secula) quodcunque Oceani complectitur æquor

Ingens, omne, vna obitum mensumq́; carina.
Fœlix cui tantum dederit Deus. at mihi vires
Arboris vnius satis est, vsumq́; referre:
Et quo inuenta modo fuerit, nostrasq́; sub auras
Aduena per tantum pelagi peruenerit æquor.
Oceano in magno, ardenti sub sydere Cancri,
Sol vbi se nobis media iam nocte recondit,
Hac ignota tenus, tractu iacet insula longo:
Hispanam gens inuentrix cognomine dixit:
Auri terra ferax: sed longe ditior vna
Arbore, voce vocant patrij sermonis Hyacum.
Ipsa teres, ingensq́; ingentem vertice ab alto
Diffundit semper viridem, semperq́; comantem
Arbuteis syluam folijs: nux parua, sed acris
Dependet ramis, & plurima frondibus hæret.
Materia indomita est, duro & penè æmula ferro
Robora, quæ resinam sudant incensa tenacem.
Dissectæ color haud simplex. in cortice lauri
Exteriore viret leuor, pars altera pallet
Buxea: at interior nigro suffusca colore est,
Iuglandemq́;, ebenumq́; inter. quod si inde ruberet,
Iam poterat varijs æquare coloribus irim.
Hanc gens illa colit, studioq́; educere multo
Nititur: hac late colles campiq́; patentes,
Hac omnis vestitur ager: nec sanctius illis
Est quicquam, aut potiore vsu: quippe omnis in illa
Spes iacet hanc contra pestem, quæ cœlitus illic
Perpetua est. validos abiecto cortice ramos
Multa vi tundunt, aut in segmenta minuta
Elimant, puroq́; scobes in fonte reponunt,
Dum bibulas noctemq́; diemq́; emaceret humor.
Inde coquunt: nec non illos ea cura fatigat,
Vulcano ne fortè furens erumpat aquæ vis,
Et superundantem spumam proiectet in ignes.
Spuma quippe linunt, si quicquam è corpore toto
Abscedit, si quicquam ægros depascitur artus.
Dimidia absumpta, superest quodcunque, reponunt,
Diuini laticis. quin & segmenta relicta

Rurſus, vt ante, coquunt, addentes ſuaue liquens mel.
Scilicet hunc vnum menſis accedere potum
Et lex ipſa iubet gentis, mandatq; ſacerdos.
Seruatum at laticem, & decocti pocula primi
Bina die quaq; aſſumunt, quum ſurgit ab ortu
Lucifer, & ſero egreditur quum Veſper olympo.
Nec prius abſiſtunt potu, quàm menſtrua curſum
Luna ſuum, & totum peragrans perfecerit orbem,
Fraternasq; iterum conuenerit æmula bigas.
Interea cæcis ſeſe penetralibus abdunt,
Quô neque vis venti, non halitus aëris vllus
Inſinuet ſeſe, & gelidis afflatibus obſit.
Quid mirandum æquè memorem ſuper omnia victum
Quàm tenuem, quàm magna ſibi ieiunia poſcant?
Quippe ſolet ſatis eſſe, ipſum dum corpus alatur:
Dum ſuperet vita, & tantum ne membra fatiſcant.
Ne tamen ah ne tanta time, ſacer ilicet hauſtus
Ille modo ambroſiæ, vires reficitq; fouetq;,
Inq; occulta gerit ieiunis pabula membris.
Nectare ab epoto binas, non amplius, horas
Imponunt ſeſe ſtratis, medicamen vt intro
Largè eat, & calido ſudorem è corpore ducat.
Interea vacuas peſtis vaneſcit in auras:
Et (dictu mirum) apparet iam puſtula nulla:
Iamq; nomæ ceſſere omnes, iam fortia liquit
Membra dolor, primoq; redit cum flore iuuenta:
Et iam Luna ſuum remeans noua circuit orbem.
Quis Deus hos illis populis monſtrauerit vſus:
Qui demum & nobis caſus, aut fata tulere
Hos ipſos: vnde & ſacræ data copia ſyluæ,
Nunc referam. Miſſæ quæſitum abſcondita Nerei
Aequora, in occaſum, Soliſq; cubilia, pinus
Littoribus longe patrijs, Calpeq; relictis
Ibant Oceano in magno, pontumq; ſecabant,
Ignaræq; viæ, & longis erroribus actæ.
Quas circum innumeræ properantes gurgite ab omni
Ignoti noua monſtra maris Nereides vdæ
Adnabant, celſas miratæ currere puppes,

Salſa

Salsa super pictis volitantes æquora velis.
Nox erat, & puro fulgebat ab æthere Luna,
Lumina diffundens tremuli per marmora ponti,
Magnanimus quum tanta heros ad munera fatis
Delectus, dux errantis per cærula claßis,
Luna, ait, ô pelagi cui regna hæc humida parent,
Quæ bis ab aurata curuasti cornua fronte,
Curua bis explesti, nobis errantibus ex quo
Non vlla apparet tellus, da littora tandem
Aspicere, & dudum speratos tangere portus,
Noctis honos, cœliq; decus Latonia virgo.
Audijt orantem Phœbe, delapsaq; ab alto
Aethere, se in faciem mutat, Nereia quali
Cymothoē, Clothoq; natant, iuxtaq; carinam
Astitit, & summo pariter nans æquore fatur:
Ne nostræ dubitate rates, lux crastina terras
Ostendet, fidoq; dabit succedere portu.
Sed vos littoribus primis ne insistite: dudum
Vltra fata vocant. medio magna insula ponto
Est Ophyre, huc iter est vobis, hic debita sedes
Imperijq; caput. simul hæc effata, carinam
Impulit: illa leui cita dissecat æquora cursu.
Aspirant faciles auræ, & iam clarus ab vndis
Surgebat Titan, humiles quum surgere colles
Vmbrosi procul, & propior iam terra videri
Incipit. acclamant nautæ, terramq; salutant,
Terram exoptatam. tum portu & littore amicè
Excepti, dijs vota pijs in littore soluunt:
Quassatasq; rates, defessaq; corpora curant.
Inde, vbi quarta dies pelago, crepitansq; vocauit
Vela Notus, remis insurgitur, altaq; rursum
Corripiunt maria, & læti freta cærula sulcant.
Linquitur incerto fluitans Anthylia ponto,
Atque Hagia, atque alta Ammerie, execrataq; tellus
Cannibalum, & ripa Gyane nemorosa virenti.
Protinus innumeræ panduntur turribus altis
Insulæ Oceano in vasto, quas inter opacis
Vndantem syluis vnam, cursuq; sonantem

Fluminis

Fluminis aspiciunt, magno qui spumeus alueo
In mare fulgentes auro subuectat arenas.
Huius in ora placet pronas appellere puppes.
Inuitant nemora, & dulces è flumine lymphæ.
Iamq; solo viridante alacres, ripaq; potiti
In primis terram ignotam, Nymphasq; salutant
Indigenas, Geniumq; loci, teq; aurifer amnis,
Quisquis in ora maris nitida perlaberis vnda.
Tum duram Cererem, & patrij carchesia Bacchi
Aggere in herboso expediunt: dein quærere, si qui
Mortales habitent: pars fuluam fluminis vndam
Mirari, mixtamq; auro disquirere arenam.
Fortè per vmbrosos syluarum plurima ramos
Assiduè volitabat auis, quæ picta nitentes
Cæruleo pennas, rostro variata rubenti
Ibat natiuo secura per auia luco.
Has iuuenum manus vt syluas videre per altas,
Continuo caua terrificis horrentia bombis
Aera, & flammiferum tormenta imitantia fulmen
Corripiunt, Vulcane tuum, dum Theutonas armas,
Inuentum, dum tela Iouis mortalibus affers.
Nec mora, signantes certam sibi quisque volucrem,
Inclusam, salicum cineres, sulphurq;, nitrumq;,
Materiam accendunt seruata in reste fauilla.
Fomite correpto diffusa repente furit vis
Ignea circunsepta, simulq; cita obice rupto
Intrusam inpellit glandem: volat illa per auras
Stridula: & exanimes passim per prata iacebant
Deiectæ volucres: magno micat ignibus aër
Cum tonitru, quo sylua omnis, ripæq; recuruæ
Et percurssa imo sonuerunt æquora fundo.
Pars auium nemus in densum conterrita, & altos
Se recipit scopulos: quorum de vertice summo
Horrendum vna canit (dictu mirabile) & aures
Terrificis implet dictis, ac talibus infit.
Qui Solis violatis aues, sacrasq; volantes,
Hesperij, nunc vos, quæ magnus cantat Apollo,
Accipite, & nostro vobis quæ nunciat ore.

Vos quanquam ignari, longum quæsita, secundis
Tandem parta Ophyræ tetigistis littora ventis.
Sed non ante nouas dabitur summittere terras,
Et longa populos in libertate quietos,
Moliriq́; vrbes, ritusq́; ac sacra nouare,
Quàm vos infandos pelagi terræq́; labores
Perpeßi, diuersa hominum post prælia, multi
Mortua in externa tumuletis corpora terra.
Nauibus amißis pauci patria arua petetis.
Frustra alij socios quæretis magna remensi
Aequora: nec nostro deerunt Cyclopes in orbe.
Ipsa inter sese vestras discordia puppes
In rabiem ferrumq́; trahet: nec sera manet vos
Illa dies, fœdi ignoto quum corpora morbo
Auxilium sylua miseri poscetis ab ista,
Donec pœniteat scelerum. nec plura loquuta
Horrendum stridens densis sese abdidit vmbris.
Ollis ossa rigor subitus percurrit, & omnis
Palluit, ac gelida fugit formidine sanguis.
Tum vero sacras volucres, diuosq́; precati,
In primis Solem, & sanctum seruantia lucum
Numina supplicibus venerantur agrestia votis:
Pacem orant, rursumq́; Ophyren, fluuiumq́; salutant.
Interea è syluis nigrum genus ora comasq́;,
Ad naues noua turba virûm concurrit inermis,
Pectora nudi omnes, euincti frondibus omnes
Paciferis: tanta qui celsas mole carinas
Mirati, vestesq́; virûm, fulgentiaq́; arma,
Vix satis expleri possunt: & ab æthere mißi
Siue homines, siue heroës sint, siue Deorum
Numina, adorantum ritu, precibusq́; salutant:
Ante alios ipsum regem, cui munera læta,
E ripis collectum aurum, & cerealia dona,
Et patrios fructus, & mella liquentia portant.
Vestibus ipsi etiam nostris, & munere multo
Donati, exceptiq́; mero noua gaudia miscent.
Non aliter, quàm si mensis, dapibusq́; Deorum
Mortalis quisquam adscitus, fœlixq́; futurus

Hauriat æternum, cœlestia pocula, nectar.
Ergo, vbi amicitiæ securos fœdere vtrinque
Firmauere animos, habita & commercia gentis,
Ipsi inter sese reges in littore læti
Complexu iungunt dextras, & fœdera firmant.
Alter gossipio tenui pectusq; femurq;
Præcinctus, viridi limbum pingente smaragdo,
Ora niger: iaculo armatur cui dextera acuto,
Squamosi spolium sustentat læua draconis.
Alter at intexto lænam circundatus auro,
Quam subter rutila arma micant, capiti ærea cassis
Insidet, & pictæ volitant in vertice cristæ:
Fulgenti ex auro torques cui candida colla
Cingunt, atque ensis lateri dependet Iberus.
Et iam commixti populi, hospitioq; recepti,
Hi tectis domibusq;, altis in nauibus illi,
Lætitia ludisq; dies per pocula ducunt.
Fortè loco lux festa aderat, Soliq; parabant
Vltori facere vmbroso sacra annua luco.
Hesperiæq;, Ophyræq; manus conuenerat omnis.
Hic conualle caua, ripæ viridantis in herba,
Selectorum ingens numerus, matresq; viriq;
Confusi, plebs atque patres, pueriq; senesq;
Astabant, animis tristes, & corpora fœdi,
Squallentes crustis omnes, taboq; fluentes:
Quos circunfusos albenti in veste sacerdos
Pura lustrat aqua, & ramo frondentis Hyaci.
Tum niueum ante aras cædit de more iuuencum,
Et iuxta positum pastorem sanguine cæsi
Respergit, pateraq; rigat: Soliq; potenti
Ad numeros pæana canit: nec cætera turba
Non sequitur, mactantq; sues, mactantq; bidentes,
Visceribusq; veru tostis epulantur in herba.
Obstupuit gens Europæ ritusq; sacrorum,
Contagemq; alio non vsquam tempore visam.
At dux multa animo tacitus secum ipse volutans,
Hic erat ille, inquit, morbus, (Dij auertite casum)
Ignotum interpres Phœbi quem dira canebat.

Tum regem indigenam, (vt sermo fandiq; facultas
Iam communis erat) cui sint solennia Diuûm,
Scitatur: quid tanta astet conualle sub alta
Languentum miseranda manus: quid pastor ad aras
Sacra inter, cæsi respersus sanguine tauri.
Quem contra, Hesperiæ ô heros fortissime pubis,
Rex ait, hi gentis ritus, hæc sacra quotannis
Vltori de more Deo celebramus: origo
Antiqua est, veteresq; patrum fecere parentes.
Quòd si externorum mores, hominumq; labores
Audiuisse iuuat, primæua ab origine causam
Sacrorum, & pestis miseræ primordia pandam.
Forsitan Atlantis vestras peruenit ad aures
Nomen, & ex illo generis longo ordine ducti.
Hac & nos, longa serie, de stirpe profecti
Dicimur, heu quondam fœlix & chara Deûm gens,
Dum cœlum colere, & superis accepta referre
Maiores sueuere boni: sed, numina postquam
Contemni cœptum est luxu fastuq; nepotum,
Ex illo quæ sint miseros, quantæq; secutæ
Aerumnæ, vix fando vnquam comprendere possem.
Insula tum prisci regis de nomine dicta
Ingenti terræ concussa Atlantia motu
Corruit, absorpta oceano: quem mille carinis
Sulcauit toties, terræ regina marisq;.
Ex illo & pecudes, & grandia quadrupedantum
Corpora non vllis vnquam reparata diebus
Aeternùm periere: externaq; victima sacris
Cæditur, externus nostras cruor imbuit aras.
Tum quoq; & hæc infanda lues, quam nostra videtis
Corpora depasci, quam nulli aut deniq; pauci
Vitamus, Diuûm offensis, & Apollinis ira
De cœlo demissa omnes grassatur in vrbes.
Vnde hæc sacra nouo primum solennia ritu
Instituêre patres, quorum hæc perhibetur origo.
Syphilus (vt fama est) ipsa hæc ad flumina pastor
Mille boues, niueas mille hæc per pabula regi
Alcithoo pascebat oues: & fortè sub ipsum

Solstitium vrebat sitientes Syrius agros:
Vrebat nemora: & nullas pastoribus vmbras
Præbebant syluæ: nullum dabat aura leuamen.
Ille gregem miseratus, & acri concitus æstu,
Sublimem in Solem vultus & lumina tollens,
Nam quid Sol te, inquit, rerum patremq; Deumq;
Dicimus, & sacras vulgus rude ponimus aras,
Mactatoq; boue, & pingui veneramur acerra,
Si nostri nec cura tibi est, nec regia tangunt
Armenta? an potius superos vos arbitrer vri
Inuidia? mihi mille niuis candore iuuencæ,
Mille mihi pascuntur oues: vix est tibi Taurus
Vnus, vix Aries cœlo (si vera feruntur)
Vnus, & armenti custos Canis arida tanti.
Demens quin potius Regi diuina facesso,
Cui tot agri, tot sunt populi, cui lata ministrant
Aequora, & est superis, ac Sole potentia maior?
Ille dabit facilesq; auras, frigusq; virentum
Dulce feret nemorum armentis, æstumq; leuabit.
Sic fatus, mora nulla, sacras in montibus aras
Instituit regi Alcithoo, & diuina facessit.
Hoc manus agrestum, hoc pastorum cætera turba
Exequitur: dant thura focis incensa, litantq;
Sanguine taurorum, & fumantia viscera torrent.
Quæ postquam rex, in solio dum fortè sederet
Subiectos inter populos, turbamq; frequentem,
Agnouit, Diuûm exhibito gauisus honore
Non vllum tellure coli se vindice numen
Imperat, esse nihil terra se maius in ipsa:
Cœlo habitare Deos, nec eorum hoc esse, quod infra est.
Viderat hæc, qui cuncta videt, qui singula lustrat,
Sol pater, atque animo secum indignatus, iniquos
Intorsit radios, & lumine fulsit acerbo.
Aspectu quo Terra parens, correptaq; ponti
Aequora, quo tactus viro subcanduit aër.
Protinus illuuies terris ignota profanis
Exoritur. primus, regi qui sanguine fuso
Instituit diuina, sacrasq; in montibus aras,

Syphilus

Syphilus, ostendit turpes per corpus achores.
Insomnes primus noctes, conuulsaq; membra
Sensit, & à primo traxit cognomina morbus,
Syphilidemq; ab eo labem dixere coloni.
Et mala iam vulgò cunctas diffusa per vrbes
Pestis erat, regi nec sæua pepercerat ipsi.
Itur ad Ammericen sylua in Carthesîde Nympham,
Cultricem nemorum Ammericen, quæ maxima luco
Interpres Diuûm responsa canebat ab alto.
Scitantur, quæ causa mali, quæ cura supersit.
Illa refert: spreti vos ô, vos numina Solis
Exercent: nulli fas est se æquare Deorum
Mortalem: date thura Deo, & sua ducite sacra,
Et numen placate, iras non proferet vltra.
Quam tulit, æterna est, nec iam reuocabilis vnquam
Pestis erit: quicunque solo nascetur in isto,
Sentiet: ille lacus Stygios, fatumq; seuerum
Iurauit. sed enim, si iam medicamina certa
Expetitis, niueam magnæ mactate iuuencam
Iunoni, magnæ nigrantem occidite vaccam
Telluri: illa dabit fœlicia semina ab alto:
Hæc viridem educet fœlici è semine syluam:
Vnde salus. simul obticuit, specus intus, & omne
Excussum nemus, & circum stetit horror vbiq;.
Illi obeunt mandata: sua ipsi altaria Soli
Instituunt: niueam Iuno tibi magna iuuencam,
Nigrantem Tellus mactant tibi maxima vaccam.
Mira edam. (at diuos iuro, & monumenta parentum)
Hæc sacra, quam nemore hoc toto vos cernitis, arbor,
Ante solo nunquam fuerat quæ cognita in isto,
Protinus è terra virides emittere frondes
Incipit, & magna campis pubescere sylua.
Annua confestim Soli facienda sacerdos
Vltori noua sacra canit. deducitur ipse
Sorte data, qui pro cunctis cadat vnus ad aram,
Syphilus: & iam farre sacro, vittisq; paratis
Purpureo stabat tincturus sanguine cultros:
Tutatrix vetuit Iuno, & iam mitis Apollo,

Qui meliorem animam miseri pro morte iuuencum
Supposuere, feroq; solum lauere cruore.
Ergo eius facti æternùm vt monumenta manerent,
Hunc morem antiqui primum statuere quotannis
Sacrorum, ille tuum testatur Syphile crimen,
Victima vana, sacras deductus pastor ad aras.
Illa omnis, quam cernis, inops miserandaq; turba
Tacta Deo est, veterumq; luit commissa parentum.
Cui votis precibusq; pijs numerisq; sacerdos
Conciliat vates Diuos, & Apollinis iras.
Lustrati ingentes ramos, & robora sanctæ
Arboris aduectant tectis: libamine cuius
Vi mira infandæ labis contagia pellunt.
Talibus, atque alijs tempus per multa trahebant
Diuersis populi commixti è partibus orbis.
Interea, Europæ fuerant quæ ad chara remissæ
Littora, iam rursus puppes freta lata remensæ
Mira ferunt: latè (proh fata occulta Deorum)
Contagem Europæ cœlo crebrescere eandem,
Attonitasq; vrbes nullis agitare medelis.
Quinetiam grauior naues it rumor in omnes,
Illo eodem classem morbo, iuuenumq; teneri
Haud numerum exiguum, & totis tabescere membris.
Ergo haud immemores, diras cecinisse volucres
Affore, quum sylua auxilium poscatur ab illa,
Continuo faciles Nymphas, Solemq; precati,
Intacti nemoris ramos, & robora ab alto
Conuectare parant luco, medicataq; sumunt
Pocula, pro ritu gentis: quo munere tandem
Contagem pepulere feram. quin dona Deorum,
Haud patriæ obliti, & fœlicem ad littora syluam
Nostra iubent ferri, cœlo si forsitan isto
Aßimilem pellant labem: nec fata sequundos
Ipsa negant Zephyros, facilisq; aspirat Apollo.
Munera vos Diuûm primi accepistis Iberi,
Præsens mirati auxilium: nunc cognita Gallis,
Germanisq;, Scythisq;, orbe & gauisa Latino
Iam nunc Europam vecta est Huyacus in omnem.

Salue

Salue magna Deûm manibus sata semine sacro,
Pulchra comis, spectata nouis virtutibus arbos:
Spes hominum, externi decus, & noua gloria mundi:
Fortunata nimis, natam si numina tantum
Orbe sub hoc, homines inter gentemq; Deorum
Perpetua sacram voluissent crescere sylua.
Ipsa tamen, si qua nostro te carmine Musæ
Ferre per ora virûm poterunt, hac tu quoq; parte
Nosceris, cœloq; etiam cantabere nostro.
Si non te Bactra, & tellus extrema sub Arcto,
Non Meroë, Libycisq; Ammon combustus arenis,
At Latium, at viridis Benaci ad flumina ripa
Audiet, & molles Athesi labente recessus.
Et sat erit, si te Tiberini ad fluminis vndam
Interdum leget, & referet tua nomina BEMBVS.

HIERONYMI FRACASTORII IOSEPH LIBRI II.

AD ALEXANDRVM FARNESIVM CARDINALEM AMPLISS.

LIBER PRIMVS.

VAE veterum Heroum diuæ facta inclyta Musæ,
Et monumenta æui longis obscura tenebris
Illustrare nouis numeris, & carmine sacro
Ferre per ætates omnes, perq; ora nepotum
Gaudetis, famamq; uirum proferre sub auras,
Nunc, ò, nunc populi illius, quem maximus vnum
Delegit Deus, & generis longo ordine ducti
Principe ab Abramo, veteres euoluite fastos:
Et iuuenem cantate pium, quem magnus Iacob
Isacides genuit: dederat cui nosse futura
Per somnos monstrata Deus. vos dicite, quanta
Ille tulit, pharijs tandem dum victor in oris
Imperium gereret magnum, populumq; beatum
Conderet, vnde salus hominum, spes vnde futura
vitæ erat, & clausi reserandum limen Olympi.
Nec minus, Italiæ iuuenis decus (omnia quando,
Quæ canimus, tua FARNESI *sunt maxima iussa)*
Ipse ades: &, plenum scopulis dum currimus æquor,
Da faciles in vela auras, da numine dextro
(Nanque Deus mihi semper eris) tua grandia vota
Posse sequi, pelagiq; omnes superare labores.
En primus sulcantem vndas me littora Iopes,
Me iuga Samariæ, nemorosaq; pascua Sichen,
Iordanisq; vocat: curuus en vallibus Hebron
Applaudit, cœloq; simul tua nomina tollit,
Responsatq; Tabor voces, & sydera pulsat.
Nouerat infernus Pluton, cui multa futuri est
Scire datum, in fatis Abrami è sanguine sacram
Progeniem terris promitti, Tartara per quam

Euertenda forent. metuenti talia Pastor
Rexq; idem Sichenus erat suspectus Iacob,
Inuisusq; nimis: tum quòd nec sanctius alter
Iustitiam legemq; Dei seruaret, & aris
Thura daret. [illegible]m quòd bissena prole beatus
Natorum, populum in sanctum concrescere solus
Posse videbatur. quare hanc intentus in vnam
Progeniem, dabat operam, quò perdere posset:
Præsertim egregium pue[illegible], cui sydera fausta
Nascenti, & latè fœlix arriserat æther.
Qui patre longæuo Rachele è coniuge chara
Natus, erat patri ante alios dilectus Ioseph.
Hunc forma insignem Charites studia inter alebant
Ingenua, & mores, & auitæ legis amorem.
Cui mens alta inerat quædam diuina futuri,
Atq; animus semper summi admirator Olympi,
Et pia relligio, & puero prudentia maior.
Ex his inuidiam Dæmon tacitumq; serebat
Fratribus in reliquis odium, & mortale venenum.
Nec tantis non ipsa malis Fortuna fouendis
Affuit, augendisq; odijs. nam forte, per æstum
Cum fraterna cohors pecudes ad pabula nota
Lanigeras vnà syluas duxisset in altas,
Iliceaq; vmbra residerent, primus Ioseph
In fratres conuersus ait. mea somnia fratres
Audite, illa quidem mira, &, nisi me mea fallunt
Auguria, haud vani speciem referentia somni.
Nanq;, sub auroram cum sese sydera condunt
Casura iam nocte, & solus nunciat ortum
Lucifer, ipse meas spicas offerre videbar
Sacras ante aras, pariter vos ponere vestras.
Sed nostri cœlum fasces se tollere in altum,
Et rutilam insignes latè diffundere lucem,
Vestri autem obscuri, atque humiles summittere sese,
Vtpote adorantes nostros. Cui grandior annis,
Atque odio in puerum non paruo accensus Iudas,
Vane puer, quid mira vocas tua somnia? nunquid
Forte, inquit, Deus illa aliquis tibi mittit ab alto?
Credo equidem, nam vina Deum dicuntur habere.

Augurium quodnam ſomno tibi fingis ab iſto?
An forſan Rex noſter eris? tibi pone coronam
E Lauro, noceant regi ne vina futuro.
Talia dicenti fratrum quoque cætera turba
Adclamant, regemq́; nouum dominumq́; ſalutant,
Et puero illudunt, tum patri hæc ſomnia narrant.
At ſenior, cui non aberat Deus, omnia mente
Euoluit tacita, atque in nato grande futurum
Neſcio quid, ſpectans, aliȷs tamen omnia viſu
Diſsimulat, puerumq́; monet nos ludere ſomnos.
Ille autem, cui fata Deus maiora parabat,
Poſt paulo in ſomnis aliud quid pondere maius
Conſpexit. nam ſe ſublimi in ſede locatum,
Sub pedibus Solem ac Lunam ſtellasq́; minores
Vndique adorantes diuinos reddere honores.
Quorum ille interpres, talem nam numina mentem
Indiderant, rurſus fraternas omnia ad aures
Detulit: illi autem non celauere parenti
Somnia, non offenſum animum, non pectora amara.
Obſtupuit primum genitor, puerumq́; vocatum
His, velut interpres ſomni, duro increpat ore.
Té ne igitur pater ac mater, fratresq́;, ait, & plebs
Omnis adorabit? tu ſede locabere in alta,
Nos infra viles humilesq́; precabimur? ah te
Si malus hic error tenet, & ſpes impia nutrit,
Pone animum hunc, leuibusq́; iſtis & inanibus vmbris
Tolle fidem, & te his fallacibus eripe monſtris:
Quæ Dȷ, ſi mala ſunt & iniqua, immittere nobis
Non ſueuere boni, at potius mala numina, manes
Inferni exitium in noſtrum ludibria fingunt.
Sic falſa ex adytis referunt oracula, ſic &
Auguria ex auibus, diſſectis omina ab extis.
An tibi non Belus, non eſt tibi notus Anubis,
Atq; Ops, atque Hecate, non cætera turba Deorum,
Quos miſeræ gentes aris, templisq́; dicatis
Per reſponſa colunt, lex autem noſtra prophanat?
Vade age, & hæc nobis poſthac ne ſomnia perfer.
Sic ait, & natos alios per dulcia mulcens
Dicta pater iubet in Sichen, ſaltusq́; virentes

Ducere molle pecus, puerum consistere Ioseph
Se penes. expediunt iuuenes mandata paterna,
Fœlicesq; Hebron valles, & amœna vireta
Inuisunt: sed non virides in vallibus herbæ,
Non vmbræ nemorum, placidæ'ue è collibus auræ,
Non volucrum cantus inimica insomnia possunt
Ex animis delere: eadem per singula versant
Exacuuntq; odia, atque iræ laxantur habenæ,
Iniunguntq; minas: diræ serpentibus atris
Eumenides instant. atque hæc per talia iam Sol
Condiderat geminos ortus, cum luce sequente
Castra mouere parant, Dothainq; in pascua læta
Ducere oues, quo plus patrijs ab ouilibus absint,
Producantq; magis reditum, quæ inuisa gerebant.
Ergo aliam atque aliam solito plus forte morati
Cum traherent cum nocte diem, miratus abesse
Hos tantum genitor confestim accersit Ioseph:
Iq; ait, ò, mihi chare puer, fratresq; require
In Sichen, patriq; refer, quæ causa morandi,
Nam timeo, nequid male faustum euenerit illis,
Aut pecori. Ille viam, nulla est mora, corripit, & iam
Aduolat in Sichen: sed fratribus & grege nusquam
Compertis, quid agat, dubius huc spectat & illuc,
Omnia collustrans oculis: modo nomine fratres
Magna voce vocat, tantum nemora alta vocanti
Respondent, vallesq; cauæ. Forte ilicis altæ
Frondator ramorum aderat, qui, vt vidit anhelum
Ancipitemq; sui puerum, noto obuius illi,
Quid quæris puer? inquit: oues si forte paternas,
Si fratres, ne quære istis in vallibus illos,
Quandoquidem audiui dicentes, saltibus ex his
In Dothain cedamus: ibi fratresq; pecusq;
Inuenies: dein monstrat iter, qua tramite recto
Ocyus inueniat lætissima pabula, nanque
Plurima pars exusta aret, nec gramina nutrit.
Ille datum festinat iter, iamq; vltima Sichen
Emensus, Dothain lætus propiora tenebat.
Cum specula longe venientem vidit ab alta
Plena odij fraterna cohors, ac protinus, en Rex

Noster

Noster, ait, quem Sol, quem Luna & sydera adorant.
Nos famuli viles ad pastoralia nati,
Per deserta die rabido sub sole vagamur:
Nocte in speluncis, patulá ue sub arbore somnos
Captamus, tecti rude lana & pellibus hirtis,
Despecti, & vili polenta & flumine pasti.
Ille partis mensa virgata in ueste recumbens
Lactibus hœdorum, & lumbo pinguescit ouili,
Repleturq́; mero: tum stertens impia nobis
Somniat. hunc'ne igitur fratres, atque ista feremus
Opprobria? an'ne adeo cæci expectabimus, vt iam
Grandior, atque animis fidens & patris amore
Nos præmat, & ditionem omnem & benedicta paterna
Surripiat, sic vera nimis sua somnia reddens?
Heu fratrum ignaræ mentes, & pectora cæca.
Cur potius, dum testis abest, dumq́; omnia nobis
Dant animos, non hunc capimus? cur protinus istis
Confossum gladijs, puteo non condimus illo,
Qui prope contegitur dumis & sentibus atris?
Dicemusq́; fame rabidis uursóue lupóue,
Qui multi deserta habitant hæc, dente peremptum.
Talia iactabant inter se se effera fratres
Consilia. at, cunctis aderat qui maior & annis,
Et maior pietate Ruben, Dij talia nobis
Auertant (ait) ah vestras ne sanguine fratres
Fraterno maculate manus, né ue ira Deorum
Hoc velit, ut scelus ob tantum nos, & domus, & grex
Vnà omnes pereamus. abest si testis, at ipse
Est testis Deus, ipse Deus, quem nulla latere
Facta queunt, quiq́; hic & nos nunc spectat, & audit.
Si tamen est animus vobis secludere prorsus
Hunc puerum, sine cæde eius, sine sanguiue in illum
Trudite vicinum puteum, & dimittite fatis.
Hæc vero suadebat, vti iam cæde remota
Mox ipse ad puteum sera iam nocte rediret,
Extraheretq́; illum, & misero sua pignora patri
Redderet, ac fratrum tandem componeret iras.
Verba omnes mouere, placet sine cæde prehensum
Proijcere in puteum, & miserum dimittere sorti.

Tum

Tum Ruben, à vobis fuerint quæcunque peracta,
Horum me insontem videat Deus. ac procul inde
Discessit, syluisq; latens se condidit altis
Visurus rerum euentum. & iam lætus Ioseph
Festinans aderat: contra fratrum impia turba
Circunfusa ruit minitans, manibusq; reuinctis
Nunc (inquit) tua vana tibi quid somnia prosint,
Aspicies: nunquid regi parebimus omnes?
Ille pauens, stupidusq; rei nouitate precari,
Talia ne insonti facerent, superosq; vocare
Nequicquam: quando impatiens magis & ma ; vrget
Crescens corde furor, facibus furialis Erinnys
Instat atrox, dæmonq; malus, qui obsistere fatis
Posse putans, cunctorum aciem vertebat in vnum.
At puer, vt nullis precibus, nullis'ue moueri
Fratrum corda videt lachrymis, sed iam impete multo
Compelli in foueam, quod restat, lumina tollens
In cœlum, tale fundebat ad æthera questus.
Dij Abrahæ, Dy magni Isac, Dij patris Iacob
Vos ego si sancte colui, si iussa paterna
Semper obi, semperq; pie & sine crimine vixi,
Aspicite: &, si fata mihi nunc vltima pendent,
Vt moriar, miserum saltem seruate parentem.
At vos ò tenere fratres quos semper amaui,
Maioresq; habui, curate, hæc tristia ad aures
Ne patris aduenient, sed me rapuisse latrones
Dicite, quo saltem spe se soletur inani
Viuentis nati, stygias nec tendat ad vmbras
Ante diem: deserta ipse intumulatus arena
Emoriar. Lachrymæ dicenti talia fusæ
Ex oculis cecidere, simul voxq; ipsa repressa est.
Et iam etiam fratrum sedari pectus & ira
Cœperat, Isachar cum, ne desistite fratres,
Dixit, ab incepto, quin vinctum & fune ligatum
In foueam mittamus: ibi suspensus in imo
Sistatur fundo, donec meliora parent Dij
Consilia, atque cibum interea capiamus in herba,
Quandoquidem iam Sol inuitat, & altior hora.
Assensere om dictis, puerumq; reuinctum

Ad

Ad puteum flentem ducunt: hic fune ligata
Arboris ad truncum pendentis desuper altæ
Demittunt pauitantem intro, fundoq; relinquunt
Suspensum. ast ipsi circum per gramina fusi
Implentur vili cerere, & cariotide pingui.
At Deus, ætherio terras qui spectat ab axe,
Insontem aspiciens, illo & miseratus amore,
Quo mare, quo terras, quo cœlum condidit altum,
Vnum ex aligeris, qui circum mille, ministris,
Expectant mandata, vocat: fidissime, & inquit,
Vade age, Samariamq; tibi notissima dudum
Arua pete, &, quem scis fatis ad magna vocari
Isacidæ puerum, qui cæco poscit ab antro
Auxilium, & fraterna odia & facta impia plorat,
Hunc inopem solare: nec est mandare necesse,
Quæ referas, cui nota mea est & aperta voluntas.
Sic ait, & nutu placido, quo sydera cursu
Perpetuo ducit, iuuenem dimittit. at ille
Aetherias humeris accingit tenuibus alas,
Queis cœlum illæsum penetrat, queis nubila tranat,
Præuertitq; fuga Zephyros. iamq; æthera scindens,
Aerios tractus, & inania lata secabat.
Qualis, vbi in liquidis stagnis, aut ardea longe est,
Aut albus conspectus olor, sacer accipitrum rex
Post varios gyros sublimis ab æthere lapsus
Immotis secat alta ruens oculo ocyus alis.
Impete non alio volucer cœlestis adibat
Samariæ terras: primus quem vertice summo
Excepit Tabor, insuetùm frondescere syluas
Miratus, Terramq; noua vestirier herba,
Et varios præter solitum summittere flores.
Excepere illum prognatæ monte Napeæ,
Et diuina Deo cecinerunt: omnia rupes
Responsant, ipsa antra Deum, syluæq; salutant.
At sacer interpres Diuorum, vt vertice ab alto
Lumina deflexit terris, ac gramine fusos
Vescentesq; videt fratres, ast inde camellos
Mercatorum Arabum spectat, Iouis omnia facta
Imperio, hinc animum ad miserum conuertit Ioseph,

Descenditq́; celer: puteiq́; in margine summo
Vt stetit, extemplo noua lux effulsit in antro,
Miratum & subitus puerum circunstetit horror.
Quem pius interpres placida sub imagine, & ipso
Ore puer puerum dictis solatur amicis.
Pone metum Dijs chare, patrum Deus ille tuorum,
Qui cœlum regit, huc alto me ex æthere mittit,
Qui referam mandata tuos solantia luctus.
Hinc primum mittêre foras, sed venditus auro
Nomine mancipij: tum Nili in regna fereris,
Atque iterum vendêre illic, multosq́; per annos
Seruus eris. tunc ne vetita atque iniusta libido
Te alliciat, neu Dij alieni, & falsa, caueto,
Numina decipiant. vestrum si semper habebis
Corde Deum, ipse aderit semper tibi, te bona semper,
Quicquid ages, quocunque ieris, fortuna sequetur.
Quin, magis vt fidas animis, tibi magna parantur
Imperia: & tempus veniet, cum vera videbis
Somnia visa tibi, cum te fratresq́; paterq́;
Supplice adorabunt fletu: misereberis illis,
Néue perire famæ miseros patieris iniqua.
Quin ipsos, natosq́; illorum, ipsosq́; nepotes
In partem imperij, atque in tua regna vocabis:
Ingens vt tandem populus concrescat, arenæ
Instar: quem Deus Aegypti de parte superba
Deducet tandem, & pedibus super æquora siccis
Pertransisse dabit, mox hæc in regna reducet,
Lacte nouo quæ regna fluent, & melle perenni.
Mox (anni properate) diem fœlicia secla
Aspicient, secla illa diem, quam tanta futuram
Vatum oracla canunt, cum demittatur ab alto
Magna Dei soboles, vestro de sanguine creta,
Quæ scelus antiquum tollat, quæ limina cœli
Clausa diu, magniq́; fores præpandat Olympi.
Nec plura effatus cœlum se tollit in altum.
At iuuenis, quanquam stupefactus numine tanto,
Restitit, & rerum confusus imagine multa,
Lætatur tamen, atque animum per singula versat,
Speq́; futurorum præsentem corde dolorem

Discutit,

Discutit, atque oculos in cœlum & sydera tollens
Sic fatur. Rex terrarum, Rex ætheris alti
Omnipotens, patrum Deus & tutela meoru
Respice nos, & nostra tuo sub numine si spes
Est omnis, super his primum miserere parentis.
De me autem quicquid statuet tua recta voluntas,
Seu lætum, seu triste pares, nihil ipse recuso.
Vnum oro, si parca mihi vidisse negabit
His oculis fœlicem illam, semperq; beatam,
Optatamq; diem, qua tandem ex æthere summo
Descendet tua progenies, da cernere saltem
In speculo, atque vmbram mostra mihi, speq; fideq;
Noscere da, puroq; eius de fonte lauari.
Dixit, & ex imo traxit suspiria corde.
Interea è Madian, stacten, bdelamq; ferentes
Cinnamaq;, & liquidam styracemq;, & pinguia thura
Transibant Arabes, quà stabant gramine læto
Vescentes iuuenes simul & diuersa loquentes.
Qui vt primum videre viros, Deus (inquit Iudas)
O fratres meliora parat, quàm nostra ferebant
Consilia: his etenim si mercatoribus ipsum
Vendamus puerum, cum lucro auroq; piati
Fraterna à morte immunes reddemur, & ad nos
Posthac nec fama adueniet, nec nomen Ioseph,
Siue Arabes isti Aegyptum, seu barbara regna,
Marmaricam, Libyám ue petant. ergo vnus ad illos
Mittatur, qui mancipij sub nomine, merce
Proposita pretium statuat, responsa reportet.
Dicta placent, qui pacta meat, iam mittitur. ipsi
Interea speluncam adeunt, funemq; ligatum
Arboris ad truncum soluunt, & in æthera sursum
Suspensum educunt puerum: qui talis in auras,
Qualis mane rosa, aut riguo Narcissus in horto,
Prodijt, & formæ seruato vera decore
Signa dedit, certumq; Dei præsentis amorem.
Iamq; aderat mercator Arabs, & nuncius vnà
Vile satis pacti precium. proh Iuppiter, ille,
Quem tanta in fatis promissa, & tanta manebant
Imperia, argenti is deno venditur asse,
Mancipium infœlix. iam curuo terga camello

Excipitur, Nili ignotas iam fertur in oras.
At quadrupes, ceu diuino ſub pondere, vector
Inſolitos dedit hinnitus, & ſigna recentis
Lætitiæ: iamq; & grato faciliſq;, leuiſq;
Seſſori tergum, ſellamq; accommodat aptam,
Agglomeranſq; pedes, retro ſocia agmina linquit.
At fratres puer, vt ceßit, mala nuncia patri
Quis ferat, & quo infanda tegant facta impia pacto,
Ambigui, tandem ſtatuunt præmittere veſtem
A puero ereptam, caprino ſanguine tinctam
Qui ferat, inuentamq; inter nemora auia dicat:
Danq; placet commiſſa dari. qui instructus abunde
Omnia, longæuum non hæc miſeranda parentem
Expectantem adit, & monſtrato ſanguine & ipſa.
Veſte, ait, hanc noſtræ nemora inter deuia primæ
Inuenere canes: cuius ſit veſtis, & vnde
Hic cruor, ignari, patrem primum eſſe monendum
Duximus, vt te (ſiquid agendum eſt) conſule agatur.
At pater, vt notam, maculiſq; & ſanguine veſtem
Conſperſam vidit, quis te chariſſime Ioſeph,
Quis Diuûm, vt tecum morerer, ſpes vna ſenectæ
Nate meæ, quis caſus, ait, tam durus ademit?
Heu mala te ſyluæ fera ſuſtulit. ite per alta
Vos nemora, &, ſiquid miſero de corpore reſtat,
Omne afferte mihi, ſaltem vt ſuprema ſepulchri
Dona feram. vel & ipſe, feris laniandus, in altas
Proripiar ſyluas: dabitur natoq; patriq;
Mors eadem. hæc dicens, fœdatos puluere canos
Vellebat, laceroſq; ſinu excindebat amictus.
Et famuli tandem collapſum in tecta reportant.
Parte alia Ruben, vt ſerum ſe veſper in orbem
Intulit, ad caulas pecudes pecudumq; magiſtri
Cum redeunt, ſaltuſq; vacant paſtoribus omnes,
Deſertum ad puteum ſolus redit, atq; ibi Ioſeph
Terq; quaterq; vocat. non reſpondente vocanti
Vllo, ſollicitus, puerum ne forte necaſſent,
Rem ſpectare parat, cæſaq; ex ilice conto
Scalam aptat, ſolerſq; imum ſe mittit in antrum,
Omnia colluſtrans. verum, poſtquam omnia dudum
Rimatus, puerum quæſitum haud repperit vſquam,

Ambiguus

Ambiguus tandem reliquos perquirere fratres
Destinat: ac pecoris vestigia nota secutus
Per noctem, demum inuentos, de fratre quid actum est,
Inter multa rogat. rem totam e[illegible]dine pandunt.
At Ruben, vt puerum audiuit superesse, nec vllis
Affectum damnis, hinc fratres, inquit, eamus
Ad miserum genitorem, & spe viuentis & auras
Spirantis gnati saltem (quod nunc datur vnum)
Solemur, rapuisse Arabes de more, relicta
Veste, leui pueri fugientis vulnere tincta:
Pastores ita ferre. aliquemq; adducere testem
Expediet, neq; enim deerunt, qui dicere poßint
Se vidisse Arabes. his ergo rite paratis
Patrem adeunt, &, quæ possunt, solatia iungunt.
Ille autem, quamuis [illegible]qua spe forte leuatur,
Non tamen æternas lachrymas planctusq; perennes
Comprimere, aut tristi meditari gaudia mente
Vlla potest, sed vitam ægram noctesq; diesq;
In tenebris, hominum fugiens consortia, ducit.
Interea puerum lætus deportat Ioseph
Mercator, plenis miratus cedere votis
Omnia. non illis terræ exarsere diebus,
Non ventis agitatæ vllæ tolluntur arenæ
Ex solito: puerum charites comitantur euntem,
Et cœli fauor, & faustis spes dextera pennis.
Iamq; perer[illegible]tis Iudææ finibus, altæ
Incipiunt turres & mœnia Osyridis vrbis
Apparere procul, campis vbi fusa iuuentus
Munera militiæ exercent: hi vincere cursu
Contendunt pedibus, hi fuluo in puluere sudant
Luctantes, alij duro sub pondere cestus.
Pars volucres exercet equos, cursuq; fatigat,
Aut inferre hosti versas post terga sagittas
Discit equo currente, aut hastam tollere campo.
Ergo Arabes postquam accessere, & pulcher Ioseph,
Mirati pugnas, placidi & præludia martis
Consistunt, oculisq; intenti & pectore toto
Vix satis expleri possunt. quos forte magister
Militiæ, Eunuchus regis, cui summa potestas
Et duri data erant Mauortia munera belli,

Vt vidit, confestim ad sese accedere iussos
Compellat. geritis'ne vllas, quas vendere, merces,
Optetis? quædam, dixere, & aromata, & istum
Gestamus puerum, domino qui si placet, vltro
Munus habe: aut emptum si mauis, pro indole tanta
Da quoduis: pretium est magnum tua gratia nobis.
Ille autem, haud vnquam ingratum mercator habebis
Fetifarum: accipiam puerum, at tu munere largo,
Speq; tua maiore, mihi donabere multo.
His dictis recipit puerum, quem veste decora
Induit, & sagulum donat, quo purpura limbo
Fulua nitet, tum donat equum: lætißimus ille
Altior it iuuenes inter pulcherrimus omnes.
Quem custode dato lætus præmittit ad vrbem
Fetifer, & charæ vxori commendat habendum.
Interea seras inuexerat Hesperus horas,
Et iuuenum campis cedens manus omnis apertis
Ibat ouans comitata ducem, ac iam pulcher Ioseph
Vt dominam inuisit, thalami & cognouit hærilis
Officia, ipse humilis seruorum se agmine miscens
Obuius it domino. media se qualis arena
Monstrat gemma nitens, radijs'ue micantibus aurum,
Talis & ipse puer multis in millibus ibat.
Quem matres, populusq; omnis mirantur, vt ipso
Incessu, grauis ore, pedes non dimouet vsquam
A duce, non oculos, sed semper totus in illo est.
Nec minus, intra ædes vt ventum, epulæq; paratæ,
Vlli ipse officio deest, seu corpore opus sit,
Seu celeri ingenio. sed enim super omnia mira est
Grataq; sedulitas, apta & prudentia cana.
Quo factum est paruo post tempore, Fetifer illum
Non thalamo vt tantum ipse suo præfecerit vnum,
Sed domui, & rerum summam commiserit omnem.
Scilicet auspicijs & Dijs cuncta ire secundis
Fetifero sunt visa, agri producere fruges
Vberius, sobolem armentum, sibi crescere honores.
Omnia quæ, ostento quodam permotus, Ioseph
Attribuit puero, uatumq; oracula suadent.
Arbor erat Persæa, Deo sacrata Camesi,
Aedibus in medijs, quam vectam è Perside fertur

Orbe

Orbe pererrato monumentum insigne futurum
Ipsa suis manibus plantasse nepotibus Isis.
Hanc apis externis veniens insedit ab oris,
Insignis fulgore & versicoloribus alis
Pulcher apis: quem mox examen grande secutum
Pendentem ramo longum traxere racemum.
Protinus ostentum ad vates defertur. at ipsi
Venturum externis aliquem portendere ab oris
Declarant, ingens populus quem deinde sequatur,
Ipsum qui fortunæ opibus super æthera tollat
Fetiferum, largosq; simul promittat honores.
Ergo his augurijs tantis censetur Ioseph
Monstrari, hinc maiore illum dignatur honore
Fetifer, hinc omnes adamant: sed maxime Iempsar
Pulchra ducis coniux præ cunctis diligit vnum,
Nescia adhuc, quanto iam sit deuota furrori,
Quis Deus insideat miseram. suspiria nondum
Emittit, nondum lachrymas, sunt omnia læta
Dulciaq;, & nondum quicquam persentit amari.
Quæ Deus, infernas sedes, cocytia regna,
Qui regit, humani generis turbator & osor
Vt vidit Pluton, semenq; accrescere fœlix
Isacidum, inuisam sobolem, vocat ocyus vnum
Seruorum, quibus insidiæ fraudesq; doliq;
Sunt animo, queis mille artesq; viæq; nocendi.
Iq;, ait, & pulchram circum insinuatas Iempsar
Falle dolo, & primas escas, quas sensit amoris,
Tu flabris accende, imis illum ossibus ignem,
Illam immitte facem, quam nec vis vlla Deorum,
Non hominum extinguat: mox ipsum accendere Ioseph
Si possis, omni arte stude. quod vincere siqua
Non dabitur, tu perge tamen, pete rursus Iempsar,
Acrius vre, furorem adde, inspiraq; venenum.
Queis monstris agitata domum permisceat omnem,
Inq; odium, furiasq; omnem conuertat amorem.
I celer, & nihil ipse doli scelerisq; relinque.
Ille hilaris, promptusq; malis sumptam è stige lympham
Miscet acidalio latici, tum ex anguibus vnum
Tisiphones capit, atque sinu mala semina condit.
Fetisari dein tecta petens, nutricis Iempsar

Induit

Induit Iphicles formam, dominamq́; salutans
Audi (ait) ò mihi chara, miser quis casus Ioseph
Torquet ad extremum vitæ: vidi in[illegible] gementem
Nuper, & optantem supremæ m[illegible]era vitæ.
Quærenti mihi, qu[illegible] tanti sit causa doloris,
O mater, ne quæ[illegible] (inquit) nam, siue tacebo,
Siue edam, omnino moriar: præstatq́; tacendo
Et vi[illegible]m, & nostri causam finire doloris.
Cui e[illegible]. non sic ò fili, nam vulnera sæpe
Auxilium patefacta & opem inuenere salubrem.
Dic audacter, amásne? hæc si tibi causa doloris,
Spera, & fide puer, nanque ipsum vel tibi amorem
Eripiam magicis, vel tu potiere cupito.
Erubuit: tum dixit, amo. Dij sunt mihi testes,
Hunc quantum eluctans cepi, quàm inuitus amorem,
Infidum in dominum qui me facit. at mihi sit mors
Exoptanda magis, fidum perijsse iuuabit.
Sic ait, & fusis lachrymis pulchra ora rigabat.
Vt video, puer hic dominam te deperit: at ni
Opportune adsis, nimio moriturus amore est.
Cui virgo, ò nutrix quàm dura & tristia portas,
Nanque & amo hunc puerum, & vellem succurrere posse:
Sed me iura Deûm, sed vincla iugalia primum
Obsistunt: tum me tanto male sana pe[illegible]lo
Obijciam, & duri haud formidem coniugis arma?
Et nutrix, ò nata, ipsorum crimina amantum
Dij ridere solent. soluendi iura mariti
Causa potens & iusta tibi est depellere mortem
A puero, qui nec crimen commiserit vnquam,
Ni crimen sit amare nimis, vel amore perire.
Audendum est in amore, pericla nec vlla timenda
Prudenti, Dij deinde ipsos tutantur amantes,
Queis amor, & pietas, est prima & maxima cura.
Est mihi aqua, in dubijs rebus quæ assumpta videre
Vera facit, dubijq́; omnis pars vtra legenda est.
Hanc dabo, si hac in re ancipiti stat cernere verum.
Ac stygiam demonstrat aquam, medicataq́; fonte
Pocula acydalio. placet ò charissima nutrix,
Virgo (inquit) totumq́; manu capit ipsa venenum
Intrepida, atque vno craterem exhaurijt haustu.

His actis puerum Iphicle se vertit ad ipsum,
Et gressu ad thalamum illius contendit anili:
Qui laudes superûm regi & diuina legebat.
Vt vero in thalami mentitus limine Dæmon
Constitit, & puero cœlestem assistere Ioseph
Custodem vidit minitantem, ensemq; coruscum
Vibrantem, extemplo subita formidine captus
Horruit, & retro gressusq;, animumq; reduxit,
Aufugitq; celer: nocturnæq; alitis ottus
Effigiem capit, & tecto se sistit in alto.

LIBER II.

T misera, vt stygios latices desumpsit Iēpsar,
Solaq; permansit, totis ardere medullis
Visa sibi est, tota in subitum conuertier ignē:
Suspiransq;, gemēsq; vnum deposcit Ioseph.
Et modo se imponit stratis, paulumq; morata
Assurgit, modo mutat & hunc, modo mutat & illum,
Fastiditq; locum infœlix, nec se capit vsquam.
Non secus ac solet ille, acris præcordia causus
Cui torret, vel quem Dypsas sitibunda momordit.
Tandem ait, heu quidnam est, quod me tam sæuiter vrit?
Est'ne amor, an sumpti latices? nempe est amor iste:
Quo moriar, nisi formosus succurrat Ioseph.
Tu mihi nunc succurre puer, succurrere nanque
Ipsa etiam tibi constituo. moriemur amando
Insontes ambo? Dij tanti criminis haud me
Authorem videant, non hæc Aegyptia tellus.
Dum licuit, potuiq;, thori concordia iura
Seruaui, nunc maior agit me visq;, Deusq;,
Imperioq; premit. sic sit mihi Numen amicum,
Vt nosco experiorq; Deum, cui fœmina non est
Contra stare potens. Deus hic custodiet ambos:
Quin &, suetus amare, teget solatia nostra.
Dixerat, impatiensq; moræ vocat ocyus Efren,
Vnam ex ancillis, dominæ quæ fida solebat
Ferre vigil mandata, vigil responsa referre.
Vade, ait, & puero dic, huc accedat, Ioseph,
Si vacat, & domini si nulla negocia nostri

Impediunt.

Impediunt. vadit illa cita, & mandata facessit.
Nec longe post iussus adest formosus Ioseph.
Quem solum admissum virgo mutata colore
Iuxta astare facit: tum corde & voce tremente
Chare (inquit) puer, atq; oculis mihi gratior ipsis,
Veráne tu dominæ dices, quæcunque rogabit?
Vera equidem (an fallam dominos) ait ille, fatebor.
Tu quoduis pete. & illa. puer te perdite amare
Audio: si verum est, debent me nulla latere,
Nec, si sim, quam perdite amas, nam (vera fatebor)
Ipsa etiam te perdite amo. tu nec mihi amanti,
Nec tibi ego crudelis ero: da iungere dextram,
Qualis eris, quantoq; à me donaberis auro?
Sic ait, & summis puero dedit oscula labris.
Ille pudore rubens, & secum mente reuoluens,
Quæ Diuûm interpres puero mandauerat olim
In puteo, neu Dij alieni, aut iniusta libido
Alliceret, taciteq; Deum sibi adesse precatus
Hæc tandem responsa dedit. Quòd perdite amare
Audis me domina, illicitum si forsan amorem
Audis, non vllam fateor me perdite amare:
Nec sic ipse etiam à quoquam peramarier opto,
Præcipue à domina. scis rebus me omnibus vnum
Præfecisse ducem, seclusa coniuge tantum.
An'ne igitur legisq; meæ, dominiq; mei sim
Proditor? ah stygias potius detrudar ad vmbras,
Esca vel alitibus, media intumulatus arena,
Mittar: & hæc dicens dominam, thalamumq; reliquit.
Illa autem, vt sese illusam, & spe funditus omni
Deiectam vidit, tanquam qui fulminis ictu
Percutitur, primum stupefacta immotaq; paulum
Constitit, inde imo ducens suspiria corde,
Astringensq; manus, sese resupina cubili
Strauit inops animi, desertaq; sanguine pallens.
At malus hæc summo tecti de culmine dæmon
Aspiciens, aue deposita, se rursus anilem
Vertit in Iphiclen, miseramq; reuisit Iempsar,
Atque ait. ò, quinam casus te nata malignus
Insequitur? quid cor cecidit? quid pallor in ore est?
Ah ne animum assuetum, ne te ipsam desere nata.

En adsum auxilio nutrix tua, pone timorem.
Respice me. audito nutricis nomine paulum
Erexit sese in cubitum, tum lumina torquens
O nutrix, quondam nutrix, nunc dira nouerca
Occidisti, inquit, miseram me, nec puer ille
Perdite amat, nec se (quod longe est peius) amari
Sustinet, aut vllis precibus donis'ue mouetur.
Proieci memet, genus, & decus omne pudore
Fœdaui amisso, fractæ spes, fœdera rupi
Coniugij: tu causa mali, tu criminis huius
Principium. quid restat ad hæc, nisi cætera ferro
Conficere, & meritam hanc animam demittere ad orcum?
Cui dictis falsa Iphicle respondet amaris.
Heu mulier rerum ignara, & male conscia amorum,
Quid mirum, puer insuetus plenusq; pudore,
Ceu virgo intacta, ad primos si expauit amoris
Aggressus, de te dubius, metuensq; pericli?
Non ita res tractanda fuit, nec tu tamen omnem
Spem depone, rudem puerum nam rursus adibo,
Arguam, & ignarum, quæ sint facienda, docebo.
Tu tantum triduo expecta, lux quarta benignum
Sydus habet, miseros sydus quod spectat amantes
Coniungitq;. sub hoc Hymenæus sydere primum
Natus, & ipse puer Venere enitente Cupido.
His dictis sese paulum solatur Iempsar,
Erexitq; cadentem animum. meliora ferant Dij,
Vade (ait) interea sacras venerabimur aras,
Fundemusq; preces, & amica vocabimus astra.
Ergo, vbi luce noua rutilum Sol aureus orbem
Impleuit, visura Deos sese ornat Iempsar,
Pulchra auro, spectanda ostro, spectanda pyropo,
Sed forma spectanda magis, proprioq; decore.
Quam matrum numerosa cohors comitatur euntem,
Nec non & famulis præses formosus Ioseph
Lumina deiectus, dominæq; suiq; misertus
It comes, ipse tamen sanctas procedere ad aras
Patronam putat, vt commissi criminis oret
Exposcatq; Deos veniam, & deponat amorem.
Contra autem illa rogat Diuosq; & sydera cuncta,
Vt faueant votis, & sint in amore secundi.

Hæc eadem celebrat demens & luce ſequenti,
Atque alia, doniſq; etiam maioribus aras
Accumulat, pecudumq; fibras rimatur & exta.
Verum, vbi quarta dies redijt, Solq; igneus orbi
Illuxit, lux ſancta, inquit, lux optima ſalue,
Sydera vos ſaluete, quibus coniungere amantes
Eſt amor, & ſobolem mundo ſeruare perennem.
Tum puerum acciri charum iubet. ocyus ille
Nulla timens, & iam dominæ ſecurus amorum
Aduenit. illa itidem ſperans fore proſpera cuncta
Nutricis decepta dolis, vt vidit amatum
In manibus puerum, meus es, meus, inquit, & ipſa
Sum tua: quid prohibet, ne nos iungamur amantes?
Iſte torus communis erit: ne gaudia differ,
Neu ſortem contemne tuam. tum pallia captat,
Et trahit ad ſeſe puerum. ſtupet ille pudorem
In domina amiſſum, tandemq; his vocibus infit.
Quis furor, aut quænam mala mens olim inclyta coniux
Fetiferi, nunc hæc ſuadet te talia poſſe
Moliri? certe Eumenidum nunc te vna ſororum
Exagitat, nam (quam reris) non eſt tua nutrix
Iphicle, ſed de ſtygijs emiſſa tenebris
Dirarum vna, dolis quæ te decepit & aſtu.
Illa eadem me aggreſſa malis conatibus auſa eſt,
Sed vetuit tentare Deus. vidi ipſe retrorſum
Cedentem, & formam mentitam, & fumida noui
Sulphura, nidoremq; atrum poſt terga relictum.
Talia dictabat puer. at poſt oſtia dæmon
Qui ſtabat, clauſos magno conamine poſtes
Impulit, intrauitq; ferox, & lumine toruus
Tartaream effudit vocem, qua terruit omnes.
En ego mentita Iphicle, en ſum vna ſororum
Eumenidum, vna è ſtygijs emiſſa tenebris?
Nunc faxo, experiare. ſinuq; cita eripit anguem
Peſtiferum, qui ſecreta ſub veſte latebat,
In puerumq; iacit. cuſtos cœleſtis at illum
Reppulit, atq; omnes conatus fecit inanes.
At coluber, ſibi ut in puerum ſublata poteſtas,
In miſeram inſidias omnes molitur Iempſar,
Perq; ſolum tacite irrepens, ventremq; retorquens

Lubricus,

Lubricus, in vestem insinuans se illabitur: inde
Interiora petens præcordia cuncta pererrat,
Tartareumq; virus iaculatur ad intima cordis.
His monstris puer interea pauefactus, amictus
Immemor aufugit, seq; in sua tecta recepit.
Quem virgo vt fugisse videt, vtq; acre venenum
Sensit, in insanum subito conuersa furorem,
Clamorem immensum tollit, quo ipsa atria, & omnis
Intremuit domus, & timuit vicinia tota.
Non secus, ac si Vulcanus penetralia cuncta
Inuoluat, cœloq; furens incendia iactet.
Currite io matres, scelus atque audite nefandum
Mancipis Hebræi, qui nunc proh Iuppiter ausus
Fetiferi est magni sacrum violare cubile,
Vimq; inferre mihi, nisi nutrix tempore in ipso
Prompta tulisset opem, & sceleratum veste relicta
Eiecisset. io fugitiuum apprehendite serui,
Ite citi, properate, viarum claudite cuncta
Effugia, & domini scelus hoc afferte sub aures.
Talia vociferans misera effundebat Iempsar,
Omnia quæ falsa Iphicle confirmat, & auget,
Dignum morte, fore hoc sceleris qui admittere tantum
Audeat, exacuitq; animos: clam deinde recedit
Nulli visa, & aui similis se immiscuit atris
Nubibus, & stygias sedes atque impia Ditis
Regna petit, lætoq; refert crudelia facta.
Interea miser à seruis comprensus Ioseph
Ducitur, & nemo est, qui dicere multa volentem
Auscultare velit miserum, non Fetifer ipse,
Quem iam res audita acri compleuerat ira:
Non tamen vt morti damnet, sed turre sub ima,
Carceris esse locus miseris vbi sueuerat, illum
Intrudi iubet, & vigili custode teneri,
Tantum olyra vili, limoso & plumine pasci.
At iuueni cœlestis erat custodia maior
Aliger ætherius, summo qui missus ab axe
Carceris intrarat portas, vbi proxima terras
Nox omnes cæcis tenebris obduxit & vmbra.
Ergo aliàs puero notus, solatur amico
Ore illum, firmatq; animum, tollitq; timorem

Luce noua, excuſſa noctisq; & carceris vmbra.
Omnia quæ poſtquam cuſtos Aegyptius alta
Proſpexit de turre, Deus Deus, inquit, in illa
Luce viget, noſco ſplendorem & verba notaui:
Nec deus eſt illic, niſi & huius criminis inſons
Eſt puer. inſontem ſeruabit Iupiter æquus.
Ex illo cuſtos iuuenem veneratur Ioſeph,
Et paſcit meliore cibo, quàm dura iubebant
Fetiferi mandata, & duri carceris omne
Tollit onus ferrumq; pedum, viſitq; frequenter,
Solaturq;, & ſæpe in cœlum educit apertum.
Iamq; quater binos Phœbe compleuerat orbes,
Cum duo, quorum alter pincerna Pharaonis, alter
Piſtor erat regis, præ ſuſpicione veneni
In Cerere inuenti, concluſi carcere eodem
Cum puero Iſacide fuerant. hi tempore paruo
Poſt, vterq; vna viderunt ſomnia nocte,
Somnia, quæ mox mane nouo dum mutua verſant,
Ignari, quid portendant monſtrent'ue futurum,
Sollicitis ſtabant animis. quod pulcher Ioſeph
Conſpiciens, quidnam iuuenes tam pectore triſtes
Vos hoc Sole nouo video? nos ſomnia facta
Nocte hac ſollicitos reddunt, quæ exponere, nemo eſt,
Qui ſciat hîc, dixere. quibus ſic pulcher Ioſeph.
Somnia vos narrate, Deus dignoſcere forſan
Illa dabit. dicemus (ait) pincerna, priorq;
Ipſe edam. nam vitis erat pulcherrima ternis
Læta propaginibus, gemmas turgeſcere primum
Palmitibus, mox & flores exire videbam,
Poſt flores grauidis vuas pendere racemis:
Quos ego maturos manibus premere ipſe videbar,
Vinaq; diffundens pateris ſpumantia plenis
Regi larga dabam, ſolito Rex more bibebat.
Cui puer interpres. quidnam tua ſomnia monſtrent,
Expediam. vitam illa tuam pulcherrima vitis
Oſtendit: gemmæ, flores, vuæq; ſecutæ
Sunt fructus, quos tu peperiſti temporis huius
Curriculo: dabitur merces, & honoribus ipſe
Reſtituêre tuis, & priſtina pocula regi
Conſueto de more dabis: terna illa propago

Tres luces (quibus hæc veniant, tibi prospera monstrant.
Tu vero, cum te charum gratumq; Pharaon
Accipiet, nostri (si qua huius gratia facti est)
Sis memor, immeritumq; isto dic carcere claudi.
Tum pistor, simulac vidit dicta omnia recte
Congruere, ipse etiam, dixit, mea somnia pandam.
Nam capiti imposita ipse meo tria plena canistra
Spectabam, duo farinæ inferiora, supremum
Omni opere plenum, omni illo pistoria quod scit
Ars facere, & nostrum ingenium, sed cuncta volucres
Exesse & secum latas deferre per auras.
Cui bonus interpres, Diuûm est nouisse futura,
Falli hominum est, dicam, quid nam tamen augurer ipse
His super. illa (quibus vidisti plena) canistra
Sunt opera & vitæ fructus: duo prima, vbi simplex
Farina est, vitæ monstrant duo tempora prima,
In quibus & simplex vita & syncera peracta est:
Summum opere infido plenum est, & fraude, dolusq;
Omnibus, ingenium quæ, aut ars pistoris iniqui
Extudisse valet, quæ sunt iam cognita regi.
At merces horum meritorum & præmia, fœdæ
Sunt volucres, corui immundi, miluiq; rapaces,
Vulturijq;, caput qui effossaq; lumina pascent
In cruce suspenso: tribus hæc ventura diebus
Terna canistra notant: tamen hæc me fallere possunt,
Si tu animo poßis mutari, nam & Deus ipse
Sæpe solet mutare mala & conuertere fata.
Talia tractabant iuuenes. & tertia iam lux
Orbi inuecta aderat, cum custos carcere aperto
Pincernam insontem, noxa pœnaq; solutum
Declarat, miserum regis decreta seueri
Pistorem damnare cruci. de carcere vterq;
Ducitur haud æqua sorte & longe impare fato.
Hic ad tigna, ille ad regem stipatus ouantum
Et lætus clamore virûm, & clangore tubarum.
Vertitur interea ter Solis cursus in alta
Solstitia, atque nouum mundo portauerat annum:
Forteq; Rex dulcem prona iam nocte quietem
Ducebat, Deus ex alto cum somnia in illum
Immisit, miranda adeo, vt cedente sopore

Attonitus rex magnum aliquid portendere visa
Crederet. ergo omnes iubet è regione vocari
Caldæa, Aegyptoq́;, quibus cognoscere cursus
Metiriq́; vias cœli, & momenta minuta
Astrorum, casusq́; hominum, & prænosse futura est
Cura audax, nec non magicis qui incumbere sacris
Consueuere, & qui ex adytis oracula Diuûm
Consulere, & cæsarum ouiumq́; boumq́; per exta
Rimari secreta solent, qui noscere flammæ,
Qui fluitantis aquæ motus, qui iungere arenæ
Fatalem numerum, & cognoscere fulminis iras,
Quiq́; vias seruare auium, & dignoscere cantus,
Denique, diuini rerum quicunque vocantur.
Quorum ingens numerus magni plena atria regis
Intrarant, alij longis capita alta thyaris
Induti, ast alij spectandi cornibus hirtis,
Auratis alij strophijs: longissima mento
Cunctis pendet barba, ipso stat pallor in ore.
Quos simulac ad se rex alta à sede vocauit,
Somnia visa docet primum, dein munera larga
Promittit, largosq́; illis proponit honores,
Somni qui interpres fuerit: noctemq́; diemq́;
Responso tempus statuit. sed noxq́; diesq́;
Venerat, & nemo apparet, qui somnia regi
Enodare queat, nulli sua sydera, nulli
Ars magica, aut quæsita aris oracula prosunt:
Non artes aliæ, non barbæ, altæq́; thyaræ.
Ergo hinc irasci, & tristis mœrere Pharaon,
Nec quenquam audire, at solo in conclaue latere.
Hîc regis pincerna, memor, quæ in carcere Ioseph
Fecit, & ipsorum quàm verus somnia vates
Exposuit, subito regem petit, atque ita fatur.
Peccaui rex magne tibi, quæ in carcere vidi,
Non referens. nam scis, ut mecum pistor iniquus
Carcere damnatus fuerit sub turre magistri
Militiæ, eunuchi. forte illo carcere eodem
Fetiferi puer Hebræus, puto, crimine falso
Missus erat. duo nos (ita suasi) somnia quædam
Nocte habita à nobis, iuueni narramus. at ille
Diuino quodam afflatu visa omnia nobis

Exponens,

Exponens, mihi, te, dixit, lux tertia ab isto
Carcere deducet, multis & honoribus auctum
Restituet primo officio: te pistor inique
Lux eadem in cruce consistet, te immunda volucrum
Agmina depascent, corui, miluiq; rapaces,
Vulturijq;, nisi ipse animum conuertere possis
In melius, sic nanque Deus mutatur & ipse.
Omnia quæ euenisse vides. tua somnia certe
Hîc puer exponet, magnum quoddam numen in illo est.
Auditis Rex lætus ait. vade ocyus ergo,
Duc puerum, & nostro iussu e carcere solue.
Ille celer mandata facit, puerumq; parumper
Ornat, detondetq; comas, vestemq; ministrat.
Tum regi adducit timidum. rex omnia lustrat
In puero, sibi cuncta placent, sic deinde fatur.
Te puer hi dicunt exponere somnia, nunquid
Vera ferunt? ast ille. Deus rex optime solus
Somnia nosse potest, & sicui maximus ille
Hoc dederit. potero ipse meo pro rege precari
Atque orare Deum: forsan dabit, omnia quando,
Quæ regum sunt, ipse solet curare Deûm rex
Aquæ hominum. dein paulum animoq; & mente moratus,
Nunc, inquit, rex magne mihi tua somnia pande.
Fluminis ad ripas Nili stare ipse videbar,
Rex ait, & septem ecce boues è flumine pulchræ
Exire, & latè errantes per littora pasci
Florentes herbas, lothon, medamq; virentem,
Et suauem mynianta, quibus pinguescere, quantum
Plena solet, sacras quæ ducitur hostia ad aras.
Vix oculos verti, ecce aliæ per littora septem
Deformes, ægræq;, quibus vix pellis adhæret
Ossibus, apparere boues, quæ carice summa
Vix pastæ & dura paliuro & sentibus hirtis
Corpora macra, suis neruis vix ducta, trahebant.
Obstupui. nam dira fames atque ardor edendi
Improbus exegit tantum has, vt pinguia septem
Corpora prima boum congressæ tota vorarent.
Mox iterum dulcis me habuit sopor alter, & ecce
Rursus septem vno spicæ consurgere culmo,
Pulchræq;, grauidæq;, & onustæ pondere multo.

Mox

Mox aliæ ſeptem oriri tenueſq; & inanes
Exili è ſtipula, ſcabraq; vrigine toſtæ,
Quæ ſuccum & decus omne aliarum abſumere viſæ
Sunt mihi. miratus, poſtquam ſopor ille receßit,
Somnia propoſui multis, ſed dicere nemo
Scit ſenſum & portenta horum: te ſi manet iſta
Gloria, ſi te vnum è tantis hæc ſomnia poſcunt,
Toto animo lætare puer, te fama ſequetur
Perpetua, & tantis à me ditabere donis,
Vt te non videat maiorem Aegyptia tellus.
Cui iuuenis. rex magne Deus te diligit, ipſe eſt,
Somnia qui immiſit, nec, quæ illa intelligat, eſſe ars
Vlla poteſt, quæ authore Deo non vtitur: vnde
Nec vates potuere tui, quibus omnibus eſt ars
Abſque Deo. primum ſeptem fœlicibus annis
Largius vndantem ſolito, maioreq; Nilum
Flumine rumpentem ripas, ſecumq; trahentem
Fœlicem limum, fœcundæq; æquora arenæ
Fortunata nimis tellus Aegyptia cernet.
His annis tantum meßis, tantum vberis illa
Colliget, vt non ſufficiant ſolita horrea meßi.
Vbertatem iſtam pingues nimiumq; nitentes
Monſtrauere boues ſeptem, quæ è flumine Nili
Exiuere, herbas pingues per littora paſtæ.
Hanc etiam & ſpicæ ſeptem, quas pondere onuſtas
Lætaſq; plenaſq; vno conſurgere culmo
Vidiſti, pariter monſtrant: nam ſomnia viſa
Non duo ſunt, ſed idem oſtendunt. nunc porrige mentem
Optime rex, nam ſeptem annos, qui deinde ſequentur,
Infœlix ſteriles duroſq; Aegyptus habebit.
Ipſe intra ripas demiſſo flumine Nilus
Curret iners, ſupraq; caput limumq; feracem
Non tollet: ſicca arebunt arua omnia, ſicca
Solſtitia, & nulli deſcendent montibus am nes
Conſueti pluuiarum amnes ſub ſydere Cancri,
Aethiopum populis nec hyems æſtiua redibit.
Agricola infœlix nullo verſabit aratro
Arua, nec arenti mandabit ſemina terræ,
Sed miſeros edet annona cogente iuuencos.
Hæc ſeptem docuere boues per littora ſiccæ,

Deformes, macræq;, quibus vix oßibus hærens
Pellis erat. hæc septem illæ rubigine tostæ,
Squallentesq; situ spicæ, & sine pondere turpes
Ostendunt. duplici exemplo te commonet ipse,
Qui nouit ventura, Deus, quo tu quoque solers
Commoueare magis, damnoq; occurrere poßis.
Quod facere vt valeas, si me fortasse requiris,
Sic habeas. maiora para primùm horrea, & omne,
Quod superat segetum his septem fœlicibus annis,
Coge illic, seruaq; vigil: dein multa talenta
Auriq;, argentiq; in fruges vndique emendas
Impende, annorum quantum penuria septem
Exposcet venturæ formi campisq; serendis.
Talia na[illegible]abat iuuenis, quæ singula mente
Rex uoluit tacita, tandem & sic voce profatur.
Hoc certe Deus in puero, nec talia dici
Absque Deo potuere, nec illi Aegyptia tellus
Aut Caldæa vidit similem. tum amplectitur illum
Lætitia illachrymans. post me tota ista secundum
Te aspiciet regio, seruatoremq; vocabit.
Sic ait, & chlamydem gemmis ostroq; nitentem
Ferre dat, atque auri torquem circundare collo.
Mos erat, vt gemma cœlata, insignis & auro
Annulus, antiquo regum de more vocatus
Regius, à nullo, nisi rege Pharaone, posset
Gestari, aut si quis foret ipso ab rege secundus:
Hunc sibi rex digito detractum imponit Ioseph,
Quo populus post regem illum sciat esse secundum.
Præterea, qua se solennibus ipse diebus
Inuectum mula populis vrbiq; solebat
Ceu quendam monstrare Deum, sic mandat & ipsum
Vrbe vehi, mulaq; eadem procedere Ioseph,
Præclamante tuba, regi inclinate secundo
Quisque caput, sanctoq; nouos conspergite flores
Seruatori hominum, solus qui somnia regis
Exposuit, qui plena Deo præcordia gestat.
Talibus ornatus donis, & honoribus auctus
Isacides iuuenis cuncto acclamante senatu
Præficitur toti Aegypto. Qui sedulus omni

Ingenio curaq; in primis horrea vbique
Magna parat, mox frugum ingentibus vndiq; aceruis
Collectis, partim terra Memphitide natis,
Partim emptis aliunde implet, stipatq;, nec vllum
Dat rebus spatium: regionem lustrat, equorum
Comminuit numerum, atq; hominum: Dij cuncta secundāt.
Vrbs erat Helipolis, Solis de nomine dicta,
Cuius Rex, idem & templi Phœbiq; sacerdos
Supremus natam formæ & virtutis habebat
Insignem, quam sæpe Deus consultus Apollo
Dixerat haud vlli indigenæ thalamo esse locandam:
Coniugium externum fato maiore parari,
Quo genus, & clari tollantur in astra nepotes.
Ergo istæc iuuenem monstrare oracula Ioseph
Censet & antistes templi, & rex ipse Pharaon.
Quocirca, cum iam septem fœlicibus annis
Aegypto in tota vbertas, atque omnia vbique
Læta forent, placuit regi dignis hymenæis
Et thalamo Isacidem iuuenem sociare iugali,
Lætitiamq; augere, diesq; inducere festos.
Ergo hæc per ludos dum per conuiuia læta
Ducuntur, septem fœcundi meßibus anni
Iam finem, vbertasq;, omnis iam copia habebat.
Iamq; pererratis Geminis per sydera Cancri
Sol altos ducebat equos, Aegyptia cum gens
Miratur Nili nulla incrementa videri,
Sed purum & nulla permixtum flumen arena
Ipsum inter ripas tristi procedere cursu.
Iam tellus fœcunda prius, nunc aret, hiatq;
Vsta siti, nec spes Cereris promittitur vlla.
Semina quin etiam, siqua immittuntur in aruis,
Aut nullos edunt fœtus, aut protinus omne
Enatum fœdæ vitio rubiginis aret,
Aut abit in lolium infœlix, fluidum'ue papauer.
Viuitur ex annis lapsis, retroq; coacto
Fœnore, quod primo sterili vix sufficit anno.
Verum, vbi dira fames homines se vertere ad herbas,
Et pecus immeritum, atq; immunda animalia adegit,
Regem vrbes & rura adeunt, subsidia poscunt.

Rex

Rex ad Præfectum cunctos dimittit Ioseph,
Seruatorem hominum. populis hinc horrea aperta,
Et iustum indictum precium: gaza vndique & omnes
Congestæ portantur opes: æraria regis
Complentur: nec adhuc quartus se verterat annus.
Quid facerent miseræ gentes? sola arua supersunt,
Quæ vendant, si emptorem habeant, nam solus Ioseph
Esse potest pro rege emptor. ergo ille rogatur,
Arua emat, & miseris det opem, nec pacta recuset.
Reddituum cuiusq; agri quintam dare regi
Promittunt, sic pacta ineunt, sic fœdera firmant.
  Interea, externas quoniam penuria terras
Hæc eadem affligit, populos it fama per omnes
Aegyptum sat frumenti, quod vendat, habere.
Ergo & Sichenus natos affatur Iacob.
Cur non Aegyptum nati, cur regna beata
Non petitis, cur non nobis alimenta paratis?
Num perimat nos ista fames? mandata capessunt
Natorum deni: fratrum natu vltimus astat.
  Vt vero Aegyptum petiere, & Osyrida terram
Frumentis præfectum adeunt, & supplice cultu
Aere dato frumenta rogant. cognouit Ioseph
Germanos, statuente Deo, non cognitus illis.
Præteritiq; memor, quamuis iniuria multum
Facta potest, tamen & patris, fratrisq; misertus
Beniamin, his etiam parcit, tum fatur ad illos.
Vnde, & quinam hominum ad nostras acceditis oras?
Illi autem. è terra Canaam, de sanguine Iacob
Venimus huc cogente fame, quæ plurima perdit
Samariam. domus est nobis plenissima, primus
Est pater, vndeni nati, paruiq; nepotes,
Pastorumq; manus, vernarum est plurima turma.
Venimus ergo ad te, nobis alimenta rogantes,
Ne pereat gens tanta, tibi iusta æra dabuntur,
Nec nos immemores erimus. pater optimus vrbem
Ipse regit Sichen, pastor, cui millia multa
Sunt pecudum: quouis precio da viuere tantum.
His verbis quanquan frater commotus, & ægre
Abstinuit lachrymis, ficto tamen omnia vultu

Dißimulans, quid verba mihi datis, inquit? an ipse
Eludar? nisi me os fallit vultusq; loquentum,
Exploratores puto. cur mandata paterna
Non geritis? cur nec frater huc venit & alter?
Ast illi, minime. tales ne rere, precamur.
Per patrem patrisq; Deum iuramus, adire
Nos iußit, nos dira fames: natu vltimus vnus
Cum patre Beniamin adolescens restitit, & spes
Solamenq; senis: nos, qui sufferre laborem
Possumus, atque moras longarum auferre viarum,
Venimus orantes vitam, mandata putantes
Nulla opus esse istuc ferri: miserere præcantum,
Et miserere patris, pueri miserere relicti,
Paruorumq; (potest pietas si in te vlla) nepotum.
Hîc lachrymas vix continuit, conuertit & ora,
Toto animo & vultu multum commotus Ioseph.
Inde ait. est mihi firma viri sententia menti,
Frater vt huc alius veniat: vestrum hic erit vnus
Obses, vos alij ad patrem frumenta feretis.
Interea. haud aliter (per Regem & numina iuro)
Vlla potest vobis cedendi hinc esse potestas,
Neu faciem spectare meam, aut audire loquentem.
Consulite, & ternis dentur responsa diebus.
Sic ait, & custode dato victuq; remittit.
Illi, inter sese postquam diuersa locuti
Viderunt præfecti animum, præstare putarunt
Ferri multa domum frumenta, loco obsidis vnum
Dimitti, properare alios, iterumq; reuerti
Emptum alias fruges, alium & conducere fratrem.
Ergo nominibus scriptis sors ducitur, obses
Extrahitur Symeon. & iam lux tertia mundo
Clara aderat, responsa petit præfectus, at ipsi
Enarrant decreta. igitur frumenta parari
Imperat accepto precio: clam deinde ministros
Admonet, vt summis saccis æra omnia ponant.
Quod fuerit cuiusque, datum: custodibus obses
Traditur: at fratres oneratis tergora asellis
Aegyptum, & multo fratrem mœrore relinquunt,
Samariamq; petunt. quò postquam denique ventum est,

Et genitor numero natorum vnum abſore vidit,
Clamat, vbi Symeon meus eſt? cur cernere natum
Non datur? eſt'ne æger? minime pater, inquit Iudas,
Sed valet, Aegypti eſt obſes tellure relictus,
Dum rurſus redeamus, & hinc ducamus & iſtum
Beniamin. nam, qui frumenta vendidit, vt nos
Audiuit vir magnus, & ab ipſo rege ſecundus,
Quæſiuit multa à nobis, nunquid pater eſſet,
An frater nobis alius: quæ cum omnia recte
Dixemus, uos certe iſtas veniſtis ad oras
Exploratores, inquit, mandata paterna
Cur non huc geritis? cur non alium quoque fratrem
Huc duxiſtis? ad hæc reſpondimus omnia. tandem
Summa fuit frumenta dari, nos deinde reuerti,
Adduci puerum, interea detur obſes, & vnus
E nobis maneat: per Regem & numina cœli
Iuro (inquit) nec vos aliter frumenta feretis,
Poſthac, nec me audire vnquam aut ſpectare licebit.
At pater, hæc poſtquam audiuit, proh Iuppiter, inquit,
Eſt'ne adeo infœlix alius pater? occidit vnus
Natorum, eſt obſes alius, ſubducitur alter
Cum reliquis, ſimul vt cuncti moriantur, & ipſe
Expectem, ferat hæc noſtras crudelis ad aures
Nuncius: ô prius hanc miſeram Dij demite vitam.
Talia fundebat lachrymans. circùm vndique nati
Solantur, tam aduerſa bonos non numina habere.
Mox, vbi depoſitis ſoluerunt vincula ſaccis,
In ſummis æs omne datum preciumq́; repoſtum
Inueniunt: ſtupuere omnes, ſed triſtis Iacob
Hoc derat nati, hoc, inquit, quod funditus omnem
Spem raperet. nam, ſi vobis Aegyptia ad arua
Sit reditus, qui uos primum vir maximus ille
Exploratores dixit, nunc nomina furum
Imponet, cauſam inquirens, qua perdere poßit.
Nempe ego Beniamin puerum, ſpem patris, & vnum
Solamen, non huic tradam fidamq́; periclo.
Vos alij, ſi fata vrgent, Diuûmq́; voluntas,
Ite, rei fidei promiſſæ: ego, quicquid apud me eſt
Auriq́; argentiq́;, dabo, quo vos redimatis.

Et

Et fratrem, &, si fors aderit, frumenta feratis.
Quem contra illachrymans iuuenis sic fatur Iudas.
Chare pater nos primum audi, dein consule nobis,
Atque tibi. nam quo pacto continget adire
Illum hominem, qui iurauit per regia sceptra,
Per superos, nisi Beniamin duxerimus ipsum,
Ille quidem nec nos, nec, qui est in carcere, fratrem
Dimittet, faciem'ue eius spectare licebit?
Verum, vt de nobis sint dura & tristia quæque,
Vos miseri quonam pacto viuetis, & vnde
Tanta domus? capiti, quæso, pater optime tandem
Fide meo, puer iste omnes seruabit, & ipsum
Te patrem. mihi præterea duo pignora chara
Sunt, nati, tu illos (concedo) interfice, siquid
Aduersi puero eueniat: depone timorem,
Atque omnem defende domum. quòd pondera saccis
Sint æris posita in nostris, iußisse ministris
Id dominum certum est, incertum, fraude dolóue,
An pietate magis: nos certe audiuimus illum
Insignem virtute omni, nos vidimus illum
Nobiscum fleuisse famem atque incommoda nostra,
Dum teq;, & paruum fratrem, paruosq; nepotes
Commemoramus. age ò genitor, ne tempora differ,
Neu plures innecte moras: & talia dicens
Adiecit lachrymas. victus pater, ibitis ergo,
Tandem ait, & puerum, & regionis dona feretis,
Stactenq;, & lachrymas terebinthi, & roscida mella,
Et gummi, & liquidam styracem & amygdala amara.
Insuper & duplex precium portabitis, & quod
Inuentum fuit in saccis, & quod data poscent
Frumenta. interea faciemus sacra parentum
Nostrorum nostriq; Deo, quò cuncta secundus
Dirigat, & seruos cœlo prospectet ab alto.
Postera phœbeos currus aurora vehebat,
Cum pater & nati sacris de more peractis
Cuncta viæ opportuna parant, et munera, & ipsum
Beniamin: quem iam genitor complexus euntem,
Et lachrymans, I chare puer fœlicibus, inquit,
Auspicijs, si te rediturum fata reseruant,

Vitam oro. lachrymæ vetuerunt dicere plura.
Tum simul & reliquos natos complectitur omnes,
Commendatq; Deo. ast illi bona verba precati
Durum iter et longum capiunt, camposq; relinquunt
Samariæ, Solymenq; sacram: iam consita Idumes
Prætereunt palmeta, Gerar, et Tartara vasta
Syrbotis, tandemq; vident Aegyptia regna,
Optatamq; petunt Memphim. quos lætus Ioseph
Suscipit, atque vnà fratrem de carcere soluit.
Vt vero admißis coram data copia fandi,
Sic Ruben. hinc postquam discessimus optime princeps,
Venimus ad genitorem, illi tua maxima iussa
Narramus, fratrem duci te velle minorem
Beniamin hunc istum: tum saccis ordine apertis,
Res mira, in summis precium atque æs omne, quod ante
Exhibitum fuerat, se offert: quis miserit, et cur,
Ignotum est, Deus est testis. verum, vt pater istæc
Audiuit, viditq;, imo suspiria corde
Traxit, et, heu nati, dixit, male numen amicum
Nos aliquod nunc insequitur, Fortuna receßit
Illa bona. è bis sex natis amisimus vnum:
In vinclis alius longinquis exulat oris:
Nunc spes et miseræ solamen dulce senectæ,
Beniamin abduci petitur: vos rursus abitis,
Nescio quò, et vereor, furum ne nomine eatis,
Omnes vt tandem fato pereatis ab vno.
Nos contra miserum solari. fide parentum,
Nostrum et fide Deo, genitor: iustißimus ille,
Ille vir est, regio quem tota Aegyptia dicit
Seruatorem hominum, sanctumq; piumq; fatetur,
Et colit, hinc nihil aduersum durumq; timendum est.
His victus ceßit tandem. Vos ibitis ergo,
Et ducetis, ait, puerum, atque hæc parua feretis
Munera, quæ regio fert hæc, stacten, et Terebinthi
Resinam, et liquidam styracem, et amygdala amara,
Mellaq;: dein duplex precium portabitis, et, quod
Impositum fuerat saccis, et, quod data poscent
Frumenta: & demum iusto natumq; patremq;
Commendate illi, pueri misereſcat et huius,

Atque

Atque ſenis natos nimium miſereſcat amantis.
Talia dictabat iuuenis, cum lumina princeps
Vix lachrymis cohibens tali est ſic ore locutus.
Eſte bonis animis iuuenes, ego munera grata
Accipio regionis, & hunc, qui adductus ab omni
Suſpicione puer vos, omni à fraude piabit.
Ite, & feſſa via, fœda & ſudore lauate
Membra viri, mox luce bona diſcumbite mecum.
Hæc princeps. famulorum alij in conclaue lauacrum,
Vaſa alij menſasq; parant. hæc inter Ioſeph
Multa ſuper regno & populis diſponit alendis.
Dein redit ad fratres, magnamq; educit in aulam,
Regales vbi monſtrat opes, vaſa aurea ſignis
Cælata, argentumq; abacis, ſtratosq; tapetas,
Nec non parietibus circùm pendentia longis
Aulæa, intextis auro & bombice figuris,
Quas dicas ſpirare. illic diuina ſecutus
Iuſſa Abraham, puerum in ſyluas ducebat Iſaac
Mactandum: puer illignis onerabat aſellum
Faſcibus, ipſe pyram genitor vittasq; parabat.
Ille idem dextram vicina in parte leuabat,
Crudelemq; enſem: demiſſus lumina Iſaac
Et flexis genibus ferituro colla parenti
Præbebat: cœli demiſſus ab axe vetabat
Nuncius, & dextram ſublatam enſemq; tenebat.
Parte alia fratrem fugiens tendebat Iacob
In patris antiquas ſedes, cognataq; regna,
Euphratem Tygrimq; inter: patruelibus inde
Virginibus hauribat aquas: tum paſtor ad vndas
Euphratis dum paſcit oues per littora Laban,
Rachelem vocat, & dulces decantat amores.
Talia dum læti ſpectant Iſraele nati,
Spemq; aliquam ſibi promittunt, tum magnus Ioſeph,
Iam genio libemus, ait, date flumina palmis
Vos famuli, tum ſede altus diſcumbit eburna.

Morte præuentus hoc item, quod ſerò inceperat, abſoluere non potuit.

IN OBITV M. ANTONII TVRRII VERONENSIS

AD IOANNEM BAPTISTAM TVRRIVM FRATREM.

T SI egomet tanti casu perculsus amici
  Solamen nostris discuperem lacrymis,
Ne mea perpetuo manarent lumina fletu,
  Pergeret aut tantus vrere corda dolor,
Attamen, vt mi animi valuit concedere amaror,
  Isthæc mœsta tibi carmina persolui:
Quo fortasse meis consolarere camœnis,
  Si miseros quicquam musa leuare potest:
Ac ne tu in lacrymas paulatim totus abires,
  Liquitur vt pluuio tacta pruina noto.
Quandoquidem charisato te fratris acerbo est
  Rumor in extrema viuere tristitia,
Nec iam posse quietis habere, aut commoda somni,
  Sed cedente die, sed redeunte queri:
Mœrentemq́;, vagumq́;, & turpem fletibus ora
  Amissum totis quærere littoribus.
Fertur vt Eridani ripas errasse per omnes
  Anxia fraterno funere Lampetie.
Septem quam perhibent somni sine munere noctes,
  Ieiunam septem continuasse dies.
Et, quoties longo defessa errore viarum
  Vmbrosi in ripa concidit Eridani,
Reddite vos Phaëtonta mihi, clamabat ad vndas,
  O quæcunq; sub hoc flumine nympha latet.
Te tamen, vllius si cuiquam morte dolendum est,
  Iusta quidem tanti causa doloris habet.
Quandoquidem immatura morte tibi omnia frater
  Commoda, teq; ipsum perdidit atq; tuos:
Perdidit hei misero charus tibi frater ademptus,
  Quo tibi non vllus charior alter erat.

Ille amor, ille tuæ solamen dulce iuuentæ,
Ille tuæ fuerat spes columenq; domus:
Quicum versari semper, quicum esse solebas,
Atq; animi arcana dicere consilia:
Vnum mirari, atq; vnum præponere cunctis:
Ambrosiæ è cuius effluere ore lepos.
O nimium miseri nos, & genus ærumnosum,
Deterius quorum est conditione nihil.
In nos sæuitum est bello, quo durius vnquam
Vidit nulla ætas, nec feret vlla dies.
Seruitium tulimus crudele, & barbara iussa,
Parsq; domos charas liquimus, & patriam.
Relliquias, miserosq; absumpsit tabida ciues
Pestis, & huc illuc sæuit Erinnys adhuc.
Nec sat erat. miseri crudelia funera COTTAE
Fleuimus. ò indigna Cotta perempte nece,
O COTTA infœlix quæ te fata impia nobis
Tam subito ante tuos arripuere dies?
Iam neq; finierant gemitus, & lumina siccis
Non bene cessarant tristia flere genis,
Quum tu MARCE cadis, quum nos tot tristibus actos
Deseris, heu falsos credulitate tui.
Non hoc viuida nos tua iam sperare iuuenta,
Hoc tua non virtus, non benefacta dabant,
Exanimem vt nos te iuuenem, nec iam vlla loquentem
Externa miseri contegeremus humo:
Sed fore, quem fama virtus æquaret olympo,
Vnus qui multos instrueres populos.
Qualis ab aërio decurrens monte iugi fons
Communes multis sufficit vnus aquas.
Nam quid ego aut laudes memorem, aut tua maxima laudũ
Præmia? qua humano profueris generi,
Aut quàm sæpe animas positas iam sedibus orci
Ad sua Apollinea membra vocaris ope?
Vos testes Ticinæ, & qui inter pascua læta
Medoace antiquos abluis Euganeos:
Illo quos fama est naturæ arcana docente
Sæpe inter nymphas obstupuisse suas:
At nunc amisso turbatis flesse sub vndis,

Inq; mare assuetas non habuisse vias.
Non tamen aut soli, nec vos magis omnibus amnes
Indoluistis acerbo illius interitu.
Illum etiam graiæ, & nymphæ fleuere latinæ,
Illum etiam Thuscis Calliopea modis.
Quin etiam syluæ, & montes gemuisse feruntur,
Et vos extremi flestis Hyperborei.
Sed mage Benacusq; senex, & Sarca, sepulti
Qui propè vicinum prætereunt tumulum.
Sed magis ipse Athesis, olim qui corpus humandum
Condendum charam perferet in patriam,
Ne extra cognatos cineres, Turriensiaq; ossa
Illum perpetuo terra aliena tegat.
Tunc vos ò patrio prognatæ Naiades amne
Spargite odoratis plena sepulchra rosis.
Tempus erit, cum posteritas mirata nepotum,
Quantum isti, dicent, attribuêre Dei.
Atq; aliquis monumenta legens, & scripta iacentis
Deuota ad mutos serta feret cineres.
Interea ò vos Benaco centum patre nymphæ,
Sarcaq; ab alpinis edite verticibus,
Et vos ò Naci rupes, & saxa Briani,
Et nemora vmbrosis densa cacuminibus
Ferte aliqua, ò nunc ferte meo solatia BATTO,
Et tantam ex animo demite tristitiam.
Quem neq; sancta potest Sophie complexa leuare,
Musa nec assuetis sedula carminibus.
BATTE tamen vates, longum vt quæsisset ademptam,
Et longum flesset Thracius Eurydicen,
Nullo solatus, blando quàm carmine, curas,
Nullo, quàm sophia, dicitur esse magis.
Illi, seu Rhodopes syluis erraret in altis,
Seu in deserti Strymonis aggeribus,
Semper Musa comes, semper pendebat eburna
Ex humero numeris docta sonare lyra.
Ille orbem immensum semper spectabat, & orbis
Ornatum, puris sydera luminibus,
Et maria, & montes vastos, atq; irrequieta
Flumina, tum quicquid deniq; terra parit.

Quorum animaduertens certa ſub lege tenorem,
Paulatim charam ſenſerat Euridicen
Deleri, & triſtem mutari in gaudia mentem,
Tantum animos rerum forma leuare poteſt.
Aſpice lucentem Lunæ titanidis orbem,
Et cum Sole ſuo quæ ſuper aſtra micant.
Omnia ſunt æterna, & vitæ iuncta perenni.
Quæ loca fœlices Dijq; animæq; colunt.
Inferior Lethi regio eſt, ſedesq; malorum,
In qua eſt, quod fœlix intueare, nihil.
Quippe ſolum hoc ventiq;, imbresq;, & cuncta fatigant,
Quæcunq; aëria de regione cadunt.
Adde æſtusq;, hyemesq;, & morborum genus omne.
Tum natura aliqua eſt indiga ſemper ope.
Nos porro deſyderijs mala plurima noſtris
Iunximus, ò præceps in ſua damna genus.
Hinc odia, & timor, & lites, & bella cruenta,
Et via non vni plurima aperta neci.
Attamen in tantis ærumnis eſt animi ſpes
Vnica, quem melior vita beare poteſt.
Quippe, vbi præfulgens vlla virtute reliquit
Corporeum, ſedes aduolat æthereas,
Semideumq; domos, & Diuûm morte carentum,
Hîc, vbi non æſtas, nec fera ſæuit hyems:
Nec dolor, aut deſyderia infœlicia noſtri,
Nec ſors partem aliquam, nec rude vulgus habet.
At ſancti heroes habitant, gens inclyta bello,
Ingenuiq;, nouem qui coluere Deas:
Quiq; pij, iuſtiq;, Deûm præcepta ſecuti,
Et ſancta inſignes qui fuerunt ſophia.
Quos inter tuus ipſe recens à funere frater
Miratur cœlum, cœlicolumq; domos,
Aeternamq; diem, & fœlicem ex ordine gentem,
Inter quos gaudet, ſe quoq; dinumerans.
Quē circùm illuſtres animæ, PROAVIQ. PATERQ.
Intentos oculos ore nepotis habent,
Et pulchram effigiem agnoſcunt. miratur & ipſe
Egregiam ſtirpem, magnanimumq; genus:
Agnoſcitq; ſuos, & facta, & nomina diſcit,

Tum

Tum quantum ſit adhuc terra habitanda tibi.
O fortunatum nimium, triſtem ante ſenectam
Carpere iter cœli cui potuiſſe datum eſt.
Quas ſyrtes, quos & ſcopulos poſt terga relinquis
MARCE? tibi à quanto eſt ſalua carina mari?
Fortunate iterum, tu non incommoda vitæ
Paſſus adhuc, non quæ plurima habet ſenium,
Sed dulces inter muſas, & Apollinis artes
Fortunata nimis vita peracta tibi eſt.
I decus Auſoniæ iuuenis, numeroq; Deorum
Te immiſce, culta eſt iam tibi terra ſatis.
Illa tuum, dum ſydera erunt, dumq; æquora current,
Nomen in aſtra memor, & benefacta feret.

AD IOANNEM BAPT. TVRRIVM VERONENSEM.

BATTE, animos quando triſtes, curasq; leuare
Muſa poteſt, ego nunc ſortem, caſusq; ſupremos
Ipſe meos triſti ſolabor carmine tecum.
Et tecum dulceis natos, quos funus acerbum
Abſtulit, æterna & pariter caligine texit,
Conquerar: vt ſaltem tenebris, & nocte perenni,
Quantum opis eſt noſtræ, miſerorum nomina demam.
Quæ potui, dum vita illos auræq; fouebant,
Exhibui genitorq;, gubernatorq; duorum
Infœlix. primas alter vix fingere voces,
Alter adhuc teneris iam tum decerpere ab annis
Prima rudimenta, atq; omen præbere parenti.
Quos ego (ſed Zephyri ſpes portauere paternas)
Cenſueram, ſi fata darent, cum poſceret aetas
Fortior, ad dulceis tecum traducere muſas
Aſsiduos, cytharamq; humeris ſuſpendere eburnam.
Inde, vbi iam cœlum, ac Solem, fulgentiaq; aſtra,
Terramq;, & liquidos ignes, æquorq; profundum
Mirari inciperent, latisq; animalia campis,
Te monſtrante viam, te rerum arcana docente
Mens fuerat dulceis ſophiæ deducere ad hortos,
Hortos, quos ver perpetuum, quos aura fauoni

Semper

Semper alit, ſemper cœleſti nectare paſcit.
Hic tremulo, & longa confecto ætate parenti
Purpureos legerent flores: ſeniiq; leuamen,
Threicia canerent cythara, quæ plurima quondam
Audiſſent te populea meditante ſub vmbra,
Diuino mirantem Atheſim dum carmine mulces,
Et rerum canis, & teneri primordia mundi.
Fortunate ſenex, ſi natorum ore referri
Fata ſinant, vt nata chao antiquiſsima rerum
Materies viſi correpta cupidine pulchri
Arſerit, atq; Deum thalamo complexa, iugarit
Corpora prima: quibus diſcordia nata hymenæis,
Et diuiſa locis, ſuprema petiuerit ignis
Purior, & nitidis vicinus ſederit aſtris:
Quem iuxta per inane amplum ſe fuderit aer:
Ima autem tellus vaſto circum obruta ponto
Conſtiterit: quam dudum hinc inde agitantibus vndis
Subſterni latè campi, deformiaq; arua
Paulatim apparere ſupra, & concreſcere montes
Cœperunt, procul & nudas oſtendere cautes,
Mox nemora, & virides vndis mirantibus ornos.
Montanis tum ſpeluncis, & rupibus altis
Exiluere vdæ formoſo corpore nymphæ,
In viridi flauos ſiccantes littore crines.
O fortunatum nimium, ſi numina tantum
Hæc mihi ſeruaſſent, ſi non caſura dediſſent.
Verum aliter Lacheſi viſum eſt, quo tempore primum
Natorum cœpit producere fila duorum.
Quippe auram miſeris, & dulcem noſcere vitam,
Spemq; ſui dederat præbere: alia omnia ventis
Tradita, nocte atra & tenebris inuoluerat orci.
Non licuit firmos annis, viridesq; iuuenta
Inſpicere, & charæ ad metam deducere vitæ.
Nec potui votis, nec ope adiuuiſſe paterna
Clamantes, fruſtraq; patris ſuprema petentes
Auxilia, & nota nequicquam voce vocantes.
Heu mortem inuiſam, quis te mihi PAVLE Deorum
Arripit, & miſerum complexibus abſtrahit iſtis?
Tu prior immiti correptus morte, parentem
Deſeris,

Deseris, & dulceis auras, & lumina linquis.
Quòd te si tali dederant sub lege futurum
Fata mihi, non iam fuerat mœroris abunde,
Non gemitus? quid me tantis è patribus vnum
Cœlicolæ lacrymisq; nouis, & morte recenti
Opprimitis, charoq; etiam spoliatis IVLO?
Heu miserande puer, quanto plena omnia luctu
Liquisti abscedens. quem non væsana Deorum
Incusauit inops, cum te complexa iacentem
Aspiceret laniata comas & pectora mater.
Ah misera, ah male fausta parens, quid numina fletu
Sollicitas? iacet ille, velut succisus aratro
Flos tener, & frustra non audit tanta gementem.
Ah misera, ah quid sublatum complexa moraris?
Ille tuus non iam est. Vos illam in funere matres
Collapsam accipite, exanimemq; reponite tectis.
At vos insontes animæ, charissima nuper
Pignora, quod misero superest optare parenti,
Semper auete, mei, vt licuit, semperq; valete.
Seu dulce Elysium functos, vmbræq; tenebunt
Sanctorum nemorum, puro seu sydera cœlo,
Ipse ego vos semper lacrymis, vos carmine tristi
Prosequar, & vestris persoluam iusta sepulchris:
Donec me vobis tenuem coniunxerit vmbram
Summa dies, natis æquat quæ sola parentes.
Interea curas, numeris, musaq; leuemus
BATTE animos: quando rerum mortalis origo est
Quando etiam vitæ norunt vasta æquora finem.
Scilicet & quondam veniet labentibus annis
Illa dies, quum iam curuo sub vomere taurus
Insudet, terramq; grauis præuertat arator,
Nunc vbi cœruleæ rostris spumantibus vndæ
Sulcantur, verruntq; citæ freta longa carinæ.
Nec vos ò liquidi fontes æterna manebunt
Secula, se tanto quamuis pater efferat amne
Eridanus, tumidusq; fluat tot cornibus Ister.
Quin etiam aërij montes, mirabile dictu,
Thaygetus, Syphilusq;, iugo & Cymbotus opaco
Ingentes post æstates, ac secula longa,

Senserunt

Senſerunt ſeniumq́; ſuum, ſupremaq́; fata:
Ex quo materies thalamos, primosq́; hymenæos,
Atq; elementa nouus ſenſit diſcordia mundus.

AD DANIELEM RHAINERIVM VERONAE PRAEFECTVM.

RHENERI venerande, vno quo ſoſpite, nondum
Iuſtitia, & virtus terris antiqua receſsit,
Multa quidem monumenta tuis ſub faſcibus Vrbis,
Multa cadunt antiqua piorum & templa Deorum,
Et Bromij vites, & amicæ pacis oliuæ.
Verum hæc ex vrbis re dilabuntur, & ipſi
Vltro etiam ſua ſacra volunt procumbere Diui.
Ah ſaltem antiquo medicorum parcere ritu
Fasq́;, & ſuetus amor pietatis, & inclyta virtus
Magna tui valeant. valeant hoc more vetuſto,
Quo noſtri vixere ataui, vixere parentes,
Te duce venturi longum ſuperare nepotes.
Sanctior hic templis, hic Diuûm eſt ſanctior aris,
Quem neq; tempus edax potuit, nec ſecula tanta,
Non belli rabies, non ipſum infringere ferrum,
Tantum eſt iuſtitiam violari, & fœdera rumpi.
Scilicet & ſacra eſt medicina, vetusq́; Deorum
Inuentum, & ſacri medici, quibus author Apollo:
Qui reuocare animas iam caligantibus orci
Faucibus impoſitas ad charæ munera vitæ,
Aetheriosq́; hauſtus, & dulcia lumina poſſunt:
Qui genus innocuum, vitæq́; ad publica nati
Commoda, diuinas tantum didicere per artes
Exercere æuum, atq; humanæ præeſſe ſaluti.
Hos æquum eſt te præcipue longeq́; tueri
Rheneri ante alios, idem cui ceſsit Apollo
Ipſe ſuas artes, & munera nobilis oti:
Quemq́; domos Diuûm docuit, perq́; omnia duxit
Sydera: quem graio inſignem latioq́; cothurno
Secretas dedit Aonidum percurrere ſyluas,

Et calamos, citharamq; humeris suspendit eburnam.
Idem te dulces Sophiæ deduxit ad hortos,
Hortos, quos ver perpetuum, quos aura fauoni
Semper alit, semper cœlesti nectare pascit.
Salue magne parens, qui tot virtutibus auctus
Vrbem iustitia, & diuis in pace secundis
Egregiam moderare, Athesis qua flumine pulchro
Labitur, & placido secat arua virentia cursu.
Tu quoq; magna virûm genitrix vrbs inclyta salue,
Cura Deûm VERONA, tui cessere labores,
Aerumnæq; graues, atq; horrida Martis imago,
Sanguinis & væsana sitis, & tristis erinnys.
Barbara iam cessit rabies, & in alpibus atrox
Sæuitiam miles, gelidumq; exercet ad Albim.
Iam duros nimium seruitus, & fera iussa
Dessuemus perferre, vllos non iam vrbe Tyrannos
Conspicimus, sed te Rheneri maxime, sed te
Magne pater: vno tandem quo sospite, nobis
Iam bona libertas redijt, pacemq; per agros
Læta Ceres, Bacchiq; chorus comitantur ouantes.
Gaudete, ò quicunque boni speratis agrestes,
Quorum amor est sobolis, studiumq; nepotibus arua
Incolere, & paruas vlmis attollere vites.
Tempus io, nunc tempus adest, quo secula parcæ
Aurea nent, tandem quæ nunc te præside læta
Incipiunt: sed erunt nobis tunc maxima, quum te
Insignem sceptro Venetûm sanctaq; thiara
Regna salutabunt terris diffusa, tuumq;
Quà Sol exoriens visit, quà deserit orbem
Occiduus, late clarum feret Adria nomen.

AD IOAN. MATHAEVM GIBERTVM Episcopum Veronensem.

ILLE tuus GIBERTE, sacras, qui in montibus aras
Melsineis tibi constituit, qui teq;, tuumq;
Per nemus omne canit, perq; omnia littora nomen,
Hæc enata suis mittit tibi poma sub hortis
Aurea, quæ quondam Medorum è finibus Atlas

Transtulit, & magno seruabat tuta Dracone:
Mox victor sacra expolians pomaria Perseus,
Dum leuibus nostrum talaribus aëra tranat,
Donauit Charitæ Benaci ad flumina Nymphæ.
Insuper hos Giberte tibi dat munera pisces,
Qui quondam Hetrusci nautæ, nostraq; fuere
Effigie, nunc Benaci sub gurgite nantes
Cœrula conuerrunt sinuatis æquora caudis.
Quod si forte iuuat tanti miracula facti,
Atq; hominum quondam versas audire figuras,
Ipse eadem, Saloi quæ quondam ad littora BATTVS,
BATTVS amor Dryadum cecinit, mihi rettulit Aegon.
Forte senex Cretæ patrijs Saturnus ab oris
Ab Ioue depulsus, regnum sedesq; quietas
Quærebat latio in magno, fataliaq; arua:
Iamq; diem medio Sol inclinabat ab axe,
Quum fessus, longaq; via siccatus & æstu,
Ad vada Benaci viridi prospectat in herba
Vescentes nautas, & puri grandia Bacchi
Pocula miscentes: placido quos ore salutans,
Ecquis ait, vestrum pueri succurrit egenti,
Defessoq; seni? quis pocula parua ministrat,
Extinguitq; sitim? poscenti illudere Nautæ,
Et ridere senem. quis enim præsentibus vndis
Possit habere sitim? en flumine largius illo
Ebiberis, gelidaq; æstum solabere lympha.
Illusus Deus immissis in flumina palmis
Haurit aquas, pronusq; bibit: tum versus ad illas
Remigio cautes, quæ fluctibus vndiq; circum
Clauduntur, medijsq; iacet parua insula in vndis,
Ostenditq; locum: precium gens impia iniquum
Postulat, at pactus senior tamen omnia firmat,
Adiuratq; Deos testes, scanditq; phaselum.
Illi autem, dum naui cita liquida æquora sulcant,
Ignari, quis nam sedeat Deus, Eia age nobis
Fare senex, quonam latebras pro crimine quæris?
An'ne fugam subrepto auro, dominoq; relicto
In loca tuta paras? Sed te tua fata sequuntur
Demens, quem nullæ poterunt seruare latebræ.

Nomine

Nomine Carpus erat, qui tam temeraria verba
Dixerat, ingeminant comites, aurumq; reposcunt,
Proferri subreptum aurum: ni proferat, omne
Vi rapiant, pulsumq; rate in media æquora turbent.
Quos placidus dictis senior demulcet amicis.
Hetrusci nautæ, quæ nunc mens impia suadet
Nec seruare fidem vos, nec meminisse Deorum?
Dicenti iam vis, iam dextra infertur. At ille,
Qui tandem agnosci posset Deus, Impia, dixit,
Gens inimica Deûm, dabitur, quod poscitis, aurum,
Hoc imo sub fonte aurum poscetis auari.
Dixerat. Ast illis veniam poscentibus, & vox
Deficit, et iam se cernunt mutescere, & ora
In rictum latè patulum producta dehiscunt,
In pinnas abiere manus, vestisq; rigescit
In squammas, caudamq; pedes sinuantur in imam.
Qui fuerat subita obductus formidine, mansit
Pallidus ore color, quanquam liuoris iniqui
Indicium suffusa nigris sint corpora guttis.
Carpus aquas primus, numen qui læsit, in amplas
Se primus dedit, & fundo sub condidit imo.
Inde alij celeri sese in media æquora saltu
Præcipitant, vacuamq; ratem, & sine remige linquunt.
Iam Deus super vnus erat, subit ipse magistri
Munus, & adductis pelagi petit vltima ripis.
Expositus ripa placidus conuersus ad vndas,
Ecquid Io Nymphæ Benacides ista supersit
Nauis, & hunc amnem sacrum male fausta carina,
Et vestras sulcabit aquas? En certe ita & huius
Criminis hoc scopulo semper monumenta manebunt.
Dixit, & in partem rupis conuersa pependit
Cum remis ratis ipsa suis, vbi cernere conchas
Nunc etiam licet, externo quas littore Nautæ
Collectas miseri media imposuere carina.
Ex illo nunc Benaci per littora nantes,
Atq; auri venas fundo pascuntur in imo,
Nunc etiam à primo retinentes nomina Carpo.

AD MARGARITAM VALESIAM Nauariæ Reginam Cæsaris Fregosij nomine.

DVM me Cenomanos inter tenet Itala tellus
Zefrediq; arces, mens autem nescia claudi
Libera trans gelidas Alpes Rhodanumq; vagatur,
Trans Ararim, cœlumq; beatum & Gallica semper
Regna videt, Regemq; suum, tecumq; moratur
Assidue, versatq; tuas sub pectore laudes,
Ecce mihi cælata auro gemmaq; nitenti
Armipotens, galeaq; ferox & Gorgone Pallas
Oblata est, seu fors tulerit, seu fata dedere.
Continuo visa ante oculos effulgere Imago
Magna tui, inq; ipsa micuerunt Pallade, vultus
Virtutesq; tuæ, moresq;, & facta decusq;.
Quippe illam è cunctis sic tu mortalibus vna
Assimilas, sic vna refers, in Pallade vt & tu
Noscare, & Pallas in te. siue illa Minerua
Seu dici Bellona velit, consensus vtrinq;
Est idem, ora, animi, genius, cognataq; virtus.
Iure igitur tibi debetur, tibi conuenit vni
Gemma, aurum, effigiesq; Deæ, siue est Polycleti,
Siue Myronis opus. placeat tibi munus: imago
Est tua: sit gratus cum munere, muneris author.
Quòd si digressus paulum, & prouectus amore
Pierio, dum me dulces per grandia Musæ
Facta tua, & dum per monumenta Heroica ducunt,
Ipse tuas memorem laudes, quibus æthera ad altum
Scandis, & illa simul referam, per quæ vna Mineruam
Vsq; adeo assimilas, iuuet auscultare canentem,
Si vacat, & solitæ sunt te oblectare camœnæ.
Illa parente Deo Ioue magno, fratre superbit
Gradiuo. tum forte acres in bella phalanges
Si quando exacuit, latè timor occupat vrbes,
Turbati tremuere hostes, ac terga dedere.
Ipsa hastam quatit, atque horrenti gorgone sæuit.
Ante Deam diræ effigies, terrorq;, minæq;

Sanguineæ,

Sanguineæ, & dans terga pauor, visq; impia, & iræ,
Vinclaq;, vindictæq; astant, & mortis imago.
At vero positis armis, atq; ægide dira,
Mollius humanas si demittatur ad artes,
Mansuetosq; vsus, tum dulcia carmina cantat,
Et facilem exercet musam, aut heroica gesta
Describit, numeris'ue orbes metitur & astra.
Sin autem imperijs & maiestatis honore
Gaudeat, æternæ ramis insignis oliuæ
Aut iustas sancit leges, aut iura ministrat,
Aut arces struit, aut medias regina per vrbes
Incedit, matresq; super longe eminet omnes:
Condensi agglomerant altis clamoribus aphri,
Spectatumq; ruunt, arasq; & publica ponunt
Templa Deæ, plausu resonat Tritonia ripa.
Tu pariter magno Gallorum rege, Deoq;
Ac Ioue nata simul, Germano Marte superbis.
Nam Martem quisnam esse neget, seu fortia nudus
Brachia, præualidosq; artus, atq; Herculis armos
Ostendit, Taurumq; vno prostrauerit ictu:
Siue acrem pictisq; armis spectandus & auro
Pressit equum, struxit'ue acies, & victor in hostes,
Ceu torrens, signa atq; viros sternitq; fugatq;:
Fulmineo ve Iouis tonitrus imitatus & arma
Tormento, muros & magnas diruit vrbes?
Te quoq; tantorum comitem, partemq; secundam
Bellorum, si quando acies atq; arma mouenda
Perculsæ tremuere vrbes, horrorq;, pauorq;
It campis, Mars Germanam comitatur ouantem:
Attoniti spectant populi, gaudentq; tueri
Nunc primum, nunc & medium, nunc agmen obire
Postremum, nunc pellere equum, nunc tendere in hostem,
Turbantem cuneos, & abactis agmina signis.
Aßistunt comites circum solertia, & astus,
Et magna audentes animi, & tolerantia dura,
Curaq;, sedulitasq; vigil, spesq; alta, laborq;,
Et Diuûm fauor, & ventis fortuna secundis,
Pone sequens magno graditur victoria plausu.
Nec minus horrenti à bello, partisq; triumphis

Si iuuat ingenij, pacisq; incumbere in artes,
Nunc lauro redimita comas, imitata sorores
Castalias, plectis numeros, & carmina dictas,
Carmina, nec rerum fato subiecta, nec æuo:
Nunc magnos dimensa orbes in templa Deorum
Attollis animos, patrioq; assuescis olympo:
Nunc tua describis vel regum gesta tuorum,
Aut eadem depingis acu. stant curribus altis
Et pater, & proauus, cunctiq; ex ordine reges,
Captiuosq; hostes, & vinctos colla Tyrannos
Ante rotas longis ducunt in templa triumphis:
Ipsa opus & textum stupet immortale Minerua.
Quam vero, ò quam te dicam, quum legibus æquis
Iustitiaq; feros populos frenasq;, regisq;,
Et diuina doces iura, & ciuilia ferre:
Aut arces tollis, aut propugnacula condis:
Aut matres inter medias, populosq; frequentes
Incedis regina. fauor comitatur euntem,
Maiestasq;, pudorq;, tamen qui Pallada possit
Armatam, & Martis gradientem in bella decere.
It dextra pax læta manu, & prætendit oliuam.
Applaudunt Sequani, floresq; & lilia passim
Effundunt, gaudentq; tuas attollere laudes,
Reginamq; Deamq;, salutiferamq; salutant,
Et pace insignem, & bello ferroq; potentem.
Fortunata nimis, magnus quam Cæsar, & omnis
Suspicit exoratq; orbis, cui lumine tellus
Fœlici arridet, totus cui militat æther.
Dijs quanquam visum aspectu tibi debita regna
Paulisper priuare tuo, seu crimine ciues
Id meruere aliquo, seu te tua fata reseruant
Ad maiora, viamq; tuis virtutibus amplam
Expediunt, panduntq;. Etenim iam tempora læta
Illa instant, quum post lacrymas, post publica vota
Te tandem tua regna nouis decorata trophæis
Accipiant, & iusta tibi solennia soluant.
Iam ludi, festiq; dies, iam sacra parantur
Iam placidus ripa gaudet Meniascus amœna:
In templis pueri impubes, mixtæq; puellæ

Sacra

Sacra canent, ortusq; tuos ad sydera tollent:
Vt nascentem vlnis primæ excepere camœnæ,
Melleq;, & Aonio tetigerunt ora liquore:
Vt Charites fouere Deæ, et decus omne dedere:
Vt parua in numerum pedibus cunabula diuæ
Pellentes, manibus nentes fatalia pensa
Grandia concordes cecinerunt fata sorores.
Stabunt ingentes sublatis molibus arcus
Cælati gestisq; tuis, factisq; tuorum.
Supra omnes humeris extans altaq; corona
Frater erit, senosq; ferox ex hoste triumphos
Ducet ouans. mox fortuna congressus iniqua,
Cum dura bellare Dea, et decernere dudum
Cogetur. longe illa euris in bella vocatis
Obijcere aduersos, & toto nubila cælo,
Et casus, et monstra modis minitantia miris
Cernetur: Rex contra animis, et fortibus ausis,
Et virtute noua tandem superare cadentem,
Tendentemq; manus: tum ferro et compede vinctam
Protrahere, et campo captiuam ducere aperto:
Nubila diffugere, et turpi deformia monstra
Victa fuga, vario bello consumpta fameq;
In cæcas latebras obscuraq; tartara condi.
O, mihi si tantum iuuenili in corpore vitæ,
Et tantum det Parca mihi, hæc ventura superstes
Vt videam, comiterq; tuos regina triumphos:
Mox etiam spectare queam et maiora parari.
En erit, en vnquam illa dies, cum Gallica signa
Attolli, et Sequanos compleri milite campos
Conspiciam, fremere arma Rhemos, fremere arma Cadurcos,
Aulercosq;, Heduosq;, et pictis Lingonas hastis?
In medijs regem secum catafracta trahentem
Agmina, sublimem sanctas procedere ad aras,
Per caput et sacram regum de more coronam
Iurantem, et Solymas repetentem debita sceptris
Regna suis: te parte alia fortes Iturisсos,
Andelos, Biturasq; feros in bella mouentem:
Consilijs, tantoq; operi comitemq; ducemq;
Ascitam: nec non tanto sub rege coactam

In

In ferrum ruere Italiam, & socia arma trahentem
Signa sequi. mox ò liceat cœloq; secundo,
Et præsente Deo, tot sese addentibus vna
Prospicere immensum consterni puppibus æquor,
Carmeliq; procul rupes, & littora Iopes
Læta Dei classem, & victricia vela vocare,
Et trepidum Euphratem, & magni tremere hostia Nili.
Tunc ego non alium Martem, mihi Pallada poscam
Non aliam mihi: rex Mauors, tu, maxima Pallas
Sola eris. ò ego tunc gemino sub numine tutus
Per medios hostes videor densosq; maniplos
Victor agi, videorq; mea sub cuspide fractos
Munera magna tibi captiuos ducere reges:
Nec non & spolia ampla tuis addenda triumphis
Iungere, barbaricas vestes, regumq; Thiaras,
Armaq;, migdoniosq; arcus, lyciasq; pharetras:
Cernere & exanimem fuso cum milite portas
Caucaseas atq; hircanos inquirere saltus
Maumethem, & sese extremis occludere bactris.
Hæc, precor, hæc propere eueniant fœlicibus astris,
Si qua fata dabunt, votis si Iuppiter adsit.
Interea, siue hæc te cura & gloria tangit,
Seu pacem Europæ miseræ moliris, & arma
In superûm sæuos hostes auertere tentas,
Magnanimo assistente tuis conatibus ANNA,
ANNA *spectato meritis, cui summa potestas*
Tradita, quo rerum moles onerosa recumbit,
Quicquid agis, si quando animum conuertis ad ipsam
Italiam, neq; enim teneat non hæc quoq; cura,
Tunc dicas, cœlo ante alios mihi fidus in illo est,
Qui nisi pro rege inuigilans noctesq; diesq;
Illic res Italas, & regia munera tractet,
Gallica suspiret regna, & tabescat abesse.
Præterea, Dea bellipotens, quæ munera CAESAR
FREGOSVS, *parua illa quidem, sed congrua mitto,*
Haud ingrata tibi latijs accedat ab oris,
Vna eadem, faciesq; tui, faciesq; Mineruæ.
Quin etiam, quoties Diuam spectare iuuabit,
Te toties spectare puta. Sed, me quoq; tanti

Si

Si facies, si me tali dignabere honore,
Cum memor ipsa mei fueris, tum nomine nostro
Longæuamq; diem, & fœlicia cuncta precata
Diua tuum saluere iube super omnia Martem.

AD FRANCISCVM TVRRIVM VERONENSEM.

TVRRI, si aut mihi villa & lar sit lætior, aut tu
Ferre domum tenuem possis, paruosq; penates
Vrbe procul ruri sese abscondentis amici,
Quantum ego te his mecum CAPHIIS in montibus optē.
Montibus his, vbi, si querulæ nemora alta cicadæ
Non rumpant, equidem vix norim æstatis adesse
Tempora, tam leni mitescit Iulius aura.
Sed quid, si est angusta domus, dum puluere & omni
Munda situ: dum sit nullo turbata tumultu,
Nescia curarum, nullius conscia culpæ:
Alta vbi per totum sit pax, & amica camœnis
Ocia, & integri per magna silentia somni?
Quid refert, alius minio laquearia rubra
Si inspicere, ipse velim fuligine nigra videre?
Si non deiectum cœlo Iouis igne Typhoëa
Terrigenasq; alios, spirantia signa, videbis
Admirans opus æterni memorabile IVLI,
At bona libertas aderit, quæ rura beata
Præcipue insequitur, simplexq; incedit & exlex.
Hîc tibi, si paulo digitus sit inunctior, aut si
Potanti insonuit cyathus, vel si pede vtroq;
Non steteris, nemo obijciet, nemoq; sedentem
Arguet, hoc illi si fors super incubuit crus.
Stare, sedere, esse ex libito, & potare licebit.
Forsitan &, mihi quid vitæ, quid sit studiorum,
Nosse optas, quò vel damnes, vel singula laudes.
Mane uenit, iuuat Auroram Solemq; videre
Nascentem, qui non alio consurgit eoo
Pulchrior, vnde noua lætantur singula luce,

Et Syluæ, ſcopuliq;, & pictis nubibus aër.
Parte alia Benacum alto de colle ſaluto,
Centum cui virides inuergunt flumina nymphæ:
Ipſe ſinu magno genitor magno excipit amne.
Tum iuuat aut ſpectare boues mugitibus alta
Complentes nemora, aut pulſas in paſcua capras.
Præ caper it, cui barba iubat, cui cornua pendent
Intorta, & grandes olido de corpore ſetæ.
Pone gregem reliquum compellit harundine virgo
Vpilio, multo armantur cui balthea fuſo.
Interea natos diſcentes ruſtica amare
Numina, vicini nemoris gelidam voco in vmbram,
Qui libros, qui ſecum horæ ſolatia portent.
Hîc legitur viridiq; thoro, ſaxóue ſedetur
Glandifera ſub Fago, aut Caſtanea hirſuta.
At variæ circùm ſyluis, & frondibus altis
Aſſuetæ ludunt volucres, atq; æthera mulcent.
Tum denſum nemus, atque vmbræ per gramina læta
Ieiunas nos inuitant ſpatiarier horas.
At feſſi hæc inter pueri ſitiuntq́;, dolentq́;
Plus æquo retineri, & iam muſasq́;, librosq́;,
Et Pana, & gelidi pinus odere Lycæi.
Ergo præcurrêre, & aquas, & vina pararunt
Lucenti in vitro, & flores ſparſere nitentes.
Aduenio. primas atro lita mora cruore,
Aut groſſi menſas ineunt, Cors cætera, & hortus
Sufficit. Interea crebro ſonat area pulſu,
Increpitat ſeges, & duri ſub Sole coloni
Alternis terram feriunt, & Adorea flagris.
Fit clamor, reſonat tellus rupesq́; propinquæ,
Et paleæ ſurſum ſtrepitu iactantur inanes:
Læta Ceres alto ridens deſpectat Olympo.
Vmbra diem reliquum, ſomnus, libriq;, viæq;
Producunt, dum ſiccam æſtu Canis excoquit vrbem.
Verum, vbi cœruleis ſerus ſeſe extulit vndis
Veſper, & in Cœlum ſurgentia ſydera vexit,
Vicina è ſpecula, magni admirator olympi,
Alta rupe ſedens natis aſtra omnia monſtro:

Accendoq́;

Accendoq; animos patriæ cœlestis amore.
Illi admirari, & cognoscere sydera discunt
Cæpheaq;, Arctonq;, & seruantem plaustra Bootem.
Hæc ergo præferre vrbi, & contemnere magna
Si possis, quid te teneat, ne tu ocyus ad nos
Accurras? etiam has sedes, hæc limina magnus
NAVGERVS subijt, nec dedignatus adire est
BATTVS amor musarum, ipsum quo tempore primus
Pana, atq; antiquos cecinit telluris amores.
Hîc me etiam desueta Deæ, medicumq;, senemq;
Carmina iusserunt canere, & ridere beato
Illudentem vrbem, & male sani murmura vulgi.
Verum, hæc GIBERTVS ne viderit ipse, caueto:
Ni forsan Bubulone animum, curasq; relaxans
Propter aquam viridi lætus consederit herba
Quà placidus leni descendit Tartarus amne.
Scilicet hîc numeros non aspernatur, & audit
Nos etiam, & nostram, quamuis sit rustica, Musam.
Verum, vbi se sibi restituit, mentemq; recepit
Illam alto intentam cœlo, seu sacra sacerdos
Munera obit, totum seu contemplatur olympum,
Tum supra & musas, & ruris numina supra est,
Vitam agitans Diuûm, Dijs se cœlestibus æquans.

SAcrorum si plena Deo sunt pectora vatum,
Si norunt triplices fata futura Deæ:
Fortunate infans, verus tibi gloria vates
Grandia concordes concinuere Deæ.
Ecce tuo fœlix nasci nouus annus ab ortu
Incipit, atque omen nomine habere tuo.
Cresce cito, magniq; patris mirarier acta
Incipe, & inuicti CAESARIS arma sequi.
Tempus erit, tibi cum partis iam mille trophæis
Et fessi rebus compositis Latij,
Barbaricis captis opibus, Ducibusq; subactis
Multa tibi circum tempora laurus eat.
Tum læta ante tuum stabit victoria templum,
Claudet & aerata lumina ahena sera.

IMpositum quum te pheretro miserande MADRVTI
Cerneret illachrymans Cæsar, circumq; videret
Et spolia, & victis erepta ex hostibus arma,
Et modo victrices iuxta mœrere phalanges,
Quantum (inquit) tua Mors nostris inimica triumphis
Lætitiæ, decorisq; adimit, spes quanta futuri
Tecum ALIPRANDE cadit. Sed nō tua viuida virtus,
Vt te hunc aspicerem, tua non promiserat ætas:
Sed fore, qui Solymis mecum atq; oriente subacto,
Barbaricis regum spolijs & mille trophæis
Olim magna tui decorares templa Tridenti.
Inuidit mors tanta tibi. Vos nobile corpus
Ferte Ducis vestri iuuenes, & reddite matri
Exanimi: sed & hæc miseræ solatia ferte,
Se tantum peperisse virum, qui Cæsaris vsq;
Et comes, & benegestarum pars maxima rerum,
Cæsaris ex animo nullo delebitur æuo.

DVm Medica MONTANE doces ope vincere fata,
Et Lachesi inuita viuere posse diu,
Lethæo indignans presßit te parca sopore,
Et secuit vitæ grandia fila tuæ.
Sic, animas & tu Asclepi dum subtrahis orco,
Te quoque sæuorum perdidit ira Deûm.

AD ALEXAND. FARNESIVM Cardinalem amplißimum.

PRiscæ virtutis, Romani & sanguinis hæres
FARNESI, quoniam nec Dij munuscula læta
Despiciunt, hominum spicas, ac serta rosarum,
Libaq;, & exigui deuotum thuris honorem:
Tu quoq; (si mores imitari, ac facta Deorum
Præcipue Heroum est) non dedignabere parua
FRASTORI quæ dona tui natusq;, paterq;,
Perpetui affectus monimenta, ac pignora mittunt.
Hos tibi patre Lyco, Scylla genitrice gemellos

Dat

Dat natus sua dona canes. Scyllæ inclita origo
A Nilo est: Lycus à magno descendit Araxe.
Qui quondam Euganeas transmissi munus ad oras,
Præstabant cunctis, siue aprum figere morsu
Esset opus, rapidum cursu seu vincere ceruum.
Horum igitur sobolem natus tibi ab vbere matris
Nutriijt ablatam, & nostris exercuit aruis
Venatu assiduo, & vires durante labore,
Nostrorum famam nemorum, geminumq; ferarum
Terrorem, nunc ille tibi quam mittit habendam,
Romanis eadem in campis si forte sequetur
Gloria, & ignota fors in regione iuuabit.
At genitor, nati cum munere, carmina mittit
Hæc tibi: quæ, quanquam tristi fugiente senecta
Lætitias cantusq;, tamen voluere camœnæ
In te vnum, Dominæq; mei, nimiumq; potentes,
Vt canerem, musaq; canes comitarer amica.
Ergo tot rerum curis, ac pondere tanto,
Quo premeris, dum rem Romanam, ac publica curas,
Siquando defessum animum, mentemq; remittes
Liber, & ad dulces poteris te vertere musas,
Hæc quoq; nostra leges: ea si dignabere tanti,
Inter Romanas vt eant spectanda camœnas.
Quod si etiam recreare animum corpusq; iuuabit
Venatu, & latos saltus ac densa ferarum
Lustra fatigare, & capreas agitare fugaces,
Tum canibus miscere tuis, tecumq; vocare
Ne pigeat nato missos. hirsutior ille
Cuncta niger, tantum pedibusq; & gutture canus,
Non inuitus herum Tyberonis voce sequetur.
Ast Athiso (nanque hoc alter de flumine nostro
Nomen habet) nec cursu impar, nec dente minaci
Segnior, anguineo suffusus terga colore,
Frontem albo pictus discrimine, pictus & albo
Ceruicem, caudamq; imam, pectusq;, pedesq;,
Addictus lateri nunquam discedet herili:
Tantus amor domini: nisi forte cupidine prædæ
Conspectæ impatiens etiam retinacula frangat.
Hîc tu, vel pulchro Calaï, vel Tyndaridi alto

Polluci

Polluci ſimilis, ſyluas latratibus omnes
Complebis, rupesq; hominum clamoribus altas,
Vectus equo hæmonio, & fulgenti clarus in oſtro.
Attonitæ viſu diſcent nemora inter amare
Rusticæ Hamadriades, diſcetis amare Dianæ
Inſuetæ comites: volucri ſed concitus ille
Fertur equo, veſtrosq; aliò deportat amores,
Inſequiturq; feras. ah ne illum accenſa cupido
Venandi, excitos ſyluis impellat in Vrſos:
Ne in ſæuos impellat apros: tibi cura, Dione
Aeneadum genitrix, ſit custodire nepotem,
Et iuuenem ilicea defeſſum ſiſtere in vmbra.
Sat ſyluis animoq; datum eſt: illum ſua Roma
Poſcit, et expectat lati res publica mundi.
I ſpes magna vrbis, rebusq; vocantibus adſis.
Interea, quando mihi Diuus habebere ſemper,
Ipſe tibi CAPHIIS ſacras in montibus aras
Inſtituam, qua ſe ſummo de vertice collis
Tollit, et æquatum Benaci proſpicit æquor,
Et virides olea ripas, patriamq; Catulli.
Hîc tibi ſolennemq; diem, et renouanda quotannis
Sacra, tuo statuam ſemper de nomine dicta.
Tunc roſa, tunc violæ, tunc purpurei hyacinthi,
Verbenæq; ſenem deceant, tunc texere flores,
Et viridem cano capiti impoſuiſſe cororam,
Lætitiaq; diem et multo producere Baccho,
Fallentem ſenium, et curas de corde fugantem.
Forſitan et muſarum aliqua, et tibi fautor Apollo
Plectra mihi, citharamq; dabit: Deus ipſe canentem
Perq; tuos annos, perq; acta illuſtria ducet.
Infanti vt prima impellens cunabula Pallas
Adcecinit cantu graio, cantuq; latino,
Scilicet et fari lingua aſſuefecit vtraq;.
Vt puerum aonio perfuſum labra liquore,
Per dulces muſarum hortos et amœna vireta
Perduxit, nunc Vranie, nunc Calliopea,
Nunc Clio monſtrante viam, nullaq; ſororum
Non donante roſas, et ſerta virentia lauro.
Tum mores animumq; dedit, ſenſumq; ſenilem,

Atq; vrbem regere, ac sacro splendere galero.
Nec iam Roma capit, sed lata in regna vocatum
Ad pacem Europæ, non te maria alta fatigant,
Non iuga, non toties superatis nubibus alpes.
Te pœninæ arces, celerem te Norica saxa
Spectarunt rapido montana per ardua cursu,
Quantum Sol cœli, tantum telluris obire
Matre Dea comitante, & iter monstrante nepoti.
Nec satis hæc: maiora vrgent. Germania nuper
Grata Deo, nunc ingenijs elata superbis
Detrectare iugum Imperij, & se opponere patrum
Sanctorum placitis, & sacris legibus audet:
Nec iam Pontificum, nec iam vllos Cæsaris audit
Infœlix monitus, sed læuo numine Diuûm
Arma parat: socium Cæsar te poscit in hostes,
Pro sceptro Imperij, pro relligione Deorum.
Tunc primum stupidæ gentes videre latinæ
Te, FRATREMQ. tuum patria virtute, animisq;
Inuictis pariter, res duri & munera belli
Tractantes: gemini quales duxisse feruntur
Tyndaridæ pulchri graias in bella cohortes.
Tunc primum Romana acies, antiquaq; virtus
Visa fuit: Ducibus tantis Mauortia pubes
Magnanimi Aeneadæ, memores virtutis auitæ
Bella cient: Italo pleni iam milite campi
Densantur: iam procedunt longo ordine signa
Sublata in ventos, lateq; inimica minantur.
Nec mora, iam summis Romanus miles, & arma
Alpibus apparent: concussæ motibus illæ
Fuderunt gemitus, longe vagus audijt Oenus,
Obriguitq; gelu: riguerunt flumina Rheni,
Et pauidus fluxit demissis cornibus Ister.
Romanum ad nomen planxerunt pectora matres,
Charaq; in hercinias traxerunt pignora syluas.
Sed quò me rapitis musæ? quid facta reuoluo
FARNESI? Maiora animo iam concipe, teq;
Impauidum, inuictumq;, alijs accinge triumphis.

Adiu-

AD IVLIVM III.
Pontificem Maximum.

MAxime Diuini paſtor gregis inclyte VLI,
In terris cui ſumma vni eſt conceſſa poteſtas,
Sceptra viceſq́; Dei gerere, & regna infera ditis,
Cœlorumq́; fores aperire, & claudere poſſe:
Si tu, dum magnæ Italiæ, dum proſpicis omni
Europæ, & vaſta mundi ſub mole laboras,
Pauliſper potes à tantis ſecedere curis,
Et potes agreſtes paſtorum audire camœnas,
Nunc aures adhibe placidas mihi. Nanque ego, quæ Pan,
Pan magnus cecinit noſtros ventura ſub annos,
Nunc referam, tua magne pater pars maxima quorum eſt,
Cuius ab auſpicijs Parcæ noua ſæcula voluunt.
Nec te pœniteat paſtorem audire canentem,
Quando etiam Admeti tauros formoſus Apollo
Pauit ad Amphryſi ripas, tenuiq́; cicuta
Non puduit cantare Deum ſub tegmine acerno:
Et veneri dilectus oues ductauit Adonis.
Scilicet & tu etiam poſt grandia nomina paſtor
Diceris, atq; hoc in primis cognomine gaudes,
Et pecudes curare ſoles, pecudumq́; magiſtros.
Forte ego, dum medio terras Sol excoquit æſtu,
Ipſe Sueſſani paſtor puer Incola campi
Ducebam paſtas viridi de valle capellas
In nemorum ſecreta, vmbras & frigora quærens,
Qua placidus curſu deſcendit in æquora Lyris.
Eſt lucus, priſci quem ſacrauere latini
Syluano: in cuius medio denſa ilice cinctum
Eſt pratum, agreſtes vbi Dij perſæpe videri
Audiriq; ſolent: hîc Capripedes Satyriſcos
Paſtorumq́; manum iunctis per mutua palmis
In girum carere, & lætas agitare choreas
Inuenio ad[illegible]ans. medius P[illegible]agnus ouantem
Ad calamos, cantuſq́; regit ducitq; coronam.
Dumq́; Deus canit ipſe, ſilet tum cætera pubes.

Dum

Dum silet ille, alij Thyasos, cantusq;, sequentes
Instaurant, repetuntq; Dei postrema canentis.
Ingeminat postrema nemus, respondet & Echo.
Tum me resp[illegible]ns, mihi sanguine pro[illegible]imus Acmon,
Acmon aquinatis pastor gregis, huc p[illegible] inquit,
Huc ades ò Neore, & te his a[illegible] choreis:
Aut, spectare [illegible]us si te iuuat, aggere ab illo
Prospice, dum saturæ sua ducant ocia capræ.
Cui ego. [illegible]us iuuet hoc de cespite vestros
Spectantem lusus, molli requiescere in herba.
Et tum forte Deus buccas sandice rubentes
Inflans, & picea frontem præcinctus acuta,
Ad calamos circumsiliens, hæc carmina cantu
Fatidico insanus lata[illegible]bat ad auras.
Dicite Io Satyrisci, & Io geminate coloni,
Aurea fœlici nas[illegible]r secula mundo.
Excipiunt Iuuenes, iterat nemus, assonat Echo,
Aurea fœlici nascuntur secula mundo.
Tum sequitur Deus. ante tamen rex magnus Olympi
Bellumq;, horribilemq; famem, diramq; flagellis
Armatam Alecto è tenebris, & faucibus Orci
Immittet terris, genus vt mortale coërcens
Castiget, fraudesq; hominum, fastusq; superbos,
Et luxus, & spes miseras, & gaudia vana:
Dum tandem sese, atq; Deos cognoscere discant.
Mox tantum expectatum illud, quod carmine [illegible]cro
Tot vates cecinere pij, fœlicibus astris
Adueniet tempus, quo Mons ille arduus, ille
Mons ingens, sublime caput super omnia tollat
Culmina, sydereum qui vertice tangat Olympum:
Quò neque vis ventorum adeat, non fulminis ignes.
Dicite Io Satyrisci, & Io geminate coloni.
Aurea fœlici nascuntur secula mundo.
Hoc in Monte, Dei pecudes pascentur & Agni,
Graminis æterni pingues, & velleris aurei.
Exilient & aquæ viuæ, quibus vbera capræ
Grandia distendant, distendant vbera vaccæ.

Non malus hîc ſerpens, non noxia creuerit herba,
Non ſentes, ſterilis'ue filix, non frigida Taxus,
Sed bis lecta ſeges, ſed bis grauis vua racemis:
Corticibusq; cauæ ſudabunt balſama pinus.
Hinc magnis præ[illegible]tem animis, & fortibus auſis
Fortunata nimis paſtorem hæc ſecula habe bunt,
Qui virtute regat pop[illegible]s, & legibus æqui:
Diuinas qui impinguet oues, & paſcua latè
Extendat, pecudesq; ipſas, & ouilia ſeruet.
Hîc primum diram Alecto, & Cocytia monſtra
Caucaſea ærata religabit rupe catena.
Inde famem miſeram è latio, populisq; Deorum
Pellet in hoſtiles gentes, & barbara regna.
Tum læta [illegible]bertas, ſegetumq; onerata maniplis
Alma C[illegible]es Italas ſpicis venerabitur aras:
Quam circum pueri ſalient, & ruſtica pubes,
Ridentesq; iocos, incomptaq; carmina dicent.
At noti muſis Damones & Alpheſibœi
Vota patri magno, laudesq; & ſacra canentes
Aeternis illum numeris ad ſydera tollent,
Heroemq;, Deumq;, ſalutiferumq; vocabunt.
Dicite Io Satyriſci, & Io geminate coloni.
Aurea fœlici naſcuntur ſecula mundo.
Ille animum mox ad pacem, & diſcordia regum
Pectora conuertet, ſanctisq; hortatibus iras,
Atque odia, et cæcos regnorum et laudis amores,
Horrendamq; ſitim cædis, fuſiq; cruoris
Sedabit, pelletq; feri mala ſemina belli.
Tum Pax alma fer[illegible]nos fœlicis oliuæ,
Atq; Amor, et iunctis pariter Concordia dextris,
Et Genius comitum, et generis Hymenæus [illegible]ator
Inuiſent latè populos, Latijq; per arua
Lætitiam, riſusq; ferent: tum iuſta cupido
Bellorum, piaq; arma, Dei vertentur in hoſtes.
Iam video auguſtis latè plena æquora velis
Feruere, iam trepidare vagi ſeptem oſtia Nili,
Euphratemq;, Tygrimq; ſuo ſe condere in amne.

Iam nec Bactra ipsum capiunt, non India tota
Maumetem fugientem, ipsum non caucasus ingens;
Non qui tot syluas, iuga tot comprendit Imaus.
Dicite Io Satyrisci, et Io geminate coloni.
Aurea fœlici nascuntur secula mundo.
Quæ nam, quæ properant tantæ per cœrula puppes
Deuotæ ad Tyberim, magnæq; ad mœnia Romæ,
Ceu densæ ad nidos latum per inane columbæ?
Agnosco gentem innoc , numerumq; beatum,
Fœlices animas, fatis al origine prima
Dilectas, quæ cœlo olim, Diuisq; fruantur.
En iam sanctam vrbem, iam septem in collibus aras
Impositas, summiq; pedes Pastoris adorant.
Hos inter, video, et nostri longa æquora sulcant
Arcades, Italiamq; petunt, fataliaq; arua
Arcades. ò Soli quondam cantare periti
Pastores, quos iustitia è tellure recedens
Postremos liquit, nunc rursus læta reuisit.
O sancti properate, vocat Deus æthere ab alto:
Vos alius iam grex, aliudq; expectat ouile.
Quin venit illa dies, quum nos quoq; Menala nostra,
Arcadiamq; omnem, qua immani à gente repulsi
Fugimus in latium, longo post tempore tandem
Visamus, dulcemq; auram. ò Placidissime Peneu,
O Ladon, vos ò gelidi pineta Lycæi
Quando ego per vestros meditabor carmina lucos,
Menalios quando recinet mea tibia versus?
Menalus auritas, dantesq; oracula quercus
Semper habet, semper doctas ille audit auenas
Concipe Menalios mea Tibia, concipe versus.
Talia cantabat memorans Pan magnus: at ACMON
Hæc referes puer, inquit, et hoc tibi munus habeto
Nunc paruum, ventura dies ma reseruat.
Tum mihi fiscellam dono dedit optimus ACMON,
Dicere et occasus astrorum, dicere et ortus,
Et quid quæq; ferat tellus, quæ commoda Baccho,
Quæ Cereri, quid nam ventos, quid nunciet hymbres,

Quæ tempestatum, cœli quæ signa sereni.
Denique quæ cunctis natura sit indita rebus.
Virtutem in primis & honestum, quemq; docere,
Ac vitij ipse expers, aliena in dicere promptus.
Et iam tempus erat pastum deducere capras.

INCIDENS AD IOAN. BAPTISTAM TVRRIVM VERONENSEM.

ILLA colum exercens saxo consedit aprico,
Læta tepore nouo, & liquefacta Sole pruina:
At iuxta nemore in magno grex pascitur omnis,

Ad eundem.

FRigidus at syluis Aquilo si increuerit, aut si
Hyberni pluuijs descendent nubibus hymbres,
Nos habeat domus, & multo lar luceat igne.
Vpilio ingentem aut fagum, vel scißile robur
Sufficiat, tum vos, claro quando igne soletis
Iuniperi suaues circum diffundere odores,
Et vos palladiæ flammis imponat oliuæ.
Ante focum tibi paruus erit, qui ludat, Iulus,
Blanditias ferat, & nondum constantia verba.
Ipse legam magni tecum monumenta Maronis.
O fortunatos nimium, si fata, quod æui
Nos manet, hac vna dederint producere vitam.

Ad eundem.

IAM veniet ver purpureum, iuuenisq; reuertens
Annus aget Zephyros, & cœlo desuper alto
Deducet pleno genitalia semina cornu:
Vnde hominum genus, & pecudum, vitæq; natantum,
Et pictæ volucres, & amantes rorida plantæ
In Venerem cœco æterni rapiuntur amore.
Gaudete, ò quicunque bonum speratis agrestes,
Quorum amor est sobolis, studiumq; nepotibus arua
Incolere, & paruas vlmis attollere vites:
Annus Io, nouus annus adest: mutatur & ætas,
Et meliora nouo nascuntur sæcula mundo.

Bella pater procul, & diras Saturnus Erinnes
Arcebit caro è latio, ac sub tartara mittet.
Tum lethum, & cæcus furor, & væsana cupido
Perpetuis extra terras religata cathenis
Persoluent pœnas scelerum: at pax alta per omnem
Italiam magno populos sub Cæsare viset.
Ille autem insignis spolijs, & mille trophæis
Instituet festos alta ad capitolia ludos.
Stabit onusta in[illegible]s, tarpæi ad limina templi
Quercus honore sacra, & prænuncia temporis aurei.
Tum vescæ glandes, tum terra sponte ferente
Omnia: comparibus disiunget colla iuuencis
Agricola, & rudibus mirabitur hordea sulcis
Sponte adolere sua, & nullo frumenta colono
Vndantem lætis segetem flauescere campis.
Noctibus in syluas & mollia prata serenis
Aethereo dulcem commixtum nectare rorem
Sudabit cœlum: tenera qui lectus ab herba
Mortales saturat mensa dapibusq; Deorum.
Salue magne Tybri, & vos natæ Tybride nymphæ,
Tuq; senex pater Eridane, & qui flumine tusco
Benace in nostro placidus perlaberis agro.
Tuq; Athesis, cunctiq; amnes saluete latini,
Dijq; omnes magnæ Hesperiæ, qui sæcula soli
Aurea Saturni primo meministis ab æuo:
Quum sæpes vel limes adhuc communibus agris
Non foret, aut vlli variar[illegible]nt iugera sulci,
Sponte sua sed terra fe[illegible]: daret omnia, & ipsæ
Præberent dulci victum de robore glandes.

Incidens ad eundem.

QVarum pars brumæ impatiens, & condita terræ
Expectat ver egelidum, flatusq; fauoni:
Pars passura hyemem, læta ab radice virescit,
Emittitq; comam, siculumq; atq; altera beta,
Atq; ari virides, & odoriferæ calaminthæ,
Atq; olus, atq; rumex, & salsi gramina Crithmi.
Quas inter suaues mollesq; aspirat odores

Nunc, decus hortorum, menta; at, si vera loquuntur,
Nympharum quondam pulcherrima graiugenarum.
Tum iuuat & frondes Apij, & sisymbria læta,
Intubaq;, & toto florentes frigore soncos
Incolere, atq; hortis aquilonem arcere nocentem.
Nox venit, & pastæ redeunt ad tecta capellæ.
Præ caper it, cui barba iubat, cui cornua pendent
Intorta, & grandes olido de corpore setæ.
Pone gregem reliquum compellit arundine virgo
Vpilio, multo armantur cui balthea fuso.
At mater longæua, igni dum braßica feruet,
Mulctra effert, grauidoq; recens lac vbere mulget.
Rusticus interea pinguis collector oliuæ,
Interea & validus prima de nocte bubulcus
Aduenere domum: congesta tum focus orno
Ingenti, aut fago, vel fragmine roboris, ardet.
Tolluntur lætæ flammæ, lateq; relucent.

Aliud incidens ad eundem.

AT nemora, & liquidis manantia fontibus arua,
Et placidus myrteta inter, laurosq; virentes
Vicinus nitido Benacus labitur amne.
At focus, & circùm pueri vernæq; canentes,
Dum cœna vndanti coquitur syluestris aheno,
Grandiaq; exurunt crepitantes robora flammæ,
Suspensæ è summis pendent laquearibus vuæ,
Malaq;, castaneæq;, & passo fistula ventre.
Hyberna de nocte, boum stabula alta petuntur.
Vnà omnes matresq;, viriq;, omnisq; iuuentus
Insomnem exercent noctem: pars pensa fatigat:
Pars texit teneros amerino vimine quallos:
Atq; anus hîc aliqua interea, dum vellera carpit,
Et teretem tremulo propellit pollice fusum,
Languentis oculos fabella fallit inani.

Aliud.

MAne domi validos pluuia vt conclusit agrestes,
Cæditur iliceo distenta sagimine porca.
Læta domus. tum sollicita in farcimine mater

Pingue

Pingue suis niueum, & dissecti frustra cerebri,
Et niueum lac purpureo cum sanguine miscet.
Tum semen maratri, atq; arentis gramina tymbræ
Adijcit, inspersoq; coli sale concaua complet.

BATTVS amor Dryadũ defunctum pastor IOLAM
Flebat. eum fontes, Alpinaq; numina circum,
Sarcaq;, pumiceoq; sedens Benacus ab antro
Mœrentem lacrymis consolabantur obortis.
Ille autem nulla accipiens solamina, tantum
Deserta sub rupe, in littoribus Benaci,
Talia nequicquam surdas iactabat ad vndas.
Immites Diui, & crudeles vos quoq; Parcæ,
Crudeles nimium Parcæ. Vos ibitis amnes,
Aëreæ stabunt rupes: nusquam amplius ipse
His terris, nunquam hoc cœlo agnoscetur Iolas.
Vt cecidit? semel in pratis vt purpureus flos,
Quem tetigit vel hyems, vel iniquo Sirius astro.
Currite iam fluuiorum vndæ, & producite vitam,
Et rupes durate: tamen non alter Iolas
Hos pecus in montes, non hæc ad flumina ducet.

AD M. ANTONIVM FLAMINIVM & Galeatium Florimontium.

DVM vos fatidicos vates, arcanaq; sensa
Voluitis, atq; animum cœlesti nectare alentes,
Alloquijs, magnoq; Dei consuescitis ori
Fœlices Duce Gibberto, Campense magistro:
Quid dicam miserum me agere, & quam ducere vitam
Irrequietum animi, & quærentem indagine vana
Naturam semper fugientem: quæ se vbi paulum
Ostendit mihi, mox facies in mille repente,
Ceu Proteus, conuersa sequentem eludit, & angit
Mœrentem senijq; horas, cassumq; laborem?
Nuper enim tenues species, simulachraq; rerum,

Quæ fluere ex ipsis dicuntur, perq; meare
Omnia, dum sector meditans, tacitusq; requiro
Auia syluarum, & secreta silentia solus,
Cognoui tamen his spectris illudier ipsis:
Vt sensus feriant nostros, semperq; lacessant,
Perq; fores, caulasq; animæ ludantq;, meentq;,
Ac remeent, ipsamq; nec inter somnia linquant.
Ergo hoc elusum studio, fessumq; labore
Tandem me miserata suos abduxit in hortos
Musa memor, tetricumq; animum somno, atq; quiete
Curauit, numerisq; & blando carmine fouit.
Tum mihi. quo tandem ò semper mortalia quærens
Hanc colere vsque voles terram? nunquám ne relinques
Has tenebras, nunquam'ne in lucem lumina tolles?
An nescis, quæcunq; hic sunt, quæ hac nocte teguntur,
Omnia res prorsus veras non esse, sed vmbras,
Aut specula, vnde ad nos aliena elucet imago?
Terra quidem, & maria alta, atque his circunfluus aër,
Et quæ consistunt ex ijs, hæc omnia tenues
Sunt vmbræ, humanos quæ tanquam somnia quædam
Pertingunt animos, fallaci & imagine ludunt,
Nunquam eadem, fluxu semper variata perenni.
Sol autem, Lunæq; globus, fulgentiaq; astra
Cætera, sint quamuis meliori prædita vita,
Et donata æuo immortali, hæc ipsa tamen sunt
Aeterni specula: in quæ animus, qui est inde profectus,
Inspiciens, patriæ quodam quasi tactus amore
Ardescit. sed enim, quoniam hîc non perstat, at vltra
Nescio, quid sequitur auens, tacitusq; requirit,
Nosse licet * ipsum consistere verum
Non finem: verum esse aliud quid, cuius imago
Splendet in ijs: quod per se ipsum est, & principium esse
Omnibus æternum, ante omnem numerumq;, diemq;.
In quo alium Solem, atq; aliam splendescere Lunam
Aspicias, aliosq; orbes, alia astra manere,
Terramq;, fluuiosq; alios, atque aëra, & ignem,
Et nemora, atque alijs errare animalia Syluis:

Deniq;

Deniq; cuncta alia cernas vegetantia vita.
Ergo, vmbras cum iam satis, & specula illa, superq;
Spectaris, longa iandudum in nocte pererrans,
Fas tandem lucem, atq; ipsum perquirere verum.
Quod quoniam longe seiunctum est corpore ab omni,
Nec nexus habet, aut affinem sensibus vllis
Naturam, scito esse animum tibi dissociandum
Corpore, purgandumq; omni contage recepta,
Terrena labe, et mortalis luminis haustu:
Quærendæq; aliæ syluæ, callesq; tenendi
Sunt alij, meliorq;, Deum quæ semita monstrat.
Hæc musa. ò si te comitem dent rura beata
Bardolena mihi, ò qui nos propter amœnum
Benacum viridi syluis in littore sistat:
Atq; olea, lauroq; tegat, detq; abdita vatum
Sensa, et vtranq; Dei præceptam euoluere legem.
Rura, oro, Gibberte tuo benacea vati
Da, viridesq; oleas, et multa protege lauro.
Ille tuas laudes primum canet, et tua facta
Inclyta Mœonijs numeris ad sydera tollet.
Vt puerum mirata sacro cum Tybride Roma
Ante annos meritis titulis et honoribus auxit.
Vt res Romana, et sacrorum tradita iussu
Pontificum tibi summa in te vno sæpe resedit.
Vt septem fremuere nouis applausibus arces.
Macte animis, macte ingenio, tu traijcis æquor
Barbaricum, et ferro reges in bella ruentes
Alloquijs frenas, et cœptos ore tumultus,
Armaq;, et hostiles animos, et prælia sedas:
Fœdera, amicitiasq; feris, pacemq; reportas
Italiæ, populisq; Dei. nec te tamen ingens
Terra capit. toto iuuenem tot plausibus orbe
Exceptum, tua te pietas, tua maxima virtus
In cœlum vehit, et terræ dat spernere honores:
Dat contemnere opes, vniq; incumbere olympo,
Ac solis Diuorum epulis, et nectare pasci.
Hæc vbi perpetuo cantauit carmine, et omnes

Respondent

Reſpondent latè rupes. tunc concitus œſtro
Fatidico, plenusq́; Deo Dauidica vates
Ipſe etiam pater interpres oracula ſoluit,
Dignus, qui ante omnes citharam pertractet eburnam:
Quam quondam Solymæ ſtupuere * * *.

FINIS.

REGISTRVM

✻ A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z
AA BB CC DD EE FF GG HH II KK LL
MM NN OO PP QQ RR SS TT VV XX
YY ZZ AAA BBB CCC DDD EEE
FFF GGG HHH III KKK LLL
MMM NNN OOO PPP QQQ
RRR SSS TTT VVV XXX
YYY ZZZ &&&.

Omnes ſunt duerni preter &&& qui eſt [illegible]

VENETIIS APVD HAEREDES
LVCAEANTONII IVNTAE.
M D L V.

[illegible] per accidens [illegible]

ANDREAE NAVGERII PATRICII VENETI

LVSVS.

Aspice magna Ceres tibi quos semente peracta
Ducimus agrestes, rustica turba, choros.
Tu face, ne nimio semen putrescat ab imbre:
Neu sulcos rapido frigore rumpat hyems.
Neu sterilis surgat sylua infœlicis auenæ:
Et quæcunq; bonis frugibus herba nocet:
Neu terræ prostrata animosi flatibus Euri
Decidat: aut densa grandine læsa seges:
Neu direpta auidæ rapiant frumenta volucres:
Monstráue, quæ terræ plurima sæpe ferunt.
Sed quæ credidimus bene cultis semina campis:
Vberius largo fœnore reddat ager.
Sic erit. interea niuei carchesia lactis
Fundite, & annoso mella liquata mero.
Terq; satas circùm, fœlix eat hostia, fruges:
Cæsaq; mox sanctos corruat ante focos.
Nunc satis hæc. post messem alij reddentur honores:
Et sacras cingent spicea serta comas.

Auræ, quæ leuibus percurritis aëra pennis,
Et strepitis blando per nemora alta sono:
Serta dat hæc vobis: vobis hæc rusticus Idmon
Spargit odorato plena canistra croco.
Vos lenite æstum, & paleas seiungite inanes:
Dum medio fruges ventilat ille die.
Ille tuus Pan montiuage venator Iolas
Suetus in audaces cominus ire feras:
A quo & adhuc rictusq; suum, exuuiasq; leonum
Sacra tibi agrestis munera pinus habet:
Nunc iam annis grauis hæc deuicti cornua cerui
Dedicat, imbelli congrua dona seni.
Cum tamen herculeæ facta inter fortia clauæ
Is quoq; sit laudem visus habere labor.

Tu Diue hæc inter viridis decora illa iuuentæ
Suscipe: né ue illis esse minora puta.

Hanc vitem, multa quæ semper fertilis vua
Haud vnquam domini fallere vota solet:
Nunc etiam large florentem, consecrat ipse
Vineti cultor Damis Iacche tibi.
Tu face Diue tua hæc spem non frustretur: & huius
Exemplo fructum vinea tota ferat.

Longius à pecore errantem per deuia taurum
Dum sequitur nemorum per iuga longa Lycon:
Errantem scopulo capream conspexit ab alto:
Continuo certo deijcit hanc iaculo.
Mox etiam catulos sola sub rupe iacentes
Inuenit: hos Crocali donat habere suæ.
E caprea in viridi statuit conuiuia luco:
Addidit & veteris pocula multa meri.
Quod reliquum est, Pan semicaper cum cornibus ipsis
Suspensum è pinu hac tu tibi tergus habe.

Quod tulit optata tandem de Leucade Thyrsis
Fructum aliquem: has violas dat tibi sancta Venus.
Post sepem hanc sensim obrepens, tria basia sumpsi:
Nil vltra potui: nam propè mater erat.
Nunc violas, sed plena feram si vota: dicabo
Inscriptam hoc myrtum carmine Diua tibi.
Hanc Veneri myrtum Thyrsis, quod amore potitus,
Dedicat, atq; vnà seq; suosq; greges.

Et quercum, & syluam hanc ante omnia Thyrsis amabit:
Et certo feret his annua vota die:
Dum poterit memor esse, quod hac primum ille sub vmbra
Vltima de chara Leucade vota tulit.

Venator celerem mœrens Augona Melampus
Confossum rapido dente ferocis apri:
Hac illi in ripa tumulum, frondente sub vmbra,
Erigit: hoc ipso concidit ille loco.
Non impune quidem prædo sceleratus abiuit:

Procubuit

Procubuit iaculis cæsus & ore canum.
Tu tamen è cunctis canibus præstantior Augon,
Fide Augon, syluis qui modo terror eras:
Tu dilecte iaces. sed ab alta hac fascia pinu
Millusq;, & millo vincula iuncta suo:
Quin decisa feri ceruix tibi pendeat hostis:
Sintq; vnà ex animo signa dolentis heri.

Et gelidus fons est: & nulla salubrior vnda:
Et molli circùm gramine terra viret:
Et ramis arcent soles frondentibus alni:
Et leuis in nullo gratior aura loco est:
Et medio Titan nunc ardentißimus axe est:
Exustusq; graui sydere feruet ager.
Siste viator iter: nimio iam torridus æstu es:
Iam nequeunt laßi longius ire pedes.
Accubitu langorem, æstum aura, vmbraq; virenti,
Perspicuo poteris fonte leuare sitim.

Ante canes omneis pastori charus Amyntæ
Nuper ab illyrico littore missus Hylax,
Dum solitas agit excubias, & septa tuetur:
Nec vigilant socii cætera turba canes:
Qua rapidus se se media inter saxa Timauus
Mergit: & inde iterum prosilit amne nouo:
Ille quidem sæua vitulos tutatus ab vrsa est:
Ipse sed ingenti vulnere cæsus, obit.
Constituit viridi tumulum de cæspite Amyntas:
Hæc voluit raram præmia habere fidem.
Mœsta gemunt armenta: mali furesq;, lupiq;
Extincto hoc sibi iam cuncta licere putant.

Dat Cereri has Teleson spicas, hæc serta Lyeo,
Hæc niuei lactis pocula bina, Pali.
Pro quibus arua Ceres, vites fœcundet Iacchus:
Sufficiat pecori pabula læta Pales.

Cum primum clauso pecus emittetur ouili:
Vrbs mea Leucippe cras adeunda mihi est.
Huc ego venalemq; agnum, centumq;, Chariclo

Ipsa mihi mater quæ dedit, oua fero.
Afferri tibi vis croceos, niueos'ue cothurnos?
An'ne colum, qualem nata Lyconis habet?
Ipse feram quæ grata tibi. tu basia iunge:
Gaudia Leucippe nec mihi grata nega.
Cras, vbi nox aderit, odiosæ elabere matri:
Hasq; inter corylos ad tua dona veni.

Illi in amore pares, vicini cultor agelli
Thyrsis, cumq; suo Thyrside fida Nape.
Ponimus hos tibi Cypri immortales amaranthos:
Liliaq; in sacras serta parata comas:
Scilicet exemplo hoc, nullo delebilis æuo
Floreat æternum fac dea noster amor.
Sit purus, talisq; vtriusq; in pectore candor:
In folijs qualem lilia cana ferunt.
Vtq; duo hi flores serto nectuntur in vno:
Sic animos nectat vna cathena duos.

Candida Niconoe viduæ spes vna Terillæ
Montiuagas iaculo figere certa feras,
Hunc tibi syluipotens arcum Latonia ponit:
Atq; hæc in pharetra condita tela sua.
Illam chara parens tenero sociauit Icasto:
Ignotiq; iubet iura subire thori.
Tu dea, si syluis ægre discedit ab altis:
Si lacrimas cœtus deserit illa tuos:
Tu bona sis, fœlixq; illi: tu numine dextro
Optata lætam fac dea prole domum.

Quæ duo fert collis fœcundi vinitor Acmon
Expressi primum cymbia plena meri:
Hæc auidis musti satyris, mustiq; parenti
Dat iucunde tibi vitis Iacche sator.
Illi illæsa suis linquant vineta rapinis:
Tu tua fac largis auctibus vua fluat.

AD VVLCANVM.

Has Vulcane dicat syluas tibi villicus ACMON:
Tu sacris illas ignibus vre pater.

Crescebant ducta è STATI propagine syluis:
Iamq; erat ipsa bonis frugibus vmbra nocens.
Vre simul syluas: terra simul igne soluta
Fertilior largo fœnore messis eat.
re istas, phrygio nuper mihi consita colle
Fac pater à flammis tuta sit illa tuis.

Iam telas, calathosq;, omnesq; perosa labores,
Quos vitæ quæstus pauperioris habet:
Palladio radium cum templo appenderet Eufro:
Iamq; sequi Venerem constituisset: ait.
Hactenus ò mihi culta vale dea: & hæc tua multi
Instrumenta tibi plena laboris habe.
Iam tua perpessam dudum mala, lenis habebit:
Adiungetq; suo me Cytherea choro.
Nec mirum, quam prætulerit phryx arbiter: à me
Si prælata tibi nunc quoq; Cypris erit.

Dum furit Alcippes forma Nonacrius Almo:
Crudeli demum tabe peresus obit.
Almo capripedi non impar arundine Pani,
Quo nullus nymphis gratior Arcas erat.
Spargite odorato pastores flore sepulchrum:
Et simul infusum lacq; merumq; fluat.
Non iacet ille sub hac (vt vos male creditis) vlmo:
In nemus Idalium transtulit alma Venus.
Hic Veneris pascitq; greges, cantatq;: canentis
Vnà astant charites versibus: astat amor.
Quin etiam hunc Paphij nymphe non vltima cœtus
Deperit: & parilis feruor vtrunq; tenet.
Nimirum fœlix Almo: modo perfida virgo
Aspera sæuitiæ det documenta suæ.
Pastoris pereat succensa informis amore:
Respuat assiduas surdior ille preces.
Præbeat hinc sæuis tam dura exempla puellis:
Formosa vt fastus discat habere modum.

ACON.

Candida nympha olim, & Pani dilecta lyceo
Crinibus, & culto conspicienda sinu:

Nunc vox, flebilibus quæ semper mœsta querelis
Desertos scopulos, deuiaq; antra colis:
Salue Echo officiosa. tibi sub rupe cauata
Ipse ego lanigeri ductor Acon pecoris
Constituam vmbrosum frondenti ex ilice lucum:
Molliaq; ex hœdera serta virente feram.
Tu leuibus allecta modis syluestris auenæ
Excipis è summo carmina nostra iugo:
Tu quoties querimur, duros miserata dolores
Nescio quid tristi flebile voce gemis.
Nec mirum, quod tu lacrimis mouearis amantum:
Perdidit infœlix te quoq; durus amor.
Ah misera, ipsa quidem & strophio subnectis olenti,
Et longa molles excolis arte comas.
Ipse puer cultus, ipse omnes odit amores:
Insequiturq; vagas per iuga summa feras.
Quin humiles addis voces: & verba precantis
Effugit: atq; omnes negligit ille preces.
Siste gradum immitis, non te violenta leæna,
Non curuo sequitur dente timendus aper:
Sed quæ candenti facie, niueisq; papillis
Vel magno posset nympha placere Ioui.
Hæc aget & celeres tecum per saxa lacænas:
Eq; suis tendet retia rara plagis.
Siste gradum immitis, & quas nunc tendis ad vndas
Effuge: causa tuæ fons erit ille necis.
Heu miserande puer, tales ten soluere pœnas.
Ten decuit tam crudelia fata pati?
Magna parens, quæ cuncta leues producis in auras:
Totaq; diuerso germine picta nites:
Quæ passim arboribus, passim surgentibus herbis
Sufficis omnifero larga alimenta sinu:
Excipe languentem puerum, moribundaq; membra:
Aeternumq; tua fac dea viuat ope.
Viuet, & ille vetus zephyro redeunte quotannis
In niueo candor flore perennis erit.
Tu mecum socias Echo coniunge querelas:
Et percussa nouis fletibus antra sonent.
Crudelis Telayra, meos quid spernis amores:
Quid miseras surda despicis aure preces.

Hei

Hei mihi nulla ouium tangit me cura meàrum:
Ex quo me iste tuus perfida torret amor.
It miserum pecus: & seri sub vesperis vmbras,
Per se ipsi redeunt in sua tecta greges.
Nec mihi iam niueo complent mulctralia lacte:
Densaq; permisso vellere terga gerunt.
Quin etiam aucupij studium, quo clarus habebar:
Languenti penitus excidit ex animo.
Ite leues passim syluis impune volucres:
Cuncta nouus nostra è mente fugauit amor.
Ocia agunt pedicæ, & lento lita vimina visco
In tenebris amites, nexaq; lina iacent.

DAMON.

Vos mecum è vitreis nymphæ Naucelides antris,
Vos mecum viridi paulum considite in herba:
Atq; hoc, quem canimus, dignum concedite carmen.
Sic vobis patrias circùm vernantia ripas
Prata, neq; hybernis niuibus viduata, neq; æstu,
Sufficiant varios in serta nitentia flores.
Quis dolor ó syluæ, quæ vos ó [illegible]ata tenebat
Mœstities? quanto squalebant omnia luctu?
Cum ferus è gelidis descenderet alpibus hostis
Assidue: & Latias in prædam verteret oras.
Tum (reor) inuita creuerunt pabula terra:
Inuitæ è densis ceciderunt frondibus vmbræ.
Quippe abigi raptas pecudes, passimq; videbant
Pastorum rapidos tectis inuoluier ignes.
Ipsi etiam hyrcipedes fauni, satyriq; bicornes,
Ipsæ etiam in solos nymphæ fugere recessus:
Et se se ignotis occultauere latebris.
Et furor is fines prope iam peruaserat omnes:
Iamq; fugæ deerat nobis locus: vndiq; sæuos
Cernere erat latis hostes discurrere campis.
Nulla vsquam tam secretis lustra abdita syluis,
Nulla aditu est tam difficili, tamq; inuia rupes:
Quò non sæpe greges subitis incursibus acti
Fessa reclinarint in nudo corpora saxo.
Et tamen hinc etiam crebri eiecere tumultus.
Insuetæq; maris pecudes (miserabile visu)

Qua pelagi medijs iter intercluditur vndis:
Adriacos videre sinus: & littore curuo,
Pro viridi cytiso, pro molli graminis herba,
Et spinis paliuri, & acuta carice pastæ
Potarunt salsas nitidis pro fontibus vndas:
Et sæpe irati timuerunt murmura ponti.
Quod si non nouus ex alto demissus olympo
Hanc cladem nostris deus auertisset ab oris:
Ausonijs esset nullus iam pastor in agris.
Nos miseri patria extorres, rerum omnium egeni
Ah dolor, externas longe erraremus ad vrbes.
Hic nobis dulces saltus, hic pascua nota
Restituit, tutiq; inquit iam pascite tauros:
Iam solitas tuti collo suspendite auenas:
Et desueta diu responsent carmina colles.
Ergo omnes, veluti & Phœbo, Paniq; quotannis
Pastores certis statuent tibi sacra diebus
Magne pater: nostrisq; diu cantabere syluis.
Te rupes, te saxa, cauæ te maxime Iuli
Conualles, nemorumq; frequens iterabit imago.
At vero in nostris quæcunq; in saltibus vsquam
Quercus erit: vt quæq; suos dant tempora flores:
Semper erit varijs ramos innexa coronis:
Inscriptumq; geret fœlici nomine truncum:
Tum quoties pastum expellet: pastas'ue reducet
Nostrum aliquis pecudes: toties id mente reuoluens,
Vt liceat factum esse tuo pater optime ductu:
Nullus erit, qui non libet tibi lacte recenti:
Nullus erit, qui non teneros tibi nutriat agnos.
Quin audire preces nisi dedignabere agrestes:
Tu nostra ante deos in vota vocaberis omnes.
Ipse ego bina tibi solenni altaria ritu
Et geminos sacra è quercu lauroq; virenti
Vicino lucos Nauceli in littore ponam.
Hic ripa paßim in molli viridante sub vmbra,
Vere nouo dum floret ager: dum germinat arbos:
Dum vario resonant volucrum nemora auia cantu:
Annua constituam festis conuiuia ludis.
Ductores pecudum hic omnes, rurisq; coloni
Contendent iaculo, & rapidi certamine cursus

Horridaq;

Horridaq; agresti nudabunt membra palæstra.
Ipse pecu & tenero victor donabitur hœdo.
Præterea dulci cantabit harundine Damon
Carmina, quæ puerum docuit Sebetheius Aegon:
Olim cum procul hinc illis habitaret in oris.
Scilicet vt quondam Aßyrij pastoris amore
Capta dea, & cœlum, & fulgentia sydera linquens,
Omnibus his chari præferret Adonidis ignes.
Fortunate puer tecum formosa Dione,
Vnà tondet oues: vnà ad mulctralia ducit:
Atq; immunda premit cœlestibus vbera palmis.
Dum te complexu teneat, non illa recusat:
Tecum inter pecudes vili requiescere culmo.
At Mars ipse deæ cura tabescit inani.
Fortunate puer, medijs pecus errat in agris:
Tu viridi deiectus in vmbra, aut carmina cantas:
Aut posita in Veneris gremio ceruice recumbis.
Illa tibi amplexus molles, illa oscula iungit:
Charaq; odoratis exornat tempora sertis.
Sed tu nimirum, sed fœlix tu quoq; Damon,
Cui licuit toties Aegonem audire canentem:
Diuiniq; senis sacros ediscere cantus.
Quod mihi magne pater, diuum si fata dedissent.
O quales tibi cantaret mea fistula laudes.
Et quodcunq; tamen fœlix concedet Apollo,
Hoc te vnum canet, hoc vni tibi seruiet omne.
Nec quicquam magis optarim, quàm digna triumphis
Posse tuis: videorq; canens tua maxima facta,
Inferior nullo, non ipso Aegone futurus.
Ipse suo certet mecum si carmine Daphnis:
Ipse suo Daphnis cum carmine victus abibit.
Interea agrestis dignatus sibila cannæ,
Dexter ades nobis: & quæ facis, ocia serua.

Florentes dum forte vagans mea Hyella per hortos
Texit odoratis lilia cana rosis:
Ecce rosas inter latitantem inuenit amorem:
Et simul annexis floribus implicuit.
Luctatur primo: & contra nitentibus alis
Indomitus tentat soluere vincla puer.

Mox

Mox vbi lacteolas, & dignas matre papillas
Vidit, & ora ipsos nata mouere deos:
Impositosq; comæ ambrosios vt sensit odores:
Quosq; legit diti messe beatus Arabs:
I dixit mea, quære nouum tibi mater amorem,
Imperio sedes hæc erit apta meo.

Nox bona, quæ tacitis terras amplexa tenebris
Dulcia iucundæ furta tegis Veneris.
Dum propero in charæ amplexus, & mollia Hyellæ
Oscula: tu nostræ sis comes vna viæ.
Ne ue aliquis nostros poßit deprehendere amores:
Aëra coge atras densius in nebulas.
Gaudia qui credit cuiquam sua: dignus, vt vnquam
Dicier illius nulla puella velit.
Non sola occultanda cauis sunt orgia cistis:
Solá ue Eleusinæ sacra silenda deæ.
Ipse etiam sua celari vult furta Cupido:
Sæpius & pœnas garrula lingua dedit.
Vna meos, quos & miserata est, nouit amores
Officijs nutrix cognita fida suis.
Hæc quæ me foribus vigilans expectat in ipsis:
Inq; sinum dominæ sedula ducit anus.
Hanc præter, tu sancta, latent qua cuncta, silentq;,
Tu dea sis flammæ conscia sola meæ:
Quæq; libens astat nostrorum testis amorum
Nobiscum tota nocte lucerna vigil.

Iam tristi canos glacie concreta capillos
Afflatu tepidi fugit hyems Zephyri.
Iam nitidum os ver molle auras in luminis audet
Proferre: & teneros ferre per arua pedes:
Tempora diuersis tollens halantia sertis
Purpureo matris Cloridos è gremio.
Summittit varios tellus fœcunda colores:
Conuertit molles quò puer ipse gradus.
Et paßim, quacunque vagos deflectit ocellos:
Diffugiunt toto nubila cuncta polo.
It prope, & incutiens blandas in pectora flammas,
Omnia iucundo accendit amore Venus.

Quam

Quam circùm vario texunt è flore coronas
Perfusæ aßyrio rore comam Charites.
Hinc atq; hinc mille aligeri pueri assultantes
Conijciunt certa spicula acuta manu.
Concipiunt dulces animalia cuncta calores:
Persultantq́; vagi pabula læta greges.
Ipse suam de colle canens Amaryllida pastor
Pascentes tenui carmine mulcet oues:
Percussæq́; noua dulcedine corda volucres
Dant lætos paßim per nemora alta sonos.
Sola gemit, ramoq́; sedens miserabilis alto
Absumptum mater Thracia plorat Itym.
Di bene, quod nostræ tam longe à finibus oræ
Exactum hoc dira est in regione scelus.
Heu puer infelix, matri dum brachia tendit
Assueto cupiens se implicuisse sinu:
Illa ferox animi, cæcoq́; agitata furore
Auulsum duro diripit ense caput.
Quid facis ah demens? ferro quem perdis iniquo,
Is lac dulce tuis hausit ab vberibus.
Huic tu longinquam votis optare senectam,
Huic solita es teneras dicere blanditias.
Heu miserum genitor nati, infelixq́; sepulchrum,
Vt tibi nunc toto pectore sensus abit:
Infandæ nosti cum coniugis impia facta,
Atq; epulas mensis tristibus appositas:
Nempe furis: strictoq́; ruis violentior ense:
Sed sublata alis effugit illa nouis.
Perpetuum fleat, vt merita est: longisq́; querelis
Antiqui pœnas persoluat sceleris.
Nos TVRRI, *dum florifero vere omnia rident:*
Spirat & è summis gratior aura iugis:
Nos hîc, qua nitida pellucens riuulus unda
Labitur: & leni murmure dulce sonat:
Cantemus molles formosæ Amathusidos ignes:
Quidq́; ferox arcu, quid face poßit amor.
Armenias domat hic tygres, sæuasq́; leænas:
Eripit hic summo, cum libet, arma Ioui.
Hoc duce pallentes vmbras œagrius Orpheus,
Tristiaq́; horrendi limina regis adit.

Nec timuit, sæuæ'ue Hecates immania monstra,
Armatás ue atris Eumenidas facibus.
Hoc cogente, omni cum pectore consternatus
Abrupto nollet viuere coniugio.
Paulatim Euridices, veterumq; oblitus amorum
In Calaim tota mente Boreiadem
Exarsit: penitusq; insano perditus igne
Sensit feruentes intima ad ossa faces.
Formose ó Calai pulchræ genus Orythiæ
Te virides syluæ, te caua saxa sonant.
In te suspirat: solum te cogitat Orpheus:
Per te sollicito nulla quies animo est.

Dum te blanda tenent æstiuas rura per vmbras:
Delitijs nimium rura beata tuis:
Ecqua tui mea lux tangit te cura poetæ:
An meus è toto pectore cessit amor?
Cessit amor certe: soluti cessere calores:
Absentis meminit nulla puella viri.
Non ita concussæ versantur in arbore frondes,
Cum grauis aduersum verberat aura nemus:
Quàm facile instabilem permutat fœmina mentem,
Exclusus queritur, qui modo charus erat.
Non sic Penelope, non sic Capneia coniux
Antiqui meruit temporis esse decus.
Altera defuncti mœrens ad busta mariti,
Noluit abrepto viuere sola viro.
Altera bis denos potuit durare per annos:
Dum cupidos cauta detinet arte procos.
Fœmina nunc varias tantum connectere fraudes
Nouit, & in nulla certa manere fide.
Quid queror hæc demens? duræ procul ite querelæ:
Ite: decent tristes tristia verba viros.
Lætus ego: hos neq; enim sequitur mea Gellia mores:
Mutare incertos nec solet illa thoros.
Quin & mansit amor: soliti mansere calores:
Absentis meminit nostra puella viri.
Multa tamen timeo: tu multa ignosce timenti.
Hei mihi pars nostro nulla timore vacat.
Ah quoties vereor, dum picta per arua vagaris:

Dum rutilæ texis florida serta comæ:
Ne ruat è summis in te Saturnius astris:
Sis'ue alij cui uis grata rapina deo.
Preßit Amimonen medijs Neptunus in aruis:
Dum premeret summum virginis vrna caput.
In medijs Io campis perpessa tonantem est:
Horridaq; hirsuta cornua fronte tulit.
Hinc quoq; tartareo raptam Deoida curru
Abstulit infernus in sua regna pater.
Sydonis errabat nitidos Europa per agros:
Cum medium ficto per mare vecta boue est.
Non tamen hos tantum causantur prata timores:
Hei mihi quàm multos dat quoq; sylua metus?
Hic habitant Satyriq;, & agrestia numina Panes:
Et timor errantum Faunus Hamadriadum.
Hic versa in virides Daphne peneia frondes:
Hic fera mutato Parrhasis ore fuit.
Hic & semicaper spreta Nonacrius Aegla
Arcadicæ forma virginis incaluit.
Quod si tecum ijsdem pariter versarer in aruis:
Et domus vnanimes clauderet vna duos.
Non ego cœlicolum fraudes, non furta timerem:
Vndique me socio Gellia tuta fores.
Si versa est Daphne: Sicula Proserpina ab Aethna
Si vecta est stygijs in noua regna rotis:
Quid mirum? facile est deceptas fraude puellas
Fallere, nullius quas tueatur Amor.
Ipse ego perpetuo tecum mea vita manerem:
Sic possem nullos extimuisse deos.
Sæpe pererrabat tacitos Atalanta recessus:
Tuta tamen fido Mimalione fuit.
Cingeret obsessos seu curua indagine colles:
Seu cuperet sæuas cominus ire feras:
Hærebat lateri semper comes ille: nec vnquam
A domina lato longius vngue fuit.
Ergo huic non summi fraudes nocuere tonantis:
Inq; suo nullos sensit amore dolos.
Sic ego per syluas tecum, & per prata vagarer:
Grata essent sine te gaudia nulla mihi.
Nunc pariter nitida recubare iuuaret in vmbra:

Et capere in viridi somnia grata thoro.
Nunc pariter nuda fontes inuadere sura:
Torrida dum siccus finderet arua canis.
Sæpius in sylvis lepores captare fugaces:
Et volucres fictis fallere carminibus.
Sæpius in denso conuicia dicere luco:
Et madidas uerno flore ligare comas.
Sæpius vmbroso choreas ductare sub antro,
Cum daret agrestes tibia pulsa sonos.
Ah quoties tales inter mea Gellia lusus
Inijcerem cupidas in tua colla manus:
Dulciaq; è roseis furarer basia labris,
Basia mi cunctis anteferenda bonis.
O niueam, siqua hæc referet mihi gaudia, lucem:
Gratior optatis non erit vlla meis.
Semper Erythræis signabitur illa lapillis:
Semper erit sacros inter habenda dies.
Nunc, quoniam tecum me non licet esse, caueto
Mutuus extincto ne cadat igne calor.

IOLAS.

Pascite oues teneras herbas per pabula læta,
Pascite, nec plenis ignauæ parcite campis:
Quantum vos tota minuetis luce, refectum
Fœcundo tantum per noctem rore resurget:
Hinc dulci distenta tumescent vbera lacte:
Sufficientq; simul fiscellæ, & mollibus agnis.
Tu vero vigil, atq; canum fortissime Teucon,
Dum pascent illæ late per prata, luporum
Incursus subitos, sæuasq; auerte rapinas.
Interea hic ego muscoso prostratus in antro
Ipse meos solus mecum meditabor amores:
Atque animi curas dulci solabor auena.
O' formosa Amarylli, nihil te absente videtur
Dulce mihi: nunc & nitido vere omnia rident:
Et vario resonant volucrum nemora auia cantu:
Exultim virides ludunt armenta per herbas:
Lasciuiq; agni, infirmisq; artubus hœdi
Cornigeras matres per florida prata sequuntur.
Non tamen ista magis sine te mihi læta videntur:

Quàm

Quàm si tristis hyems, nymbisq; rigentibus horrens
Agglomeret gelido canas aquilone pruinas.
Dulce apibus flores, riui sitientibus herbis,
Gramen oui, capræ cythisus, Amaryllis Iolæ.
Non ego opes mihi, non cursu præuertere ventos
Optarim magis, aut pecoris quodcunque per orbem est,
Quàm te Amarylli meis vinctam retinere lacertis:
Et tecum has inter vitam deducere syluas.
Est mihi præruptis ingens sub rupibus antrum,
Quod croceis hœderæ circùm sparsere corymbis:
Vestibulumq; ipsum syluestris obumbrat oliua:
Hanc propè fons, lapide effusus qui desilit alto,
Defertur rauco per læuia saxa susurro:
Hinc late licet immensi vasta æquora ponti
Despicere, & longe venientes cernere fluctus.
Hoc mecum simul incoleres Amarylli: simulq;
Mecum ageres primo pecudes in pascua sole:
Mecum abeunte die pecudes caua in antra vocares.
Sæpe etiam denso in nemore, aut conualle virenti
Dum tenue arguta modularer harundine carmen:
Tu mecum ipsa esses simul, astaresq; canenti:
Quin & nunc pariter caneres: nunc dulcia nostro
Basiaq;, & veneris misceres gaudia cantu:
O' solum hoc superi misero concedite amanti.
Tum licet & rapiantur oues, rapiantur & agni,
Ipse tamen Crœso mihi ditior esse videbor.
Mollibus in pratis Lycidæ post Daphnidis hortos,
Purpureos flores texenda in serta legebas:
Cum te succincta tunica, fusisq; capillis,
Et vidi simul, & totis simul oßibus arsi.
Ponè sequebatur Gorge soror, & tamen audax
Acceßi: sumq; ipse meos tibi fassus amores.
Risisti, & sertum, nitida quod fronte gerebas,
Tanquam ex se cecidisset humi, iecisti, abiensq;
Liquisti, aduertens collegi protinus ipse:
Seruauiq;, & adhuc tanquam tua munera seruo.
Et quamuis dudum folijs languentibus aret:
Non tamen est serto quicquam mihi charius illo.
Ex illo, semperq; fui tibi deditus vni,
Pulchraq; nulla meis oculis te præter habetur.

Sæpe mihi Alcippe vicina & munera misit:
Et dixit, formose puer, quæ munera mittit,
Mittit & ipsum animum: tu & munera suscipe, & illum.
Sed potius Amarylli alio quàm tangar amore,
Sudabunt humiles flauentia mella genistæ:
Et molles violæ dura nascentur in orno:
Incultiq; ferent candentia lilia vepres.
Et mœstis vlulæ cædet philomela querelis.
Quantum ver formosum hyeme est iucundius atra:
Quantum mite pirum sorbis est dulcius ipsis:
Quantum hirsuta capella suo setosior hœdo:
Quantum nocturnis obscuri vesperis vmbris,
Puniceo exurgens aurora nitentior ortu est:
Tantum Amarylli alijs mihi charior ipsa puellis.
Hæ testes mihi sunt syluæ, vicinaq; syluis
Populus hæc: cuius tale est in cortice carmen.
Vellera cum setis aries mutarit, & hyrcus
Velleribus setas, Amaryllida linquet Iolas.
Sed nos dum longum canimus, iam roscida luna
Apparet cœlo: & rapidus deferbuit ardor
Demerso iam sole: tamen miser ardet Iolas.
Nimirum nostros nequeunt lenire calores,
Nec quæcunque rigent Rhyphæo in monte pruinæ,
Nec quæcunque simul gelido durantur in Hebro:
Fors tamen hos illa ipsa, potest quæ sola, leuabit.
Sperando interea duros solabimur ignes.
At vos, ne sero dum nox insurgit Olympo,
Præsidio vmbrarum fretus malus ingruat hostis,
Iam pasti secura greges in ouilia abite.

Quam tibi nunc Iani donamus Hyella calendis
  Exprimit hæc vultus parua tabella meos:
Nulla fuit cuiquam similis mage, pallet imago,
  Assiduus nostro pallor in ore sedet.
Est excors: sine corde & ego, quod pectore nostro
  Ipse amor ereptum sub tua iura dedit.
Non loquitur, mihi sic tua cum datur ora tueri:
  Torpet nescio quo lingua retenta metu:
Vnum dissimile est nobis: fœlicior vno est
  Tam sæua quod non vritur illa face.

Quod

Quod si etiam vretur, tuo enim sub lumine quicquam
Illæsum flammis non licet ire tuis:
Non vt ego aßiduo infœlix torrebitur igne:
In cinerem primo corruet illa foco.

Beate somne, nocte qui hesterna mihi
Tot attulisti gaudia:
Vtinam deorum rector ille cœlitum
Te è cœtu eorum miserit:
Quæ sæpius mortalibus vera assolent
Mitti futuri nuntia.
Tu, quæ furenti surdior freto meas
Superba contemnit preces:
Facilem Neæram præbuisti: quin mihi
Mille obtulit sponte oscula:
Oscula, quæ Hymeti dulciora sint fauis:
Quæ suauiora nectare.
Vere beate somne, quod si sæpius
His diue me afficias bonis:
Fœlicior cœlestibus Deis ero,
Summo nec inferior Ioue.
At tu proterua quolibet fuge: eripe
Complexibus te te meis:
Si somnus iste me frequens reuiserit:
Tenebo te, inuitam licet.
Quin dura sis, sis quamlibet ferox: eris
Et mitis, & facilis tamen.

CANALE optime, tuq; BEMBE, nostri
Amantißimi vtrique, amati vtrique
A me non minus atque vtrique ocelli,
Quid rerum geritis? valetis? atque
Absentis memores sodalis estis?
Quid vestræ faciunt bonæ camœnæ?
Scripserunt'ne aliquid noui, meum post
Discessum? puto: nanque quicquid oci
Per vestras datur occupationes,
Id vos in studijs bonis locatis.
Ad me mittite siquid ædidistis,
Oro: nec socium bonum negate

Vestri

Veſtri participem leporis eſſe.
Sed quid cum Venere ipſa, amoribusq́;
Quàm vobis bene conuenit? caletis?
Amatiś ne? dei deæq́; faxint
Et fœliciter, & bene ipſi ametis,
Quamq́; ego leuiusq́;, leniusq́;.
Heu heu me miſerum mei ſodales
Quàm ſæuo teneor furore: quàm mi
Totus, quàm grauis incubat Cupido.
Non quod non amer: intimis medullis
Ardet me mea Hyella, perditeq́;
Quantum quid pote perditiſsimum eſſe.
Verum hoc me excruciat magis: potiri
Mea nam vetitum mihi puella.
Quod ſi quando licet: nihil leuatur,
Sed ferus magis excitatur ardor:
Nam cum nec ſaturum recedat inde
Cor mi: nec furor expleatur vnquam
Charis baſiolis, papillulisq́;,
Atque his, qui miſerum necant, ocellis:
Augeſcit magis, & magis. quid heu heu
Aduerſo paterer deo, atque iniquo:
Si hæc incommoda ſunt ſecundo amore?

Quamuis te peream æque Hyella totam:
Nec pars ſit mea lux tui vlla, quæ me
Sæuo non penitus perurat igne:
Fulgentes tamen illi, amabilesq́;
Illi, ſyderibus pares ocelli
Noſtri maxima cauſa ſunt furoris.
O chari nimis, ò benigni ocelli,
O dulci mihi melle dulciores,
Quando vos miſero mihi licebit
Vſque ad millia millies trecenta,
Aut vltra hæc etiam, ſuauiari?
Di concedite mi, hoc miſello amanti:
Dein nil graue perpeti recuſo:
Quin & ſi peream, lubens peribo.

Diſpeream niſi tu vita mihi charior ipſa,

Atque

Atque anima, atque oculis es mea Hyella meis.
Dispeream nisi ego vita tibi charior ipsa,
Atque anima, atque oculis sum mea Hyella tuis.
Nec satis hoc: vellem pote quicquam his esset haberi
Charius, vt posses charior esse mihi.
Tu quoque idem velles, pote quicquam his esset haberi
Charius, vt possem charior esse tibi.
Di facite hæc longos concordia duret in annos,
Tamq; bonos mutent secula nulla animos.

Iam cœli reserat fores
Aurato è thalamo exiens
Mater Memnonis, & diem
Læto prouocat ore.
Nos te maxime m[illegible]ni
Minister canimus patris:
Quo nullus qui hominum genus
Iam præsens iuuet, vsquam est.
Tu nostras celer ad preces,
Aures protinus ad Deum has
Defers: nec tenues sinis
Euanescere in auras.
Tu, dum fers noua nuntia
VIRGINI ætherio patri
Dilectæ, quibus indicas
Magni vota tonantis:
Nobis fers noua nuntia:
Quis è faucibus impij
Erepti hostis, in aurea
Cœli templa vocamur.
Adsis ò bone: & in dies
Semper nos propius iuua:
Nec patrocinio tuo
Vnquam mitte tueri.

Vrbs, quam vetusto vectus ab Ilio
Post fata Troum tristia, post graues
Tot patriæ exhaustos iniquo
Tempore, tot pelago labores,
Ducente demum Pallade, qua rapax

Cultos per agros Medoacus fluit,
Dijs fretus Antenor ſecundis
Condidit, Euganeis in oris.
Tu nuper flos, & decus vrbium,
Quaſcunque tellus Itala continet:
Magnas tot artes, tot virorum
Ingenia, & ſtudia vna alebas,
Te ſepticornis Danubij accola,
Te fulua potant flumina qui Tagi,
Longeq; ſemoti Britanni
Cultum animi ad capiendum adibant.
At nunc, acerbi heu ſæua neceſſitas
Fati, ſeueras vt pateris vices:
Vt te ipſe vaſtatam vel hoſti
Conſpicio miſerandam iniquo.
Quid culta tot pomaria conquerar?
Tot pulchra flammis hauſta ſuburbia?
Quid glande deturbata ahena
Mœnia? præcipitemq; ſæui
Mauortis iram? bellaq; perſequar
Horrenda? ſquammis ille adamantinis,
Ferroq; conſertam rigenti
Induerat clamydem trilicem.
Fremenſq;, & atrum lethifera manu
Telum coruſcans, ſecum odia, & necis
Contemptum, & inſanos tumultus,
Secum animos, rabiemq; agebat.
Ille vrbe ab imis ſedibus eruta
Impleſſet omnes funeribus domos:
Non ille vel ſexu, vel vllo
Efferus abſtinuiſſet æuo.

Qui modo ingentes animo parabam
BEMBE bellorum ſtrepitusq;, & arma
Scribere, hoc vix exiguo m[illegible]le audax
carmine ſerpo.
Nempe amor magnos violentus auſus
Fregit iratus: velut hic tonantem
Cogit, & fulmen trifidum rubenti
ponere dextra.

Sic eat,

Sic eat, fors & sua laus sequetur
Candidæ vultus Lalages canentem, &
Purius claro radiantis astro
frontis honores.
Nota Lesboæ lyra blanda Sapphus:
Notus Alcæi Lycus, altiori
Scripserit quamuis animosum Homerus
pectine Achillem.

Dia Tithoni senioris vxor,
Quæ diem vultu radiante pandis:
Cum genas effers roseas rubenti
præuia soli:
Roscidos vt nunc per agros vagari
Sub tuo aduentu iuuat: & recenteis,
Quæ tuos semper comitantur axes,
excipere auras.
Sicca iam sæuus calor vret arua:
Iam vagi aurarum leuium silescent
Spiritus: iam sol rapidus furentes
exeret ignes.
Dum licet, læti simul ite amantes:
Dum licet, molles pariter puellæ
Ite, flauentes vario capillos
nectite serto.
Nunc simul telis positis amores
Matris hærentes lateri, & decentes
Gratiæ plenos referunt resecto
flore quasillos.
Per feros saltus, per iniqua lustra
Vndique occultas agitans latebras
Fertur, & syluas varia ferarum
strage cruentat,
Clara Latonæ soboles: nitenti
Huic comæ in nodum religantur auro:
Pendet aurata ex humeris pharetra:
pendet & arcus.
Circùm eunt nymphæ simul: illa cursu
Gaudet effusos agitare ceruos:

Hanc iuuat certis iaculis fugaces
figere lyncas.
Nunc ab vmbroso simul esculeto
Daulias late queritur: querelas
Consonum circa nemus, & iocosa
reddit imago.

Nil tecum mihi iam Phœbe est, nil Nox mihi tecum:
A vobis non est nox'ue, dies'ue mihi.
Quantum ad me, vt libet, auricomo Sol igneus axe
Exeat eoæ Thethyos è gremio:
Vt libet, inducat tacitas Nox atra tenebras:
Fert mihi noctem oculis, fert mihi Hyella diem.
Nam quoties à me nitidos auertit ocellos:
Ipsa in luce etiam nox tenebrosa premit.
At quoties in me nitidos conuertit ocellos
Candida & in media fit mihi nocte dies.

Diua, quæ has cœli generatim in auras
Cuncta producis: cupidumq; amorem
Vndique infundens, facis, vt perenne
sæcla propagent:
Qua nihil lætum sine, amabile est nil:
Nilq; iucundum: sine qua nec ipsæ
Gratæ erunt cuiquam Charites, nec ipsa
blanda voluptas:
Dum tibi lætus reparatur orbis:
Dum per herbosos pecus omne campos
Vim tuam sentit: tibi plaudit omnis
Diua volucris:
Dum nihil, quamuis rigidum, feroxq; est,
Oßibus quod non penitus sub imis
Sit tua tactum face: quod tuos non
sentiat ignes:
Vna erit flammarum, & amoris expers?
Vna secura his Lalage resistet?
Tange age vltrici Dea, pertinacem
tange flagello.
Quod si ita tanges, fera vt obstinatum
Applicet nostris animum querelis,

Nec

Nec preces vltra miseras, superba
negligat aure:
Conseram lætam tibi Diua myrtum,
Vancius qua se rosifer reuoluit:
Hanc mero supplex, niueo & rigabo
lacte quotannis.
Hanc & immistæ pueris puellæ
Circùm agent lætas pariter choreas:
Teq; prima vnam, simul vltima vnam
voce canent te.
Te canent vnam, volucremq; natum:
Qui ferox, duro & similis parenti,
Acer & flamma est, & agente certum
cuspide vulnus.
Spargam odoratas violas, rosasq;
Ipse ego, votiq; reus secabo
Grata torquatæ ante tuas columbæ
guttura flammas.

Borgettus lepidus catellus ille,
Cuius blanditias proteruiores,
Et lusus herus ipse tantum amabat,
Quantum tale aliquid potest amari.
Nec mirum dominum suum ipse norat,
Charam bima velut puella matrem:
Et nunc illius in sinu latebat:
Nunc blande assiliebat huc & illuc
Ludens, atque auido appetebat ore:
Erectis modo cruribus, bipesq;,
Mensæ astabat herili, heroq; ab ipso
Latratu tenero cibum petebat.
Nunc raptus rapido maloq; fato
Ad manes abijt tenebricosos,
Miselle ò canis, ò miser catelle
Nigras paruulus vt timebis vmbras:
Vt sæpe & dominum tuum requires:
Cui pro delitijs, iocisq; longum
Heu desiderium tui relinquis.

Vos mihi nunc magnos partus, ortusq; beatos

Fœlicis pueri, quo pinguia culta vetusti
NAONIS exultant, quo Carnia tota superbit:
Dicite pierides. vos illum è matre cadentem
Exceptisq; sinu: & vestris fouistis in vlnis:
Et teneram molli cinxistis baccare frontem.
Nec vero vos tantum has accessistis ad oras,
Nec solæ venistis ad hæc vos munera musæ:
Affuit ipsa etiam pariter, spagensq; salubres
Pyxidos arcanæ succos, partusq; dolores
Leniit: & matrem fœtu Lucina leuauit.
Affuit Idalio veniens è colle Dione:
Nectare odorato crines perfusa fluentes.
Assuetæq; leues Charites ductare choreas.
Hæ simul ambrosia puerum lauere liquenti:
Et paruas tenui cunas strauere lygustro.
Venit & undifluis properans Naucelus ab antris:
Quem propè cœruleo è fluctu formosa Metune
Ibat: eos circùm violasq; rosasq; rubentes
Vimineis nymphæ calathis, & serta ferebant
Purpureo è narcisso, eq; auricomo chrysantho.
Quæ postquam totas passim sparsere per ædes:
Iucundoq; domus late fragrauit odore:
Protinus ecce Iouis magni de limine parcæ,
Antiquæ parcæ, niueo queis corpora amictu,
Canaq; chaonia velantur tempora quercu.
Hæ postquam & matrem complexæ, & fronte serena
Oscula iunxerunt paruo fœlicia nato:
Candida versato torquentes vellera fuso,
Fatidico tales fuderunt pectore voces:
O' fausto nimium cœlo, diuisq; benignis,
Nate puer, cresce, & dulces solare parentes:
Et fatis lætare tuis. tuq; optima mater,
Tuq; boni genitor pueri, quos omine dextro
Castus Hymen quondam thalamo sociauit in vno:
Accipite hæc lætis animis, neu posse moueri
Credite quæ vero concordes ore canemus.
Qualis in aprico se tollit amaracus horto:
Quam studio solers omni formosa puella
Ipsa suos alit in lusus: & lenibus vndis
Irrigat: illa leuis paulatim surgit in auras

Pulchrior:

Pulchrior: & dulcem late diffundit odorem.
Sic puer augescens primo se tollet in æuo:
Nec se quisquam illi formoso conferet ore.
Mox vbi iam validus teneris excesserit annis:
Tunc illum sacras artes, doctæq; docebunt
Aonides, princepsq; chori formosus Apollo.
Illi & diuini latices Aganippidos vndæ,
Et virides Hemi saltus, Pindiq; patebunt.
Mars quoq; bellipotens simul, & Tritonia virgo
Muneribus bellorum, & sæuis instruet armis.
Doctior haud illo quisquam seu cominus ense,
Seu sit opus valida concurrere longius hasta:
Siue inflectere equum, atq; arctis compescere habenis:
Seu libeat laxare, & aperto currere campo.
O' quoties medio feruentem in turbine belli
Conuersæ fugient acies: at percitus ille
Obuia quæq; metet infesto corpora ferro.
Non secus ac præceps hyberno flumine torrens,
Cum tumidus late, ac pluuijs hyemalibus auctus
Proruit aduersas insano vortice syluas:
Obstantesq; trahit ripas: camposq; per omnes
Cum sonitu ruit: & rapido rotat omnia fluctu.
Fortunate puer: nunquam non victor in hostem
Bella geres: magniq; æquabis facta PARENTIS.
Ille olim magnos Gallorum strauit aceruos:
Italaq; hostili manarunt arua cruore:
Tum, cum cæsa virum serpens per corpora Lyris
Aequoreas cursum vix tandem inuenit in vndas.
Ille idem gelida cum gens immanis ab arcto
Ausonios passim sese effudisset in agros:
Audaces animos ingenti strage repressit:
Alpinasq; niues Germano sanguine tinxit.
Nunc quoq; fallaces abrupto fœdere Gallos
In latios iterum fines, prædamq; ruentes
Proteret: & vict[illegible] (diuinis credite parcis)
Italia expellet: cœloq; æquabit honores.
At tu siqua tuo re[illegible]unt bella parenti:
Ausoniam infenso nec dum pacarit ab hoste:
Ipse tua fidens animi virtute subibis
Hæc primum: mox externas egressus in oras

Implebis

Implebis totum factis audacibus orbem,
Te duce & Ausoniæ rursum rediuiua resurget
Gloria: & antiquum late victricibus armis
Reddetur Latio imperium. tua signa timebunt
Vnà omnes passim populi, quaq; incidit alto
Aequore, & oceano feruentes abluit axes,
Quaq; coloratis effert se Phœbus ab Indis.
Tum demum placida contentus pace quiesces:
Sæuaq; mitescet posito discordia ferro.
Aurea tum veniet sæclis melioribus ætas:
Fœlicesq; anni, & Saturnia regna redibunt:
Tum pax alma colet terras, Astreaq; virgo:
Immersumq; gemet stygio scelus omne baratro.
Fœlices, qui tam læto nascentur in æuo.
Tu vero ante alias superis gratissima tellus,
Quam tanto Diuûm genitor dignatur alumno,
Tu nitidas passim fruges, arbustaq; læta,
Sponte tua, nulloq; hominum cogente labore
Produces: humiles sudabunt mella genistæ:
Incultiq; ferent candentia lilia vepres:
Finierant parcæ. tum Iuppiter æthere ab alto
Intonuit læuum: & cœli de parte serena
Perspicuus multo fulgor cum lumine fulsit.

EX PHILEMONE.

Siquid remedi lacrymæ afferrent malis:
Minorq; semper fieret lugenti dolor:
Auro parandæ lacrymæ nobis forent.
Sed nil here istæc prosunt: res ipsæ nihil
Mouentur istis: siue tu semper fleas,
Seu nunquam, eandem pergere insistent viam.
Quid his iuuamur ergo? nil certe: at dolor
Vt ipsa fructus arbor, sic lacrymas habet.

EX MAE[illegible]ANDRO.

Nam si te alumne genit[illegible] cum peperit tua [illegible]litus:
Hac sorte es vnus omni[illegible] in lucem ed[illegible]
Tibi cuncta vt euenirent quæ velles bona:
Idq; annuit magnorum quispiam Deûm:
Iure optimo indignaris: valde enim is tibi

Fallax

Fallax repertus. quod, si eisdem legibus
Quibus nos omnes (tragicis ut verbis loquar)
Aeque patentem cunctis aërem trahis:
Ferenda sunt hæc leuius, & omnis rectius
Ratio habenda. deniq; hæc summa est, puta
Hominem esse te, quo nullum animantium omnium
Extolli, itemq; deprimi citius solet.
Ipsumq; id haud iniuria, minimarum enim
Id virium est: & maximis semper studet:
Plurimaq; secum commoda conterit cadens
Tu vero & magna non amisisti bona,
Et mediocria sunt ipsa ea, quæ pateris mala.
Ergo & modeste [illegible] quod reliquum est feras.

Quum ex Hispanica legatione in Italiam reuerteretur.

Salue cura Deûm, mundi fœlicior ora,
Formosæ Veneris dulces saluete recessus.
Vt vos post tantos animi, mentisq; labores
Aspicio, lustroq; libens: ut munere vestro
Sollicitas toto depello è pectore curas.
Non alijs Charites perfundunt candida lymphis
Corpora: non alios contexunt serta per agros.

Desunt nonnulla quæ erant in litura.

REGISTRVM.

✱ a b c d e f g h i k l m n o p q r s t u x y z aa bb cc dd ee ff gg hh ii kk ll mm nn oo pp qq rr ss tt uu xx yy zz aaa bbb ccc [illegible] ff ggg hhh iii kkk lll mmm nnn ooo ppp qqq r[illegible] uu xxx yyy zzz &&& abcdefgh.

Omnes [illegible] præter [illegible] & &, qui sunt terni.

VENET[illegible] [illegible]REDES
LVCA[illegible] [illegible] [illegible]AE.
[illegible] D L V.